לציונות—לסוציאליזם—לאחוות עמים
על המשמר
יום ו', ב' בניסן תשמ"ו, 11 באפריל 1986 / שנה מ"ג מס' 13012 / המחיר 1.10 שקל כולל מע"מ

נעמ"ת רודפת אחר בעלים בארה"ב
מאת חנה איש־הורוביץ, ניו־יורק

עורכי־דין של נעמ"ת בארה"ב, הסכימו לטפל ללא תשלום בששה מקרים של ישראלים, שברחו לארה"ב ואינם משלמים דמי־מזונות לילדיהם שנשארו בארץ. את התיקים הביאה אתה שרון שנהב, היועצת המשפטית של נעמ"ת בירושלים.
אחד המקרים הוא של חירורג בעל פרקטיקה פרטית בקליפורניה, שגרושתו בארץ עובדת כמטפלת והוא איננו משלם מאומה עבור בתו. אחר הוא מהנדס אלקטרוניקה במפעל גדול בקליפורניה, שאף הוא איננו משלם דבר עבור ילדיו. האחרים מתגוררים בפלורידה ובניו־יורק.
שרון שנהב מספרת, שדיינים רבניים פנו אליהם בארץ כדי לבקש סיוע של נעמ"ת בטיפול במקרים של משפחות שננטשו.

כשהודיע על נכונותו להתפטר, כבר ידע מודעי על הפשרה המוצעת
שרי הליכוד החליטו: יצחק שמיר לאוצר; יצחק מודעי למשרד־החוץ
הבוקר ייפגש שמיר עם פרס לדון בפרטים ● ההצעה: מודעי שר־חוץ, שמיר שר־אוצר ● אחרי הרוטציה – פרס שר־אוצר ● לוי ושריר התנגדו, קצב הסתייג ● שרים בעבודה: אם לא יהיה הסכם חתום עד יום א', יפוטר יצחק מודעי ● שפירא –מועמד לסגן שר־אוצר

ועידת מפלגת העבודה רוקדת ושרה – לצליליה של שרל"ה שרון (ראה עמוד 2). (צילום: אלכס ליבק, "חדשות")

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר", ודורית גסן, כתבתנו לענייני מפלגות

שרי הליכוד החליטו אמש, ללא התנגדות, לקבל את הצעת הפשרה לחיסול המשבר הממשלתי ולאשר את החילופין בתיקי האוצר והחוץ עד מועד הרוטציה. ישיבת שרי הליכוד החלה ב־9 בערב ונמשכה עד 12.30 בלילה.
במהלך הישיבה הובעה התנגדות להצעת הפשרה מפי השרים דוד לוי ואברהם שריר. אולם בסופו של דבר

(סוף בעמוד 2)

טרוריסטים מאיימים על ביקור האפיפיור בביה"כ ברומא ● עמוד 22
ביטוח הרכב יתייקר ביולי ● עמוד 24
תיק ואלדהיים מסומן כ־A – פושע מלחמה ● עמוד 3
יומן ועידת מפלגת העבודה ● עמוד 4
...ין עושה מהפכות במחלקת־החדשות ● עמוד 24

פרס למודעי
[illegible] פרס מיוחד על התנהגות מופתית בממשלת האחדות הלאומית, וכאות [illegible] לנאמנות קואליציונית והקפדה יתרה על הזדהות אישית ופוליטית עם [illegible] הממשלה, יזכה יצחק מודעי לקידום אישי מתפקיד של שר־האוצר [illegible] של שר־החוץ. (ואנו מניחים, שהתנגדות השר דויד לוי לא תימנע את [illegible]) בכך יופתר המשבר הקצר שנשא את שמו, ותיפתח תקופה חדשה [illegible] מדיניות החוץ הישראלית, תקופת איש־הכישורים. כזכור, מודעי רץ [illegible] עם אחת בעבר לגוב זה של שר־החוץ, ואף העיד על עצמו, כנתונים על [illegible], שתשעים אחוז מן הכישורים הנדרשים לתפקיד שר החוץ מצויים בו. [illegible] לציין ברוב ענוותו מהיכן מתחילה המדידה, מלמעלה או מלמטה.
[illegible] גם יצחק שמיר כשר־חוץ לא היה יונה, ולא סייע במיוחד לקדם את [illegible] השלום, לא עם מצרים ולא עם ירדן ולא עם הפלשתינים, אך לשמיר כשר־חוץ [illegible] אחריות ממלכתית ונאמנות קואליציונית, תכונות יסוד שמהן [illegible] נדירות. לרוב עלה בידיו של ראש־הממשלה להביא את הממשלה [illegible] החלטות, ששר־החוץ לא שבע מהן נחת, ואף התנגד להן בפועל; אולם [illegible] ההכרעות, שיתף שמיר פעולה עם ביצוען, ולא תקע מקלות בגלגלים. [illegible] נוכל לתאר לעצמנו מה יקרה עכשיו, כאשר המוציא לפועל של [illegible] החוץ הישראלית יהיה יצחק מודעי. איך הוא ינהג כאשר הממשלה [illegible], על הסדר בוררות על טאבה – בניגוד לדעתו. להתפטר ודאי לא [illegible] אין כתבל־פה אחד יוכל להביא נזק מדיני עצום, להקפיא כל התקדמות [illegible] החלטות חשובות במחלוקת על פיתון, שהרי במדיניות חוץ הדיבור, [illegible] הם מאמצעי העשייה המרכזיים. מודעי כבר התבטא בעבר בעניין [illegible] וזאת כאשר שהה פרס בפעם הקודמת בארה"ב – הוא דרש [illegible] ציונית הולמת לנאומו של ראש־הממשלה בכנסת, לחזרים מיד [illegible] עם התנחלויות – ונוכל להניח בוודאות רבה, שרצף התבטאויות [illegible] ירדוף מעכשיו אחרינו לכל פינה בעולם. אפשרויות החיזוק של [illegible] כשר־החוץ עולות לאין שיעור על אפשרויות החיזוק שלו כשר־אוצר [illegible] שר־אוצר עקש וסרבן.
[illegible] מודעי לשר־החוץ פירושו ברור: שאין ראש־הממשלה רואה במדיניות [illegible] חשוב במיוחד במעגלותה השוטפת של ממשלתו, ומוכן להפקידו [illegible] בידי מי שהוא עצמו, כלומר ראש־הממשלה, לא רוחש לו אמון [illegible] כפי שראינו במהלך המשבר הנוכחי. אפשר איפוא לומר שלום [illegible] השלום, גם תהליך קרקעיים והעדינים, חזרמים עדיין באיזור, וגם [illegible]. קידום השלום דורש תבונה עדינה, גמישות מירבית וראייה [illegible] לו היו כל אלה למודעי כשר־האוצר, לא היה פרס תובע להחליפו [illegible] סילוקו של מודעי לאוצר, אך קידומו למשרד־החוץ, מעידים על [illegible] של מפלגת העבודה לוותר לליכוד בנושאים המרכזיים ביותר של חיינו, [illegible] נושאי השלום. ענייני השלום ומדיניות החוץ חשובים פי אלף מתוספת [illegible] כזו או אחרת, או מפריסת חובות כזו או אחרת, או מהבעת צער על [illegible] של שר חידוש בלשונו הנמהרת.
[illegible] התפתחות פנים־ליכודית של הרגע האחרון, נוכל לומר: ממשלת [illegible] ניצלה, הרוטציה ניצלה, האמינות של שמעון פרס ניצלה, ראשות [illegible] של יצחק שמיר ניצלה, המעמד של מודעי ניצל, כולם ניצלו, [illegible] רק השלום, עתיד ילדינו ואנו, עתיד העם הזה, הפסידו; הפסדנו.

רייגן מאיים להתקיף את „הכלב השוטה של המזה"ת"
שתי נושאות־מטוסים בלב הים התיכון – בכוננות מירבית

וושינגטון. — ארה"ב המשיכה אתמול בהכנותיה לקראת פעולת גמול צבאית אפשרית נגד לוב, אולם מימשל הנשיא רייגן נמנע בקפדנות מכל גילוי על תוכניותיו.
דובר הבית הלבן, לארי ספיקס, סירב אתמול להשיב על כל שאלה בעניין זה, ולא ניאות לומר, אם יש בידי וושינגטון הוכחות חותכות בדבר מעורבותה של לוב בפיגועי הטירור האנטי־אמריקניים האחרונים.
עם זאת נמסר, כי שתי נושאות־מטוסים אמריקניות הפליגו אתמול אל לב הים התיכון. האחת, „קוראל סי", הפליגה ממלגה בספרד, והשנייה, „אמריקה", הפליגה מנמל ליבורנו, באיטליה. הם נמצאים בכוננות מירבית למיתקפה.
שייטת אוניות מלחמה, המונה כ־30 כלי־שיט של הצי השישי, ובכללן שתי נושאות־המטוסים, עשויה להימצא בתוך ימים אחדים בקירבת חופי לוב.
פקידים בפנטאגון מסרו, כי

(סוף בעמוד 2)

מודעי תיכנן – אך לא הספיק לבטל את הצמדות השכר במשק

מאת אייל שגב, כתבנו הכלכלי בתל־אביב

הצעת־חוק לביטול כל הצמדות השכר במשק, הוכנה באחרונה ע"י שר־האוצר, יצחק מודעי, וזוהי כנראה אחת הסיבות, לדעתו, לרצונו של ראש־הממשלה להעבירו מתפקידו.
בהרצאה, אולי האחרונה בתפקיד שר־האוצר, אמר אתמול יצחק מודעי לחברי לשכות המסחר והכין לאומיות, כי כאשר נודע ללשכת ראש־הממשלה על הצעת־החוק שהוא יזום, עורר הדבר זעם ואין זה מן הנמנע כי זוהי הסיבה העיקרית להעברתו מהתפקיד.

התיק מחכה
שר־האוצר מתח ביקורת חריפה ביותר על הצמדת השכר במיגזרי המשק השונים. הוא הוסיף, כי בדרכו לנאום זה, נודע לו כי מחכה לו בקרוב תיק חדש. לדבריו, היה ברעתו לפעול להורדת המיסוי במשק אך ככל הנראה לא יהיה ספק בידו לממש תוכנית זו.
עם זאת אמר, כי לדעתו יש להוריד את רמת המיסוי במשק ובמיוחד את המיסוי הישיר, וכי מי שיתפס כשהוא מעלים הכנסות — צריך להישלח לעונש מאסר בפועל. „משום שאינני פועל על בסיס סקטוריאלי, אני צריך לשלם את המחיר וללכת לנוח" — אמר מודעי.

יפת מצטער
הוא הוסיף, כי היו לו עוד שתי תוכניות שמטרתן להבריא את המשק, אך לא היה מוכן לפרט מה הן. השר גם אמר, כי הוא תומך בצמיחה במשק אולם רק על בסיס כלכלי.
ארנסט יפת, יו"ר מועצת המנהלים של בנק לאומי, אמר, כי איננו פוליטיקאי ולכן אינו מתכוון לגלוש לוויכוח המתנהל בממשלה. עם זאת אמר, כי חבל לו על פרישתו של שר־האוצר, יצחק מודעי, מתפקידו. „זו פעם ראשונה שהממשלה נוקטת צעדים ממשיים להבראת המשק" — אמר יפת.

יש לנו מכונות צילום במבחר דגמים בשבילך.
UTAX
נוס' 1 במכונות צילום מסמכים
מכונות צילום מסמכים לנייר רגיל בטכנולוגיות צילום חדשות.

נקודות מכירה ושרות בכל רחבי הארץ.
משרד ראשי: ת"א רח' מרכז בעלי המלאכה 20 282031 03-299485
מסטק
מס' 1 בשרות
20 שנות מיקצועיות במכונות צילום.
PBS

תיק האו"ם על וולדהיים מוכיח חד־משמעית: יש דברים בגו
מתברר בעיון בתיק שנמסר אתמול לישראל ולאוסטריה להמשך החקירה | וושינגטון: אם האשמות נגד וולדהיים יוכחו תיאסר עליו הכניסה לארה"ב

מאת חנה איש־הורוביץ וז'אן כהן כתבי „על המשמר"

מיסמכים סודיים של ועדת פשעי המלחמה של האו"ם על מזכיר האו"ם לשעבר, קורט וולדהיים, נמסרו אתמול לאוסטריה ולישראל. גם משרד המשפטים האמריקני הודיע, כי יחקור הפרשה.
שגריר ישראל באו"ם, בנימין נתניהו, אמר לאחר שעיין משך שעה במיסמכים יחד עם אנשי הסגל שלו: „לצערי הפרשה איננה מסתיימת בכך. יש עתה צורך בחקירה נוספת ומקיפה". נתניהו אמר את דבריו בצאתו מהבניין בפארק אבניו בניו־יורק, שם מאוחסנים ארכיונים אלה, יחד עם עמיתו האוסטרי, קארל פישר. נתניהו הבהיר, כי יעביר את המסמכים לבדיקה בישראל.
דובר משלחת ישראל באו"ם, אייל ארד, אמר, כי התיק מצביע חד־משמעית על הצורך בהמשך החקירה בעניין עברו של ולדהיים. „ברור שזה לא סוף הפרשה" אמר. הדובר סרב לפרט דבר על התיק.
נשיא אוסטריה ביקש מהקונגרס היהודי העולמי, כי ימציא לו את המסמכים שנמצאים בידיו. הקונגרס נענה לבקשה, ושגרירי אוסטריה באו"ם ובארה"ב — באו בשעות הצהריים למשרדי הקונגרס וקיבלו מידי המזכיר הכללי של ישראל את כל המסמכים, וניהלו [illegible] ממושכת.

שינויים בביוגרפיה
רוברים אוסטריים [illegible] התיקים ייתתמו ויוטסו [illegible] יעיין בהם נשיא אוסטריה [illegible] קירשלאגר, אשר יחליט על [illegible] הדרושים.
המיסמכים נמסרו לעיון [illegible] האשמות של הקונגרס [illegible] העולמי, כי וולדהיים [illegible] תחילה את שירותו כקצין [illegible] רם־דרג בימי המלחמה [illegible] הבלקנים, בארמיה שבראשה [illegible] גנרל שהוצא להורג [illegible] ביצוע פשעי מלחמה.
וולדהיים, אשר סבורים כי [illegible] ינצח בבחירות לנשיאות [illegible] שיהיו ב־4 במאי, הכחיש [illegible]
חוזרות ונישנות כי ביצע [illegible] מלחמה כלשהם, וטען כי [illegible] נגדו מסע השמצה.
לאור המידע הנרע, [illegible] שלשום בווינה, כי הכנסו [illegible] בביוגרפיה הרישמית של וולדהיים [illegible] ואלה כוללים חומר שהושמט [illegible] לכן.
בעור שגרירי אוסטריה [illegible] ביקרו בארכיון האו"ם, [illegible] יורשו של וולדהיים, [illegible] פרס דה־קויאר, עם צייד [illegible] שמעון ויזנטל, שביקש [illegible] על הפרשה.
בנו של וולדהיים, [illegible] לשיחה היום על הפרשה [illegible] האו"ם ולמסור תוכיר [illegible] בפרוטרוט את האשמות [illegible] אביו.
פקידים אמריקנים אמרו, [illegible] יוכח שוולדהיים היה [illegible] במעשים שלא ייעשו [illegible] העולם השנייה, ייתכן כי [illegible] לו עוד אשרה לבקר בארה"ב.
נשיא כפושע מלחמה
נשיא הקהילה היהודית [illegible] יוסף לוינגר, הציג אתמול [illegible] המוכיחים כי וולדהיים [illegible] גירוש יהודי סלוניקי. [illegible] יתבע ממשלת יוון [illegible] — ולדבריו, גם אם ייבחר וולדהיים כנשיא אוסטריה, תמשיך [illegible] היהודית ביוון לחקור [illegible] ותאלץ אותו להתפטר [illegible] ולהישפט כפושע מלחמה.

ויקטוריה אינה יכולה להרגע – „הבן שנגנב ממני חזר ושוב נעלם"
מאת רפאל גאון, כתבנו בדרום

ויקטוריה נוראני מאשקלון שבנה נגנב לדבריה ב„שער העליה" בחופה כאשר עלו מאיראן ב־1951, משוכנעת כי הנער חסיד עימה וגילה לה את גנתו. הפגישה הפנטסטית התרחשה לפני שנה.
מספרת ויקטוריה: „לפני שנה ישבתי בחנות הנעליים שלי וראיתי בחור שבא. [illegible] ושוב בא והולך בחוסר מנוחה. מיד הרגשתי כמו מכת חשמל. שאלתי את הבחור (בגיל 35 בערך) מה הוא מחפש. הוא לא ידע מה לומר לי. אמרתי לו שהוא דומה לאחד הבנים שלי [illegible] [illegible]
„הבן האובד נפגע עמוקות אבל הבטוח שיחזור", מספרת האם.
„אני בינתיים חלותי מאוד, הייתי מאושפזת בביה"ח, והיתה תיתה סגוה במשך שנה. לא השארתי לצעיר את כתובתי וגם הוא לא אמר לי את שמו", סיפרה ויקטוריה.
[illegible]

צו על תנאי נגד השר פרץ: מדוע לא יונהג שעון קיץ?
הצו הוצא בעקבות 2 עתירות שהוגשו השבוע לבג"ץ

בג"ץ הוציא אתמול בבוקר צו על תנאי, המצווה על שר הפנים הרב יצחק פרץ, לנמק בתוך 10 ימים, מדוע החליט שלא להנהיג שעון קיץ בישראל.
הצו הוצא בעקבות שתי עתירות שהוגשו במשך השבוע לבג"ץ בעניין שעון הקיץ. העתירה הראשונה הוגשה על־ידי ח"כ מיכה חריש והמשפטן יהודה רסלר. העתירה השניה הוגשה על־ידי התאחדות התעשיינים בישראל, איגוד לשכות המסחר וארבע מפעלים גדולים, בהם „תדיראן" ו„גלי" ועל דעת ההסתדרות.
בראשית הדיון המשפטי שנערך בפני נשיא בית־המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, המישנה לנשיא, השופטת מרים בן־פורת, והשופט אהרון ברק, הודיע עו"ד יהודה רסלר, כי העותרים הגיעו להסכמה עם פרקליטות המדינה באשר להוצאת צו על תנאי. עו"ד ד"ר מישאל חשין, באכוחם של התעשיינים והסוחרים, הודיע, כי הוא מאשר זאת. באכוח המדינה, עו"ד נילי ארד, אישרה את ההסדר וציינה, כי הנימוקים יוגשו לבג"ץ בתוך עשרה ימים.
הצדדים ביקשו מבית־המשפט לערוך את הדיון במועד סמוך ככל הניתן למתן התשובה.
בית־המשפט נענה להסדר שבין הצדדים והוציא, כאמור, את הצו. (עתים)

מזג־האוויר
הטמפרטורות: ירושלים 12 עד 19, רמת־הגולן 12 עד 20, נהריה 14 עד 22, צפת 10 עד 18, חיפה 16 עד 23, טבריה 15 עד 26, נצרת 13 עד 24, עפולה 13 עד 25, שומרון 12 עד 20, תל־אביב 14 עד 23, לוד 13 עד 23, יריחו 15 עד 28, עזה 14 עד 22, באר־שבע 12 עד 23, אילת 17 עד 28.

הפורום יתכנס לפגישה עם יגאל ילפנד ביום שני – 14 באפריל

מהיום פיליפס בכתובת החדשה

מחסנים ומשרדים
תל אביב - רח' יגאל אלון 76
טל. 03-389342-3, 03-389238-9
חיפה - רח' בן יוסף 6 צ'ק פוסט
טל. 04-740236, 04-721281
אלקטרו מ. סחר
המפיצים הבלעדיים למוצרי פיליפס וסיירה בישראל

בחירות שקטות באוניברסיטת תל־אביב
מאת כתב „על המשמר"

הבחירות לאגודת הסטודנטים של אוניברסיטת ת"א התקיימו אתמול בשקט וללא אירועים מיוחדים.
גם מערכת הבחירות שקדמה להצבעה היתה השנה שקטה ונעדרו ממנה מעשי אלימות והתלהטות הרוחות שאיפיינו את מערכות הבחירות של השנים הקודמות.
לפי הערכה הצביעו כ־5000 סטודנטים מתוך 20 אלף, שהם כ־25 אחוז מבעלי זכות הבחירה. שיעור הצבעה רגיל בבחירות לאגודת הסטודנטים.
בבחירות התמודדו שתי רשימות — רשימת אלטרנטיבה, הכוללת את תא הסטודנטים של מפלגת העבודה ותא משותף למפ"ם ור"ץ, ורשימת סטודנטיון, שהיא איחוד של תאי סטודנטים מן הימין.
עם סגירת הגיליון טרם הוחל בספירת הקולות.

עשרות כלי רכב נלכדו בכבישי הערבה שהוצפו
מאת שלי יחימוביץ, כתבת „על המשמר"

כביש הערבה, נחל צין וכביש נאות הכיכר, נסגרו אתמול לתנועה בשל השטפונות.
בימים האחרונים התנקזו מי הגשמים שירדו בהרי יהודה — אל ודיות ונחלים שהובילו אותם לערבה, וגרמו שטפונות.
רשות־שמורות הטבע הזהירה אתמול את המטיילים, וקראה להם שלא לרדת לוודיות ולא להישאר במקומות נמוכים בשל השטפונות, אולם למרות האזהרות נלכדו עשרות כלי־רכב ונסחפו. איש לא נפגע.
לקראת הערב התמעטו השטפונות, והכבישים נפתחו שוב לתנועה. סחף קל הפריע לתנועת מכוניות אולם ניתן היה לעבור בכבישים בתנועה איטית.

מדענים במכון ויצמן גילו הגורם לרזון בחולי הסרטן
מאת זהבה מוזס, כתבת „על המשמר"

מחקר שנערך באחרונה על־ידי מדענים במכון וייצמן למדע ורופאים בבית־החולים איכילוב בתל־אביב עשוי לתרום להבהרתו של תהליך הרזון אצל חולי סרטן.
מדוע אצל חלק מחולי הסרטן יש איבוד ניכר ממשקל גופם והם לוקים בכיחשון עד כדי חוסר אונים כבר בשלבים המוקדמים של המחלה, כלומר עוד לפני שמימדי השאתות גדולים די הצורך כדי לגרום למצב מעין זה.
פרטים ומימצאים על המחקר שנערך במכון וייצמן הוצגו לאחרונה בכתב־העת הרפואי הנודע „דה לאנצט" היוצא לאור בבריטניה.
מימצאים שנלקחו מדגימות דם הראו כי תאי דם לבנים חד־גרעיניים של שני שלישים מחולי הסרטן, ייצרו חומר הנקרא ט.נ.פ. באופן ספונטני.
לגילוי ההיווצרות הספונטנית של הט.נ.פ. אצל חולי סרטן יש משמעות מיוחדת, נוכח העובדה שגורם זה ידוע בזכות כושרו הבררני לקטול סוגים שונים של תאים ממאירים בתרביות רקמה, ובחיות מעבדה כאחד.
יתכן בהחלט שהגוף מייצר ט.נ.פ. כדי ללחום בגידולים, אלא שבשלב מסויים מתחיל החלבון הזה לפגוע בגוף עצמו, כלומר לגרום שינויים בחילוף החומרים השומני, המתבטאים ברזון הקיצוני המאפיין חולי־סרטן.

חוקרים תעלומת העלמו של מטוס לאחר נחיתת אונס
מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

תעלומת העלמו של ממטוס קל, לאחר נחיתת אונס, נחקרת עתה על־ידי המשטרה.
המטוס נעלם לאחר שנחת בשבת נחיתת אוס במינחת המטוסים ליד מושב תגור. המטוס קל, מדגם „נינג'ה", ששוויו 5000 דולר, שייך לחברת „כנפונית".
מדריך הטיסה רן שדה הטיס את המטוס בשבת בתרגיל טיסה עם חניך; לפתע אירעה תקלה במנוע והמטוס נחת בשלום במינחת המטוסים שליד מושב תגור.
ביום ראשון בבוקר נדהם רן שדה לגלות כי המטוס נעלם מהמסלול. תלונה למשטרה נמסרה רק כעבור כמה ימים, משום שטייסים חובבים ערכו באופן עצמאי חיפושים אחר המטוס. בקרב הטייסים קיים חשש, שגונבי המטוס יפרקו אותו לחלקיו כדי למכור את המנוע והחלקים בנפרד. אין שום סיכוי, לדעתם, שינסו להטיס את המטוס, משום שמיד יזוהה.

הפסד לאלוף ישראל בפתיחת אליפות השחמט
מאת אבי אמיר, כתב „על המשמר"

אלוף ישראל בשחמט, אלון גרינפלד, הפסיד אמש כבר בסיבוב הראשון של תחרות הגמר לאליפות ישראל בשחמט שהחלה ביפו.
אלון גרינפלד נוצח ע"י רב־האמן יאיר קריידמן, מה בשעה ניצח אלוף ישראל בעבר, נתן בירנבאום, את ניר גרינברג ואלוף נוסף בעבר של ישראל, שמעון כגן, ניצח את שאול דודוקוב. גרי ריכליס ניצח את יוחנן אפק ויצחק ונגר גבר על אליהו שוידלר. בתיקו הסתיים המשחק בין אילן מנור בן ה־16 למארק קוטליאר ובין יונה קוסאשווילי בן ה־15 וחצי לוולדימיר אלטרמן.
16 שחמטאים משתתפים בתחרות זו ו־10 שחמטאיות באליפות הנשים, שהחלה אף היא אמש ביפו.

הקיבוץ־הארצי ● השומר־הצעיר ● הוועד־הפועל
ישיבת הוועד־הפועל
תתקיים ביום ראשון 13.4.86 בשעה 8.30 בגבעת־חביבה
על סדר־היום:
1. סיכום ועדת תשלמות.
2. דו"ח ודיון על נושאים כלכליים.
3. בניה למעבר ללינה משפחתית.
4. שונות.
נא לדייק
מזכירות הקיבוץ הארצי

פרס בסיכום דיון הרוטציה: נישא האחדות על כתפינו

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

ועידת מפלגת העבודה העניקה הלילה רוב עצום לראש־הממשלה, שמעון פרס, אשר ביקש ממנה לרשום את דבריו בוויכוח בנושא פירוק ממשלת האחדות.

בנאום קצר ותקיף, שבא לאחר דיון שבו השתתפו חברים רבים והביעו דעתם בנושא פירוק הממשלה, אמר פרס: „אני מבין שיש ביניכם המודאגים בנושא אמינותי. מבחינתי הגיעה השעה שאלה שמאשימים אותי בחוסר־אמינות חייבים להוכיח את אמינותם הם".

לאחר המשתתפים, שהציע לפרס להמשיך ולאכול צפרדעים ובלבד לקיים את ההסכמים, אמר ראש־הממשלה: „כולנו לא אכלנו עדיין ארוחת־ערב, אבל זו לא סיבה להציע תפריט של צפרדעים לאף אחד, גם לא לי". פרס אמר, כי בממשלה יש בעיות של מה ושל מי. „המסורת שלנו היא להקדים את המה על המי ולשאול קודם כל לשם מה ולא בשם מי", אמר.

נישא את האחדות

לדבריו „נפשו של העם יוצאת למידה גדולה יותר של הידברות ואחדות ואנחנו נישא את האחדות הזו על הכתפים שלנו". הוא הזכיר את המתח השנאה הדמגוגיה ואת הסגנון המתנשא והמסית שהיו לפני הבחירות של 1984 ואמר: „אנחנו רוצים להיות יותר טובים ומסוגלים להיות יותר טובים".

בהתייחסו לתוכנית הכלכלית אמר שיש להמשיך בה, והוסיף: אני אהיה משרת של הצמיחה כמו שהייתי עבד של הבלימה. זה מה שדרוש לחברה וזה מה שקובע". עוד אמר, כי יש להמשיך בתהליכי השלום ולעשות הכל כדי למנוע מלחמות נוספות. לאחר מכן דיבר פרס על אחריות קולקטיבית ועל סדרים תקינים וציין את התקפות מודעי על החלטות ממשלה שהתקבלו ועל דבריו בעניין „סולל־בונה".

„אשר לרוטציה", אמר פרס, „התחייבנו — ובדעתי לקיים את אשר התחייבנו". דבריו אלה זכו למחיאות־כפיים סוערות.

אנחנו מכבדים

פרס הדגיש, כי כל ארבעת הנושאים הללו חייבים להתקיים. אם אחד מהם לא יקוים, לא יקוים ואפילו דבר אחד. הוא הציע לוועידה לאמץ כלל פשוט: מי שיפר סעיף אחד מסכן את קיום ממשלת האחדות הלאומית.

את הדיון בנושא פירוק הממשלה פתח השר נבון, אשר אמר, כי הממשלה הזו קמה כי אי־אפשר היה להקים ממשלה אחרת. בהתייחסו לנושא פירוק הממשלה אמר, ש„אם דורשים כיבוד הסכמים — אנחנו מכבדים את התחייבויותינו".

לא פתח את פיו

מיכאל בר־זוהר, אשר הדיון התקיים ביוזמתו, תקף את הליכוד ואת מדיניותו ושאל את חברי הוועידה: „האם הליכוד היה מאמץ את ההחלטות שלנו?" הוא דיבר בגילגול על הצעת הפשרה עם הליכוד ושאל: „האם התנועה שלנו מסכימה לפתרון של כסאות מוזיקליים? אנחנו מעניקים למודעי את 10 האחוזים שחסרים לו להיות שר־חוץ. מי שלא רצה אותו כשר־אוצר יקבל אותו כשר־חוץ. ומה נעשה לו אם יפתח את פיו עוד פעם? אנחנו העלינו אותו בדרגה".

על האפשרות ששמיר יהיה שר־האוצר אמר: „לקחנו אדם שלא פתח את פיו בשום דיון כלכלי בממשלה והפכנו אותו לשר־האוצר.

מזכ"ל מפלגת העבודה, עוזי ברעם, אמר: „אנחנו לא מפרקים שום רוטציה. אם הממשלה תפורק האחריות תחול רק על הליכוד". בהתייחסו לשר־האוצר שאמר, כי אף פעם לא היה במרפאת „קופת־חולים", אמר ברעם: „מה הפלא, הרי מודעי הולך רק למרפאה הפרטית בהרצליה". על דברי שרון, שאמר כי הוא לא מפקיר חבר, אמר ברעם: „בחייך, לא היה לך חבר".

שתי נושאות מטוסים בכוננות מירבית

(המשך מעמוד ראשון)

„קוראל סי", בת 62 אלף טונות, נושאת על סיפונה 80 מטוסים, ובכללם 40 מטוסי־קרב סילוניים „אף 18" ומטוסים ללוחמה אלקטרונית. „אמריקה", בת 78 אלף טונות, נושאת מטוסי קרב סילוניים „אף 14" ותשלובת של מטוסי־תקיפה ומטוסים ללוחמה אלקטרונית.

דברי רייגן

הנשיא רייגן תיאר ביום ד' את מנהיג לוב, מועמר קדאפי, „הכלב השוטה של המזרח־התיכון". אך נימנע מלומר אם וושינגטון מתכוונת להלום בלוב, או בקבוצות החשודות במעשי טירור, בעקבות הפיצוצים שאירעו באחרונה במטוס „טי.וו.איי" ובדיסקוטק במערב־ברלין.

ספרד החזירה השגריר

ספרד החזירה אתמול את שגרירה מלוב להתייעצויות, בעקבות הידיעות שקדאפי איים לתקוף מדינות שבהן מיתקנים צבאיים אמריקניים. לארה"ב בסיס ימי ושלושה בסיסים אוויריים בספרד.

המחבלים — פלשתינים

סוכנות הידיעות המערב־גרמנית מוסרת, בהסתמך על שירותי־הביון של גרמניה המערבית, כי קבוצה קטנה של מחבלים פלשתיניים, בשירותו של קדאפי, היא שביצעה בשבת שעברה את הפיגוע האנטי־אמריקני בדיסקוטק במערב־ברלין. לפי מקורות אלה, שלח קדאפי קבוצת מחבלים קטנה למערב־ברלין כדי לבצע את הפיגוע הקטלני, ודבר זה מאפשר לו לטעון כי ללוב לא היה כל קשר עם פעולת טרור זו.

ממשלת בון החליטה ביום ד' לגרש שני דיפלומטים לוביים, אך ציינה כי הצעד אינו קשור במישרין בפיגוע בברלין.

נשים רצחניות

ארנון יפה, כתב „על המשמר" בצרפת, מוסר: קדאפי הפקיד בידי המחבלת הפלשתינית לילה האלד אימון של יחידת נשים מחסלות, לביצוע פיגועי טרור רצחניים — מוסר השבועון הצרפתי „ו.אס.די." בהסתמכו על „מקור" במוסד הישראלי. נשים אלה, שאומנו במיוחד לרצוח, כבר ערוכות לפעולה באירופה.

לדברי המקור, אחרי שכמה משומרות ראשו, „האמזונות", של קדאפי הקריבו עצמן להצלת חייו, בהגינן עליו בגופן מרימוני מתנקשים, הסיק קדאפי, כי נשים קנאיות מגברים בדבקותם במשימה ובהקרבה עצמית. (ע"ה, ע"צ)

קבוצה לבנונית: לחד נפצע

ביירות. — „חזית ההתנגדות הלאומית הלבנונית" טענה אתמול, כי מפקד צד"ל, גנרל אנטואן לחד, נפצע במהלך התקפה שערכו כוחות „החזית" ביום ג' על אחד הכפרים בדרום לבנון.

בהודעה נאמר, כי ההתקפה הוזכרה גם בשידורי תחנת „קול התקווה", המשדרת מרצועת הבטחון בדרום לבנון, והדבר אושר גם מפי מקור המקורב ליוניפי"ל. (ע"צ)

אין כספים לגדה המערבית

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

ירדן הקפיאה את כל כספי הגדה המערבית בבנקים הירדניים והשעתה את כל הסיוע למוסדות הציבור בשטחים.

צעד זה הוא במסגרת צעדי הענישה של ירדן כלפי השטחים.

אמודאים מחפשים נער שטבע באגם

אמודאים החלו, הבוקר עם אור ראשון, לסרוק את קרקעית אגם עומר שליד באר־שבע, כדי לוודא אם אכן טבע בו נער בדואי, שנעדר מבית הוריו. בגדיו של הנער נימצאו אתמול, בשעות אחר הצהרים המאוחרות, על שפת האגם. (עתים)

שרי הליכוד החליטו

(המשך מעמוד ראשון)

הושגה הסכמה. הבוקר יפגש מ"מ ראש־הממשלה, יצחק שמיר, עם ראש־הממשלה, שמעון פרס, לדיון על פרטי ביצוע החילופין, כדי להודיע על כך בישיבת הממשלה ביום א'. החילופין טעונים אישור הכנסת והן יובאו לאישורה בכינוס המיוחד שייערך ביום ד' בשבוע הבא.

שמיר לא מאושר

בתום הישיבה אמש הודיע שמיר על החלטת שרי הליכוד „לאחר דיון יסודי, לבצע את חילופי התיקים עד מועד הרוטציה". שמיר אמר, כי הוחלט על כך מתוך דאגה לקיום ממשלת האחדות וכדי לאפשר לה למלא את התפקידים המוטלים עליה.

שמיר השיב בשלילה לשאלות כתבים אם הוא מאושר להיות שר־אוצר. הוא הוסיף, כי „זה לא פשוט להתחיל לטפל במשרד חדש ואני מקווה שהשרים יסייעו בידי לעבור את תקופת ששת החודשים בלי קשיים ובלי תקלות".

מלשכת שמיר הכחישו, כי הושגה הבנה בעליפה בין שמיר לפרס, לפיה יקבל פרס לידיו אחרי הרוטציה את תיק האוצר במקום תיק החוץ.

היתה התנגדות

הדיון בפורום שרי הליכוד היה ארוך מן המצופה מאחר שבקרב מספר שרים התעוררה התנגדות או הסתייגות להצעת הפשרה. דוד לוי אמר, כי הצעת הפשרה מזמינה חיכוכים בין פרס ושמיר מצד אחד ובין פרס ומודעי מצד שני, והדבר יהווה עילה לפיצוץ הממשלה בעתיד הקרוב ביותר. השר שריר הביע התנגדות לכך שתיק האוצר הוצא מידי הליברלים ועבר ל„חירות".

שמיר היסס

אמש נודע, כי הצעת הפשרה בדבר החילופין בין שרי האוצר והחוץ הועלתה על־ידי ח"כ אברהם שפירא מאגו"י עוד ביום ב' בצהריים. ההצעה נדונה עם ראש־הממשלה, שמעון פרס, שלא שלל אותה על הסף. ביום ב' בערב דן על ההצעה עם פרס השר אריאל שרון.

המגעים על הצעת הפשרה גובשו במהלך יום ג'. שמיר היסס תחילה אם להסכים להצעה, מאחר שלא נלהב לקחת את תיק האוצר ולעזוב את תיק החוץ, אך הסיכוי כי הרוטציה תקוים שכנע אותו להסכים להצעה.

מודעי לא סמך

עתה מתברר, כי כאשר יצחק מודעי כינס את כל התקשורת שלשום לפני הצהריים כדי להודיע על נכונותו להתפטר מן הממשלה אם ראש הממשלה רוצה בכך — כבר ידע על פתרון הפשרה. אולם נראה, כי מודעי לא סמך על עמיתיו השרים בליכוד ולכן נקט בצעד שלא הותיר להם ברירה אלא לעמוד מאחוריו, להודיע על התפטרותם עימו, ובסופו של דבר להסכים להצעת החילופין. נודע, כי בישיבת שרי הליכוד העלה מודעי במפורש את הדרישה משרי הליכוד כי יתפטרו אתו.

עוד נודע, כי שלשום בערב כבר היה הפתרון „סגור" בקרב כל הצדדים, אולם אתמול בבוקר התגלעו קשיים בקשר לפתרון המוצע בקרב שרי המערך. מזכיר הממשלה, ד"ר יוסי ביילין, התקשר עם ח"כ שפירא ומסר לו על כך. אולם במשך הבוקר הצליח פרס לקבל את הסכמת „שרינו" להצעת הפשרה.

הסכם כתוב וחתום

שרים במפלגת העבודה הדגישו אמש, כי אם לא יהיה הסכם כתוב וחתום עד יום א' בבוקר, יודיע פרס בישיבת הממשלה על פיטורי מודעי. עוד אמרו, כי ראש־הממשלה לא יסכים לדחות יותר את ביצוע החלטתו להעביר את מודעי מתפקידו.

בהתייעצות שקיימו שרי העבודה אתמול לפני הצהרים, תוך כדי מהלך הוועידה, הייתה הדעה הכללית, כי אם הליכוד יקבל את ההצעה ומודעי יעבור ממשרד־האוצר, הרי על פרס לקבל אותה גם כן, מאחר שהיא תואמת את תביעתו לחילופי מודעי.

לכתבתנו נודע, כי יש אפשרות שח"כ אברהם שפירא יהיה סגן שר־האוצר.

„המשמר" עתון יומי
على الهمشمار جريدة يومية
המו"ל: עתון וספר בע"מ בטאון מפלגת הפועלים המאוחדת
עורך ראשי: סבר פלוצקר
עורך משנה: ישראל זמיר
מזכיר המערכת: עדה סער
המערכת והמנהלה: רח' חומה ומגדל 2, תל־אביב. טל. 378833
חשבון בבנק הדואר 3—43360—4
המען למכתבים: שירות שק־דואר נעול ת"א 61999
"AL-HAMISHMAR" (The Daily Guardian) 2, Choma Umigdal St Tel-Aviv 67771 Phone 378833 Telex. 341652
סניפים: ירושלים 94622 רח' בן־יהודה 2, בניין סנטור חדרים 102—121. טל' 6—225125. המען למכתבים: ת"ד 1216 ירושלים 91008. חיפה: 33134 רח' סבונר 17. טל' 673673. המען למכתבים: ת"ד 4007 חיפה 31040.

הוועידה רוקדת ושרה

מאת דורית גפן, כתבתנו לענייני מפלגות

שוה'לה שרון הצליחה אמש להוציא את צירי ועידת מפלגת העבודה משלוותם. בטמפרמנט המוכר שלה העלתה שרון את הוועידה ושלישיות על הבמה ששרו לקהל הרב. שמעון פרס, יחד עם ישראל קיסר ומאשה לובלסקי, שנכנסה באמצע, שרו בניצוחה לקול מוויאות־הכפיים של הקהל. השרים וייצמן וברלב, יחד עם עוזי ברעם, הובילו את השירה בציבור בשיר „בחרים כבר הפכו מלהטת".

צירי הוועידה התחממו מרגע לרגע ופצחו בשירים ובריקודים כשהם יוצרים מעגלים בקצות האולם ויורדים במהירות בין השורות לעבר הבמה. היה זה הפנינג אמיתי, שמחה שכמותה לא נראתה בוועידה מפלגתית. אף כי חוקצבו לשמחה שרון 20 דקות. היה זה ראש־הממשלה, שמעון פרס, שביקש מחברי להמשיך בשירה בציבור.

אפילו אבא אבן הרציני והכבד לא ויתר על זכותו לעלות לבמה יחד עם חיים רמון, האבא והבן ברעם ויצחק נבון. האווירה השגעוני הזה אירע לפני הדיון על הרוטציה, וקשה לדעת אם צירי הוועידה ביקשו להמשיך בשירה ובריקודים כדי לדחות את הדיון או שפשוט נסחפו בשמחה אמיתית.

צירי הוועידה ודאי לא ישכחו את השעה השמחה והעליזה שהתרחשה שעות ספורות לפני נעילת הוועידה.

פירושו של דבר

ואף־על־פי־כן לא נפלה

מאת דליה שחורי

במגעים הקואליציוניים קנו ומכרו, מכרו וקנו, עד ששכחו את הכל: שיצחק שמיר באמת אינו מבין בכלכלה. הנוסחה שמצאו מתיישבת עם דרישת ראש הממשלה, שמעון פרס (ומודעי לא יכהן כשר־אוצר), ועונה על דרישת הפגנת החברות („לא נפקיר חבר", אמר שרון למודעי) ובמיוחד על הצורך ברוטציה של הליכוד. היא לא עונה על צרכי המדינה, אבל המדינה אינה קבוצת־לחץ ואין לה קלפי־מיקוח.

המרוויח מן המשבר הוא יצחק מודעי, האיש שהפך לבריחה לא־רצויה כשהכריזו לפני כמה שנים שיש לו 90 אחוז כישורים כדי לכהן כשר־חוץ, פרס לא רצה אותו כשר־האוצר והוא יקבל אותו כשר־החוץ — זה במפלגתו יותר מאי־פעם, אחרי התרגיל המבריק שלו שלשום, בהודיעו על נכונותו להתפטר מן הממשלה. לעצם העניין, הכרזה מדינית שונה הא־מ מוזיקה מאי־הזרמת כספים לבתי־החולים ולשליחת חולים הביתה כ-מ מכך. הכרזה מדינית גרועה יוכל ראש־הממשלה לתקן בהכרזה מדינית טובה, נזק רפואי שנגרם לחולה, לפעמים הוא לא בר־תיקון.

המפסיד מן המשבר הוא שמעון פרס, שהיה חייב לקבל על עצמו מספר של־דבר את נוסחת הפשרה שהוצעה, מפני שהיא ענתה על תביעתו נגד מודעי. ייתכן, שכאשר העלה פרס את תביעתו להחליף את מודעי כשר־האוצר הוא לא העלה על דעתו שהליכוד יעכל את תביעתו וייענה לה. אך הוא הכ'ם קם ונהיה ופרס עומד להישאר עם מודעי ועם ממשלת האחדות ועם נ... אופציות, אם בכלל, לפרק את הממשלה בזמן שעוד נותר עד הרוטציה.

מאחורי נוסחת הפשרה עומד אריאל שרון ועובדה זו כשלעצמה צריכה לעורר חשד, לפחות אצל שמיר. שרון שולח אותו לכישלון כמעט בטוח (משרד האוצר), ומקרב את עצמו על־ידי כך אל כתר הנהגת „חרות". הוא אומנם מקדמת את מודעי ב„סולם הדרגות" המפלגתי, אך מודעי עדיין מהווה מבחינתו איום. דוד לוי מסוכן יותר. מקורבי שמיר אומרים כי ה... חודשים באוצר הם הכנה טובה לתפקיד ראש־הממשלה. האם להבין ... שהתקופה שבה שמיר כבר היה ראש־ממשלה היא „לוח חלק"? מדוע, בכ... שגם לפי דעתם הוא היה ראש־ממשלה גרוע? על כך כבר נאמר, אלוהי שמרני ממקורבי...

תומכי כהנא רוצים „לתפוס בכוח" אולם בבית־הדסה בחברון

מאת פנחס ענברי, כתב „על המשמר"

בחברון נתגלעה מחלוקת בין תומכי כהנא לבין המתנחלים האחרים, על רקע דרישת תומכי כהנא לקבל לידיהם את האולם הגדול של בית־הדסה. האולם הזה מיועד למדרשת בית־ד.

לכתבנו נודע, כי שלשום ביקשו תומכי כהנא „להתנחל" בה באולם, שעבודות השיפוץ בו עדיין לא נסתיימו, ואולם הם הוצאו על־ידי המתנחלים האחרים.

לכתבנו נודע גם, כי ביום ג' שעבר ניסו כמה ממפעילי כהנא להפר את הוראת שר־הביטחון ולהתפלל בכוח באזור השוטר של מערת המכפלה, אולם המתנחלים מנעו זאת מהם.

בצער רב הננו להודיע על פטירתו של יקירנו

יוסף אבנר

הלוויה תצא היום, יום שישי, כ' בניסן תשמ"ו, 11.4.86, בשעה 11.30, מבית־ההלוויות סנהדריה בירושלים.

אבלים: מנוחה
עדנה, דני, איריס
חגי ונואית
עוזי, רחל ויעל

למשפחות אילת וגבריאלי

אתכם באסונכם על מותה של

עירית

אשר נספתה בתאונת דרכים בחו"ל.

בית כפר־מסריק

משתתפים בצערם של חיים, חוה והילדים במות האם

שמחה־פרחה בטאט

בית הזורע

ה„ניו־יורק טיימס" מפי מקור שעיין בתיק

תיקו של ולדהיים מסומן ב־A; פושע מלחמה שיש להעמידו לדין

בתיקי האו"ם אין מסמכים מרשיעים אלא רק סיכומי הוועדה ■ בתיק ואלדהיים יש עדויות על פושעים נאציים אחרים ובהם דיפלומט בכיר שטרם הוברר אם אכן הוא האיש

מאת חנה איש הורוביץ, ניו־יורק

הדף מסך השתיקה שהטילו על עצמם שגריר ישראל באו"ם בנימין נתניהו ושגריר אוסטריה ... פישר, בעניין תוכנו של תיק ולדהיים בארכיון האו"ם, שנמסר לעיונם ביום רביעי, התבררו מספר דברים שעליהם דיווח השגריר נתניהו בראיון טלוויזיה ברשת סי.בי.אס.

מהתיק הוא למד על קיומו של מידע בעניין פושעי מלחמה אחרים: אלואיז ברונר — החי בסוריה, וכן לגבי אישיות דיפלומטית בכירה. דובר משלחת ישראל באו"ם אייל עוד הסביר ל„על המשמר" כי באינדקס של התיק מוזכר שם משפחה של דיפלומט בכיר מאוד. אולם יתכן שיש יותר מאדם אחד בשם זה, ויש להיזהר. העניין נבדק וברגע שנדע את זהות האיש נפרסם את העניין.

ה„ניו־יורק טיימס" מדווח, מפי מקור המכיר לדבריו את התיק, כי הוועדה הבינלאומית לחקר פשעי מלחמה, שהכינה את 40 אלף התיקים, סיווגה את תיקו של ולדהיים בסיווג A, שמשמעותו היא כי הוועדה מאמינה על פי הראיות שהובאו בפניה שיש להעמיד את ולדהיים לדין כפושע מלחמה.

כן כותב ה„ניו־יורק טיימס" שבתיק כלול מידע על פעילותו של ולדהיים בשנים 1944 ו־1941 עם הכוח הגרמני שכבש את יוגוסלביה ואת הבלקאן ונלחם בפרטיזנים.

דובר המשלחת הישראלית שראה את התיק איננו מאשר ואיננו מכחיש במישרין את דברי ה„ניו־יורק טיימס", עקב חובת הסודיות המוטלת עליו. אבל הוא אומר: כי שצריך להיות מעונין לחשוף את התיק זה ואלדהיים עצמו. הוא אמר בראיון ברשת האי־בי־סי: — הסתכלו בתיק. מבחינה ציבורית הוא זה שיכול לבקש לחשוף את התיק".

המסמכים הוחזרו

ומוסיף אייל עוד בתשובה לשאלה: „אין זה נכון שהשגריר נתניהו אמר שיש חומר מפליל בתיק. הסתובבה שמועה כזו בין העיתונאים אך אנחנו לא אמרנו זאת". ובאשר לדיווח של הניו־יורק טיימס כי יש בתיק 4 דפים בלבד, משיב הדובר הישראלי בעקיפין, כי תיקי הוועדה כוללים במקרים רבים רק טפסים סטנדרטיים שיש בהם ריכוז המימצאים של הועדה.

ואילו המסמכים עצמם, שעליהם הסתמכה הועדה בבדיקות שערכה, הוחזרו למדינות שסיפקו לה אותם.

בעניין זה השיב השגריר נתניהו למראיין ברשת הסי.בי.אס. ששאל אותו אם צריך לפנות ליוגוסלביה כדי לקבל את המידע המפורט: „אתה אמרת!".

באוניברסיטת אנג'אח בשכם נערכה אתמול אזכרה רבת משתתפים לראש העיריה המנוח זאפר אל מסרי במלאות 40 יום להרצחו. החצר קושטה בדגלי פלשתין ובתמונותיו של הנרצח. האזכרה לבשה אופי פוליטי והנואמים קראו לתת לפלשתינים את זכות ההגדרה העצמית. בתצלום: סטודנטים מעלים אל הבמה את הדגל הפלשתיני. פנחס ענברי (תצלום: אנדרי ברוטמן)

מרפי מביא ממצרים רעיונות חדשים לפתרון משבר טאבה

מאת דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר" וסוכנויות הידיעות

ראש הממשלה שמעון פרס יפגש היום עם עוזר מזכיר המדינה האמריקני ריצ'ארד מרפי. אשר ידווח לו על שיחותיו בקהיר וברבת עמון. מטרת שיחות אלה כדי לבחון את עמדות הצדדים ולהביאן לקרבן, לקראת ביקורו הקרוב באזור של מזכיר המדינה האמריקני ג'ורג' שולץ. פרס ייפגש היום גם עם שר החוץ הקנדי ג'ו קלארק.

קאהיר. — ריצ'ארד מרפי, שוחח אתמול בקהיר עם הנשיא מובארק ועם שר החוץ המצרי, עבד אל מג'יד, על תהליך השלום במזרח התיכון ועל הדרכים ליישוב הסכסוך על טאבה.

מרפי סרב למסור פרטים.

בבואו לקהיר ביום ד' מישראל, אמר מרפי, כי הוא מביא עמו רעיונות חדשים ליישוב סכסוך טאבה.

שר החוץ הקנדי, ג'ו קלארק, יצא אתמול מקהיר אחרי שני ימי שיחות עם מנהיגים מצריים, על הפשרת הקיפאון בתהליך השלום במזרח התיכון.

בעומאן חזר אתמול סגן נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, על הצהרתו, כי ארה"ב ממשיכה במאמציה להביא לשיחות שלום בין ארצות ערב לישראל.

בוש אמר עוד, כי שליחותו הנוכחית של מרפי היא „המחשה של האינטרס האמריקני לנסות להביא שלום לאיזור".

דליה שחורי, הכתבת המדינית של „על המשמר" מוסרת:

מזכיר המדינה המצרי לענייני חוץ ד"ר בוטרוס גאלי אמר אתמול, כי יש צורך לפתור את בעיית טאבה במהירות, כדי שיהיה אפשר לחזק את תהליך השלום ולעבור לפתרון הבעיה הפלשתינית. ד"ר גאלי אמר זאת לשר החוץ יצחק שמיר, בפגישה שקיימו בלשכת שר החוץ.

בתום הפגישה, שארכה 45 דקות, נמסר, כי בנושאים רבים לא היתה הסכמה בין השניים אך האוירה היתה לבבית.

במהלך הפגישה עמד שמיר על חשיבות הנורמליזציה בין שתי המדינות לשמירת השלום.

אלפים ליוו את סמי מרעי — פעיל האחווה

מאת קאסם זייד, כתב „על המשמר"

אלפי יהודים וערבים ביניהם ... אנשי חינוך, חברי הכנסת ... מוחמד מיערי, שולמית אלוני ויוסי שריד ליוו אתמול את ד"ר סמי מרעי בדרכו האחרונה לכפר הולדתו ערערה.

בדברי הספד שהשמיעו עמיתיו באוניברסיטת חיפה וחבריו מהתנועה המתקדמת לשלום וח"כ שולמית אלוני בינו הדוברים את ד"ר מרעי כחוקר מחונן, איש ציבור ולוחם למען שוויון זכויות וארם החותר לאחווה וידידות יהודית־ערבית.

ד"ר מרעי היה אמור לקבל אתמול את פרס עיסאם סרטאווי לשלום מהמרכז לשלום ישראלי־פלשתינאי.

ד"ר סמי מרעי היה מרצה בכיר בבית הספר לחינוך באוניברסיטת חיפה וחבר המוסדות העליונים של התנועה המתקדמת לשלום. הוא נפטר שלשום בלילה בעקבות צינתור שעבר בבית־חולים הסדה שבירושלים. ד"ר מרעי השאיר אשה, ד"ר מרים מרעי ושני ילדים.

מבכים

תנועת „נוער נגד גזענות" פרסמה הודעת אבל שבה נאמר: אנו מבכים את מותו הפתאומי של הלוחם בגזענות ד"ר סמי מרעי מעכו. סמי מרעי היה מהדמויות הבולטות במאבק היהודי ערבי נגד הגזענות, האפלייה והפאשיזם למען השיוויון הדו־קיום והשיתוף. מותו הוא אובדן כבד למחנה השלום הישראלי, על מרכיביו השונים.

לחברינו
יהודית ומאיר נתן
מזל טוב
לנישואי
חבת
„הדפוס החדש"
העובדים וההנהלה

„יום אבנים" ברצועה

מאת רפאל גאון, כתבנו בדרום

שלושה מקרים של השלכת אבנים — כולם בכביש חאן־יונס־עזה — אירעו בלילה אור ליום ה'.

בשעה 7.30 בערב, הושלכו אבנים אל אוטובוס אגד באזור גוש קטיף שהיה נהוג בידי תושב מקומי. באוטובוס זה נוסעים בדרך כלל הפועלים החוזרים מעבודתם בישראל. שימשת האוטובוס נופצה. איש מבין נוסעי האוטובוס לא נפגע.

כעבור שעה עברה באותו מקום ניידת משטרה המאויישת בשוטרים מקומיים. שוב הושלכו אבנים ושימשת הניידת נופצה. איש מבין השוטרים לא נפגע.

בשעה עשר בלילה, הושלכו אבנים באותו אזור אל עבר רכב פרטי של תושב נצרחוני. אישתו של הנהג נפצעה קל ברגלה והועברה לטיפול הרופא הצבאי. כוחות הבטחון פתחו בסריקות והקירת האירועים.

תדיראן

מחקר ופיתוח (1984) בע"מ

הודעה לכל מחזיקי יחידות ההשתתפות של החברה על כינוס אסיפה כללית שנתית

הזמנה

כל בעלי חמניות (יחידות ההשתתפות עפ"י תשקיף החברה מיום 20.7.84) מוזמנים בזאת לאסיפה הכללית השנתית של החברה אשר תתכנס ביום 20.4.86 בב.ית תדיראן, רח' בן־גוריון 11, גבעת שמואל, כדי לדון בקבלת ההחלטות הבאות:

1. לדון בדו"ח הדירקטוריון ולאשרו.
2. לדון בדו"חות הכספיים של החברה ולאשרם.
3. לאשר את דיבידנד הביניים כדיבידנד סופי לשנת 1985.

הערה:
במקרה שלא יהיה נוכח מנין חוקי במועד הנ"ל תדחה האסיפה בשבוע אחד ותתקיים ביום 27.4.86 באותו מקום ובאותה שעה והיא תהיה חוקית בכל מספר של משתתפים
הזמנות אישיות לא תשלחנה

בפקודת הדירקטוריון
י. בנטמן, מזכיר החברה

נשיא אוסטריה — הבורר הנעליון בפרשת ואלדהיים

המסמכים על ואלדהיים הוטסו אתמול לוינה כדי שנשיא אוסטריה רודולף קירכשלגר יוכל לעיין בהם.

התיק הוטס בידי כלדר דיפלומטי ונמסר אחר הצהריים לשר החוץ האוסטרי ליאופולד גרץ, שעמד למסור אותו לנשיא.

נראה כי הכלדר גם הביא עמו הנשיא מסמכים נוספים מהקונגרס היהודי העולמי. משקיפים מסרו לסוכנות הידיעות הצרפתית, כי נשיא אוסטריה יזכה למעיטה מעין „בורר" בהאשמות נגד ואלדהיים. לקירכשלגר נותרו עוד כשלושה שבועות לפני הבחירות לנשיאות שבהן מועמד ואלדהיים לרשת את מקומו. כדי לחוות את דעתו על התיק של האו"ם, המופס רק ב־3 דפים.

ההצהרות שישמיע הנשיא לאחר שיעיין במסמכים, ייחשבו כפסק דין על ידי האוסטרים. הרוחשים אמון רב לנשיאם. דבריו בוודאי ישפיעו השפעה ניכרת על הבוחרים ב־4 במאי.

ציידי הנאצים שמעון ויזנטל אמר ביום רביעי בניו יורק על קירכשלגר: „זהו אדם ישר וצודק, והצהרותיו תתקבל על דעת עולם, כולל אנוכי". העתון האוסטרי רב התפוצה „קוריר", כתב היום, כי הנשיא יעמוד בפני „משימה קשה ביותר" בבואו להכריע בנידון.

ויזנטל קרא אתמול בניו יורק לשלטונות יוגוסלביה לפרסם את המיסמכים שברשותם, לגבי תפקידו של ואלדהיים במלחמת העולם השנייה.

ויזנטל אמר, כי לאחר פגישתו עם מזכיר האו"ם דה קויאר, כי „בלי המסמכים היוגוסלבים לא יוכל איש להגיע למסקנה".

הקנצלר האוסטרי לשעבר ברונו קרייסקי אמר אתמול, כי מכיוון שואלדהיים „לא אמר לנו שאת כל מה שאנו יודעים כעת, הרי נותקה ידידות ותיקה".

קרייסקי אמר כי שוחח טלפונית עם ואלדהיים, מועמד השמרנים לבחירות „ואמרתי לו כל מה שאני חושב על הפרשה".

(רויטר עתים)

גרנות: המשבר מהותי וקבוע — מפ"ם נערכת לאפשרות של בחירות

בישיבת מזכירות מפ"ם שהתקיימה אמש אמר ח"כ אלעזר גרנות כי המשבר הטמון בעצם מהותה של הממשלה הזאת הוא מהותי וקבוע, והסתרונות כולם; ארעיים ונזילים. „בעצם התנגדותנו להצטרף לממשלה הנוכחית מיאיש שהסתרונות של הממשלה לא יהיו ברוח תנועת העבודה, ובעיקר בתחום הכלכלי־חברתי.

גם בתחום המדיני ממשלה זאת אינה מסוגלת לעשות צעד כלשהו לקראת משא ומתן לשלום, וכל עיכוב מקדם סכנה של התלקחות מלחמתית באזור. אנחנו שוללים קיום הממשלה הנוכחית גם בלי קשר לרוטציה. עליה ליפול בגלל התכנים של מדיניותה, וחובתנו לסייע להפלתה".

עוד ציין ח"כ גרנות כי ממשלה חילופית בלא בחירות, אינה יכולה לקום ללא מפ"ם, והשתתפותה של מפ"ם בממשלה כזאת, אינה מובטחת מראש. גרנות ביקר את העבודה כי אמת זו אינה נהירה למנהיגי „העבודה" המקבלת על עצמה התחייבויות כלפי המפלגות הדתיות בלא תיאום מראש עם השותפה הנחוצה האחרת — מפ"ם. הבהיר ח"כ גרנות.

„נהיה שותפים להקמתה של ממשלה חילופית רק אם מדיניותה הכלכלית והחברתית תהיה אחרת. יחסה אל ההסתדרות ומפעליה הכלכליים והחברתיים יהיה שונה. וכאשר תיזום ותהלכים אמיצים לקראת משא ומתן לשלום. נשתתף בממשלה שתתייצב להגנת הדמוקרטיה מפני סכנת הגזענות, וללא הפסקת הבנייה המתמדת לתכתיבי המפלגות הדתיות — מפ"ם לא תוכל להיות שותפה לממשלה" הבהיר ח"כ גרנות.

מזכ"ל מפ"ם ציין בדברי הסיום, שלמרות הפתרון המסתמן למשבר הממשלתי, אפשרות הבחירות המוקדמות עדיין קיימת ועומדת, ומפ"ם נערכת למצב של בחירות, גם תוך כמה חודשים. „הבחירות הן אפשרות קבועה בעינינו בגלל הערכות שיש לנו לגבי הנזילות של המערכת הפוליטית. אנחנו נציג בזמן הקרוב מטה הערכות ונתחיל בעבודה וגיוס המשאבים הדרושים לבחירות הבאות" סיכם ח"כ גרנות. (שע"ה)

הנבחרים לריכוז מפ"ם

מזכירות מפ"ם בחרה אמש ריכוז חדש. החברים שנבחרו הם: מאיר יערי, יעקב חזן, גרנות אלעזר, שם־טוב ויקטור, צבן יאיר, ויליגי אפרים; רש"צ רעיה, אחיעוד אברהם, קורן אפרים, יציב גדי, מרציאנו יוסי, ברייניד דב, גולדברג נ'וני, ריפתין נעמי, שחר שולה, שטרנהל זאב, וותד מחמוד, יהיש מחמוד, כנען ג'מאל, גרוסמן חייקה, סרטני אמירה, פלג דב, ליבן גרשון, ארז חנה, רונן אפרים, אורון חיים וג'ומס, רגב אילן, רון אפרי, שהר יוסף, שפירא אלישע, תלמי מאיר.

תדיראן

מחקר ופיתוח (1985) בע"מ

הודעה לכל מחזיקי יחידות ההשתתפות של החברה על כינוס אסיפה כללית שנתית.

הזמנה

כל בעלי המניות (יחידות ההשתתפות עפ"י תשקיף החברה מיום 30.6.85) מוזמנים בזאת לאסיפה כללית השנתית של החברה אשר תתכנס ביום 21.4.86 בשעה 8.00 בבית תדיראן, רח' בן־גוריון 11, גבעת שמואל כדי לדון בקבלת ההחלטות הבאות:

1. לדון בדו"ח הדירקטוריון ולאשרו
2. לדון בדו"חות הכספיים של החברה ולאשרם.
3. למנות את רואה החשבון של החברה ולהסמיך את דירקטוריון החברה לקבוע את שכרם.

הערה.
במקרה שלא יהיה מנין חוקי במועד הנ"ל תדחה האסיפה בשבוע אחד ותתקיים ביום 28.4.86 באותו מקום ובאותה שעה והיא תהיה חוקית בכל מספר של משתתפים
הזמנות אישיות לא תישלחנה

בפקודת הדירקטוריון
י. בנטמן, מזכיר החברה

יומן ועידת העבודה ● יומן ועידת העבודה

יש לעקור את האיבה הנושנה של עיירות הפיתוח כלפי העבודה

אמר סעדיה מרציאנו שדיבר לפני צירי המפלגה ■ פרס אמר כי הוא מקווה שיינתן ייצוג הולם לנציגי העיירות במוסדות העבודה ובכנסת והבטיח להגביר ההשקעות בעיירות

מאת דורית גפן,
כתבתנו לענייני מפלגות

אתמול בבוקר היו מושבים ריקים רבים באולם היכל התרבות. יו"ר הנשיאות ניסים זבילי שפתח את הישיבה אמר שיש לו בעיה: מאוחר בלילה אומרים שאין כבר מספיק משתתפים ואילו מוקדם בבוקר טוענים שאין עדיין מספיק משתתפים...

היום השלישי של הוועידה נפתח בדיון על נושא ההתישבות. איש מן הצירים באולם לא ידע עדיין כי מה שנראה בליל אמש כמשבר ממשלתי שאין לו פתרון, מצא את תיקונו בשעות הלילה המאוחרות. העיתונים בחדר לישכת הדובר וכותרותיהם המיושנות נראו מביישים. קומה אחת למעלה אפשר היה לחוש בתנועה של מקורבים ועוזרים של שרים וראש הממשלה אשר התרוצצו והסתודדו. הכל התלחשו על הסכם הפשרה שצץ ועלה בלילה ונראה קודם עוד וגוזרים בשעות אלו של הבוקר.

את הדיון בנושא ההתישבות פתח סגן שר החקלאות אברהם כץ־עוז אשר עיכב את ועדת המשנה בענין זה, ופרס בהרחבה את הנושא והבהיר את הצעות ההחלטה השונות. גדליה גל דיבר על הסופה שבא שרויה ההתישבות ואמר כי ההתישבות העובדת הפכה לנושא לניגוח, לביקורת ולהשמצות, לא בגין עניינים שבחומר אלא בעיקר בגלל יחסיה החברתיים ובגלל היותה הבסיס המוצק של מפלגת העבודה.

הדיון נמשך, ומאחורי הקלעים החלו התייעצויות כיצד לנהל בערב את הדיון על הרוטציה. כבר בערב הקודם עמדה שאלה זו על הפרק בהתייעצויות של ראשי מפלגת העבודה אשר חששו כי החלטה נחפזת וקיצונית שתתקבל בוועידה עלולה לשחק לידי הליכוד. בבוקר המשיכו ההתייעצויות על רקע הצעת הפשרה שהלכה והסתמנה לגבי המשבר עם הליכוד. עתה היה צריך למצוא דרך כיצד לקיים את הדיון מבלי לשבש את האפשרות של פתרון משבר מודעי.

לקראת השעה עשר החלו השורות באולם להתמלא. בשורה הראשונה ישב ראש הממשלה שמעון פרס ולצידו השר עזר ויצמן.

השניים הקשיבו לדיון שנפתח בנושא אזורי הפיתוח ובשכונות המצוקה. שושנה ארבלי אלמוזלינו פתחה את הדיון. שמעון פרס ביקש את רשות הדיבור וזכה למחיאות כפיים כאשר אמר כי הוא רוצה להביע את תקוותו שבמוסדות התנועה ובכנסת ינתן ייצוג הולם לשכונות, ולעיירות הפיתוח. הוא סיפר על פעולתה של ועדת המנ"כלים שהקים לטיפול בנושא זה ואשר בדקה כבר את המצב ב־11 ערים שם סידרה 600 מקומות עבודה ואמר כי הוא מקווה שבמשך הזמן לא תהיה עוד אבטלה בערי הפיתוח. ראש הממשלה הבטיח „אנחנו נהפוך את ערי הפיתוח לבסיסי תעשיה ומדע שיהיו לגאוות מדינת ישראל".

ויצמן הפיח תקווה

פרס ניצל את ההזדמנות לברך את עזר ויצמן אשר עלה ואמר כי הוא אדם שלא חשוב מה שהוא יעשה — קסמו אינו פג. הוא יודע להקסים אבל הוא יודע גם לעמוד על שלו. הוא העדיף דרך על פני תפקיד ובעד זה הוא נמצא כאן. דברים אלו זכו למחיאות כפיים ארוכות וסוערות.

פרס גם ציין את עבודתו של עזר למען שיוויון אמת בין יהודים לבין ערבים ודרוזים בארץ והוסיף כי עזר החזיר אמון והפיח תקווה.

לאחר דברי ראש הממשלה אשר גם בירך את הסטודנטים על הצלחתם בבחירות באוניברסיטת תל־אביב החלו עולים זה אחר זה נציגים אותנטיים של ערי הפיתוח.

אמיר פרץ משדרות אשר אמר, כי כל אימת שנזעקנו על מעשי הליכוד ואמרנו כי לא זו הדרך השתיקו אותנו ושיסו בנו את העם ואמרו שאנחנו הבוגדים. אנחנו התבוסתנים אנחנו מנציחי הפער.

שילמה בגלל טעויות

אלי בן מנחם דיבר על מצב השכונות וטען כי מאז הקמת ממשלת האחדות הלאומית החמיר מצבם של אנשי השכונות מהעשירונים הנמוכים.

סעדיה מרציאנו דיבר על ההס־טוריה העגומה והעצובה של ערי הפיתוח והשכונות עם מפלגת העבודה שכולה מסכת של חוסר אמון. הוא ציין כי בעבר שילמה המפלגה בגלל הטעויות שלה והיא גם עלולה לשלם בעתיד. הוא התריע מפני הסכנה הקיימת עדיין של שינאת עיירות הפיתוח כלפי המפלגה, ואמר כי יש לעשות לשנות את המצב.

בעוד הדיון מתנהל באולם התקיימה התיעצות מיוחדת של פורום שרינו. הנושא היה הצעת פשרה של ח"כ שפירא. שרי מפלגת העבודה וביניהם גם השר ויצמן הסתגרו בחדרו של פרס ויצאו משם מבלי שימסרו לעיתונאים על מה שהיה בדיון. אך עד מהרה הסתבר כי פרס הציג להם את הצעת הפשרה והוחלט לא לדחות אותה על הסף אלא להמשיך ולבדוק אותה.

בשעת הצהרים הגיעו אל היכל התרבות תת שר החוץ האמריקני מייקל אמרקוסט שאליו התלוו השגריר האמריקני פיקרינג.

לאחר השעה שתיים התקיימה שוב התיעצות של שרינו. הפעם על הדיון בנושא הרוטציה שהתקיים בערב. בפגישה זו השתתפו גם מזכ"ל המפלגה עוזי ברעם ויו"ר הוועדה המתמדת דוד ליבאי.

תוכנית של המערך

בצהרי היום החל הדיון הכלכלי־חברתי שאת הנאום המרכזי נשא בו השר גד יעקובי. הוא אמר: אני רוצה לומר דברים מפורשים ואולי חריפים אבל הצלת המשק וראשית שיקומו הם בראש וראשונה לא בזכות הקואליציה הפוליטית, אלא יותר מכך בזכות הקואליציה הכלכלית והחברתית בין הממשלה ההסתדרות והמעסיקים. עשינו זאת בתנאים קשים כאשר התיקים הכלכליים העיקריים נמסרו לידי הליכוד. בהמשך דבריו אמר: אנחנו אומרים לעצמנו ולציבור שהצלנו את המשק. מדוע היה צריך להציל את המשק? ממי? מאיל־מלא המחדלים, ההרפתקנות ההפקריות, הכזבזנות וחוסר הרצינות של הממשלות שקדמו לנו לא היה צורך כלל בהצלת המשק. המשק יכול היה להיות במצב של יציבות של פיתוח, של התרחבות של תעסוקה מלאה ושל רמת מחירים קבועה. בהתקיפו את הליכוד אמר: „ללא כל בושה, ללא כל תחושת צניעות הם מיחסים לעצמם את ההישגים של ממשלת האחרות. אינני בא לומר ששר האוצר אינו ראוי להערכה על נחישותו בחלק מקטעי הביצוע אבל מידת האמת ומידת הצניעות מחייבים לומר בענין זה דברים מדויקים, ראש הממשלה הוביל את התוכנית, זאת תוכנית של המערך.

עכשיו יהיה שר אוצר שאינו מבין בכלכלה

מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר שסיכם את הדיון על ההסתדרות אמר כי להסתדרות אין ענין לסכן את ההשגים הכלכליים החלקיים ש־הושגו בעמל רב. קיסר [illegible] מור המוכר שלו ליגלג על הליכוד ועל האשמות שלו כלפי מפלגת העבודה. כך למשל הזכיר את הטענה של מודעי כי ראש הממשלה אינו מבין בכלכלה. הוא אמר: „אני שמח כי קיימת אפשרות שהשר שמיר יהיה שר האוצר. גם שמיר אינו מבין בכלכלה, ומה שיותר חמור הוא אפילו לא ניסה להבין. עכשיו יהיה לנו גם שר אוצר שלא מבין בכלכלה ולא רק ראש ממשלה".

הליברליזם נשאר מחוץ לאולם

הדיון במגע הכלכלי־חברתי של מפלגת העבודה נמשך 4 שעות. ההבדלים בין השקפת העולם הסוציאליסטית של מפלגה זו לבין הזרמים של התפיסה הכלכלית הליבראלית [illegible] לשוליה, חידדו את הויכוח. בעוד שבדיון „ישראל לקראת שנת ה־2000" הוצגו המחלוקות החברתיות וניגודי האינטרסים [illegible] כשאלות טכניות ומקצועיות. הרי בדיון הכלכלי החל [illegible] של אליהו שפייזר יו"ר הוועדה המכינה ועד לנאום הסיכום של ח"כ רמון בלטה הגישה הסוציאל־דמוקרטית הערכית.

גישה זו באה לידי ביטוי גם ב־30 ההחלטות שאושרו כמעט פה אחד ע"י רוב עצום של צירי הועידה.

בין ההחלטות, גם מיסוי על ההון והבורסה, מאבק בהון השחור ואי הימנעות מיצירת גרעון תקציבי אם הוא נחוץ למניעת אבטלה והבטחת יעדים חברתיים או כלכליים חיוניים.

גם החלטות אחרות שנוסחו ע"י ועדת שפייזר כמו [illegible] הפיקוח האזרחי על התעשיה והבטחונות. הגברת המעורבות הפוליטית בעיצוב המדיניות המוניטארית על ידי בנק ישראל [illegible] הצביעו על כוון רצוי.

הויכוח היחיד שבו הוועדה המכינה נשארה במיעוט היה הצעות נחום פסח שייצג את ההסתדרות היה על [illegible] ההכנסה לעומת העלאה דיפרנציאלית של המע"מ. שפייזר [illegible] מתוך הנחה כי החברות והעצמאים מתחמקים מתשלום מס הכנסה ולכן את רוב המס משלמים השכירים [illegible] בהכנסות בינוניות לשיעור מס של 60 אחוז. לכן לדעתו [illegible] במס הכנסה ינתנו בעיקר לשכירים.

הוא אינו מאמין באפשרות של תיקון מערכת מס הכנסה הרקובה לכן הציע מערכת תחלופית של מעין מע"מ פרוגרסיבי תוך כדי הקטנת שיעורי מס ההכנסה.

מאחר ומערכת המע"מ היא רגרסיבית בעוד שמס ההכנסה מהווה את מערכת המס הפרוגרסיבית היחידה [illegible] הצעת הוועדה המכינה וקיבלו את השקפתו של נחום פסח [illegible] יש להוריד את שיעורי מס ההכנסה לשכירים אך גם אין להעלות את שיעורי המע"מ המוטל על צריכה בלבד. לשם איזון [illegible] שפייזר להטיל גם מס הון נטו.

הצעתו של שפייזר לא התכוונה לסייע לעשירים דווקא אלא לשכירים משכבות הבינים. אך קשה לומר כי ההצעה [illegible] כח יסודית במערכת המס. תוכנה והוסברה היטב או [illegible] בנתונים כולל נתונים על החלוקה החדשה של נטל [illegible] עקרונית ניתן לתאר סל מסים המורכב ממשקל שונה של [illegible] הקיימים והלא קיימים בתוך הסל. אך לשם ביסוס [illegible] יש צורך בלימוד מעמיק יותר של הנושא. הניאו־ליברליזם הכלכלי לא היה מיוצג בוועידה גם לא על ידי משתתפי הדיון הכלכלי. אם כי רעיונות דומים הופיעו במסמכים לקראת הוועידה [illegible] גם בדיון על „ישראל לקראת שנת ה־2000". נותן לכן להסיק שהאגף הכלכלי־הליברלי יצטרך להמתין, לפחות עד סוף [illegible] על מנת להשיג את ניתוק „העבודה" מערכיה הסוציאל־דמוקרטיים.

צבי שושר

היתר להעלאת מחיר לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו-1986

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 7 (א) (2) לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו-1985 [1], אנו קובעים כי מותר להעלות את המחיר של מקררים חשמליים המסווגים בפרט 84.15 לתוספת ראשונה של צו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין, התשמ"ו-1985 [2], בשיעור שלא יעלה על 10 אחוזים מעל מחירם הקובע.

א' בניסן התשמ"ו
10 באפריל 1986

אריאל שרון, שר המסחר והתעשיה
יצחק מודעי, שר האוצר

היתר להעלאת מחירים לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה), התשמ"ו–1985

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 7 (א) (2) לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים (הוראת שעה, התשמ"ו–1985 [1], אנו קובעים:

1. מותר להעלות את המחיר של מצרך המתואר בטור ב' לתוספת המסווג, בפרט המכס הנקוב לצידו בטור א', מעל למחירו הקובע, בשיעור שלא יעלה על השיעור הנקוב לצידו בטור ג'.
2. בהיתר זה —
„תעריף המכס" — התוספת הראשונה לצו תעריף המכס והפטורים ומס קניה על טובין, התשמ"ו–1985 [2];
„פרט המכס" — מספרו של הפרט בתעריף המכס.
מקום שלצידו של פרט מכס בתוספת להיתר זה צויין תאור המצרך, יחול היתר זה לגבי אותו מצרך בלבד.
3. נקבע למצרך מן המצרכים המפורטים בתוספת מחיר מירבי, לא יחולו הוראות היתר זה על אותו המצרך במכירתו לצרכן.
4. תחילתו של היתר זה ביום ב' בניסן התשמ"ו (11 באפריל 1986).

תוספת (סעיף 1)

טור א' פרט המכס	טור ב' תאור המצרך	טור ג' שיעור ההעלאה באחוזים
60.03.3000	גרביים עשויים מחוט סינטטי	
60.03.9900		6
60.04	הלבשה תחתונה עשויה מבד סינטטי	
60.04.3000		6
	מכנסי גרב	6
61.09.2000	חזיות	6

אריאל שרון, שר התעשיה והמסחר
יצחק מודעי, שר האוצר

משרד התעשיה והמסחר

מחירים מרביים לגרבונים בתוקף מיום ב' ניסן תשמ"ו (11 אפריל 1986)

שם המצרך	היצרן	תאור המצרך	טור א' המחיר בשית במכירה לצרכן כולל מע"מ	טור ב' המחיר בשית במכירה לצרכן באזור אילת
גרבונים	„גיבור"	סופר סטאר 20 דניר	1.16	1.00
גרבונים „קאן קאן"	„גיבור"	טנדו 20 דניר	1.16	1.00
גרבונים „קאן קאן"	„גיבור"	פרפקט סופר XL (אקסטרוגים)	1.44	1.25
גרבונים „קאן קאן"	„גיבור"	סילואט 10 דניר	2.87	2.50

עם הפנים אל השלום

כנס ישראלי-פלשתינאי

מול וועידת התחיה, המתקיימת בקריית־ארבע, נקיים, יהודים וערבים, כנס בהשתתפות ראשי ציבור מהשטחים וחברי־כנסת, בקריאה לדו־קיום, סובלנות והכרה הדדית

יום ב' 14 באפריל 1986
מלון פארק בחברון

הסעות בתשלום יוצאו בשעה 15.00 מתחנת הרכבת בירושלים

שלום עכשיו

ת"ד 24288 ירושלים; 21420 ת"א; 329 חיפה; 3174 ב"ש
חשבון בנק 925950-105, הבנק הבינלאומי הראשון סניף ראשי י־ם

על המשמר

המוסף לשבת

עורך: בנקו אדר
עורכת־משנה: טלי סילוני

משבר מודעי

דורית גפן

הצעה שאי־אפשר לסרב לה

בעת כתיבת שורות אלה מסתמנת פשרה בפרשת מודעי: שמיר יהיה שר־אוצר ומודעי (90% בישורים) שר־החוץ. לאחר הרוטציה יקבל פרס את תיק האוצר. השושבין אברהם שפירא, לא הצליח למכור אלא את מה שהצדדים רצו לקנות

שמעון פרס נואם בפתיחת ועידת העבודה (צילום: כוכו לניר)

הענינים הכבדים של משבר מודעי שאיימו על המשך קיומה של ממשלת האחדות החלו להתפזר אתמול כאשר נידונה ב„עבודה" ובליכוד ההצעה של ח"כ אברהם שפירא. שהיוזם שלה היה השר שרון, על פיה יועבר השר מודעי ממשרד האוצר, אל משרד־החוץ, ואילו מ"מ רה"מ ושר־החוץ, יצחק שמיר, יקבל את תיק האוצר, ולאחר הרוטאציה יהיה פרס מ"מ וכנראה שר־האוצר.

שמעון פרס ושרי „העבודה" לא יכלו לסרב להצעה זו, העונה על תביעתו של פרס — להחליף את מודעי במשרד־האוצר. פרס לא דרש יותר מכך, אדרבא, הוא אמר במפורש, כי הוא בעד המשך קיום הממשלה ובעד קיום הסכם הרוטאציה. הוא גם אמר, כי אין הוא מתערב בשיקולי הליכוד בבחירת שר־האוצר במקומו של מודעי.

ניצחון יוקרתי

אין ספק, כי אם אכן יסכימו „העבודה" והליכוד להצעה זו יהיה זה ניצחון יוקרתי לפרס, אשר עמד על שלו ודרישתו התקבלה. הליכוד לעומת זאת, גם אם לא יודה בכך וימציא תירוצים ונימוקים פטריוטים לרוב, מקבל למעשה את התכתיב של ראש־הממשלה. במילים אחרות, בקבלת הפשרה הזו נאלץ הליכוד לרדת מן העץ הגבוה שעליו טיפס כאשר השמיע התנגדות קולנית לדרישת פרס בענין מודעי. בפשרה המוצעת יש רווח נוסף למפלגת העבודה: תיק האוצר יעבור כנראה לידי פרס, (נושא זה טרם סוכם) ובהתחשב בעובדה כי ל„עבודה" לא היה עד כה שום תיק כלכלי רציני — קבלת האוצר הנה הישג חשוב.

עד אשר לא יאושר הסכם הפשרה אין לדבר עליו כעל עובדה מוגמרת, שכן רק מי שעקב מקרוב אחרי הקצב המהיר של השינויים, יותר נכון ההצעות והאפשרויות הפוליטיות שעלו בקשר למשבר מודעי, יודע כי מוטב להמתין עד ישיבת הממשלה ביום ראשון וגם כך לא יהיה עדיין ביטחון, כי הפרשה תיסגר ותינעל, ותוכנס לארכיון כ„משבר מודעי".

אך אם כל ההסתייגויות האלה שעיתונאי חייב בהן מטעמי זהירות, נראה כי הצעת שפירא, שאגב כבר הושמעה בראשיתו של המשבר, אך נדחתה על־ידי הליכוד שהתעקש למנוע את העברת מודעי ממשרד־האוצר, היא ההצעה הסבירה והריאלית ביותר. ההימור של הליכוד על יכולתו להכניע את פרס היה מוטעה הפעם. הקלף הדוהי שהוציאו ראשי הליכוד מכיסיהם כדי להרתיע את פרס — כאילו הוא מוכיח בתביעתו שהוא לא השתנה, וכי הוא בסך הכל תכסיסן מפלגתי, כמו גם הנפנוף הבלתי־משכנע שלהם בהסכם הקואליציוני ובהסכם הרוטאציה, כאילו היו הלכה שאין להרהר אחריה — גם כאשר משתנות הנסיבות — כל אלה לא פעלו הפעם. ראש־הממשלה ושרי מפלגתו היו משוכנעים בצדקת תביעתו של פרס, ולא זזו ממנה.

עם המכנסיים למטה

בדיעבד עשוי להסתבר לליכוד, כי מתיחתו של משבר מודעי על פני שבוע לא רק שלא היזיקה לפרס, אלא דווקא שיפרה את תדמיתו כאיש החלטי, היודע מה הוא רוצה, ועומד על שלו, זאת, בניגוד לדימוי של איש „הכן ולא". ספק אם הליכוד התכוון — אך זהו עוד רווח שולי של פרס — אם אכן הפשרה המוצעת תתקבל.

משבר מודעי תפש את הליכוד „עם המכנסיים למטה". הבחירות, שעמדו בפניו היו רעות או גרועות. הליכוד אינו ערוך היום ללכת לבחירות מוקדמות, וזו נקודת־המפתח. בליכוד עשו הערכת מצב מהירה — מצד אחד התסבכות הפנימיות בתוך הליכוד ורושם התוצאות הקשות של ועידת „חרות" — כולל הנהגה מסוכסכת, ומצד שני מפלגת העבודה — לאחר תנופה של מפקד וועידה מעוררת כבוד, עם הנהגה מלוכדת ומגובשת, ועם פרס בשיא הפופולאריות שלו.

לראשי הליכוד היה ברור כי נקודת הזינוק לבחירות מוקדמות של שתי המפלגות אינה שווה, וכי היתרון של „העבודה" במקרה זה עלול להתבטא בתוצאות. הערכה ריאלית זו, כמו גם אי־הבטחון שפרס לא ימשיך לעמוד בראש ממשלה צרה, לא הותירו בידי הליכוד ברירה אלא חיפוש מוצא בכבוד מינימאלי.

שרון, מודעי ושמיר יכלו רק להתפלל ולהשליך את יהבם על כושר התיווך של ח"כ שפירא, שיצליח לשכנע את פרס לקבל את הפשרה של חילופי מודעי־שמיר. שמיר וודאי קפץ על המציאה. מהם ששה חודשים באוצר, לעומת התלהבות מחודשת של הסיכוי להיות באוקטובר, סוף סוף, ראש ממשלת האחדות? אשר למודעי, שאחריות המשבר רובצת כולה על כתפיו, הרי גם הוא לא יכול היה לחלום על פתרון טוב יותר. ראשית, אם תתקבל הפשרה, הוא יחסוך מעצמו „אות קין" של מי שגרם לפירוק הממשלה. שנית, קבלת תיק החוץ, גם אם אין בו אותה עוצמה כמו בתיק האוצר, תסייע לחיזוק מעמדו בתוך הליכוד. מה גם, שבעבר הרי כבר ביקש לעצמו את תיק החוץ, ואף טען, כי יש לו תשעים אחוזים של הכישורים לכך. אין ספק שלא ייגרם לו כל נזק אם בכרטיס הביקור הפוליטי שלו יהיה כתוב בצד התארים מהנדס ומשפטן, מנהל חברת תמרוקים, שר־האנרגיה והתשתית, ושר האוצר, גם שר־החוץ. זהו רקורד מרשים למי שרוצה בבוא היום להיות גם ראש־הממשלה מטעם הליכוד.

יותר מזה, מודעי יעזוב את משרד־האוצר כשהוא (בסקרי דעת הקהל) בשיא הפופולאריות שהיתה לשר אוצר כלשהו. כך שעל מודעי אין מה לרחם – הוא בהחלט הוציא מתוק מעז.

ברעם עמד במבחן

לא פחות מעניינת היא מעורבותו של השר שרון במציאת נוסחת הפשרה. שוב הסתבר, כי שרון ומודעי משתפים פעולה ביניהם, ולדבר זה עשוייה להיות משמעות לאחר שהסכם איחוד הליכוד יאושר. הברית הבלתי כתובה הזאת, שנשמרת בפרופיל נמוך מאד, על ידי שרון ומודעי, תיתן עוד את אותותיה בתוך הליכוד, בעיקר בעת מבחני הכוח העתידים שם. אך שרון גם קשר אליו את שמיר. הוא הוציא עבורו את הערמונים מן האש, והכניס אותו חזרה אל מסלול הרוטאציה, שלשוליו המסוכסכים נאלץ לרדת בעקבות משבר מודעי.

מי שלא הרוויח דבר ועדיין לא ברור אם לא הפסיד הוא השר דוד לוי, אשר נעדר בכל תקופת המשבר מן הארץ, ורק עורכן טלפונית.

והמתווך, ח"כ אברהם שפירא, יודע בסתר לבו, כי לא הצליח למכור אלא את מה שרצו ויכלו הצדדים לקנות, אך הוא זכה למוניטין, ואולי יזכה גם לרמי תיווך.

העיסוק האינטנסיבי במשבר מודעי הסיט את תשומת־הלב מאחר האירועים הפוליטיים החשובים שהתרחשו בו־זמנית למשבר — כינוסה של הוועידה הרביעית של מפלגת־העבודה. הוועידה שהתנהלה על פי סדר היום וקיימה דיונים, לעיתים מרתקים, בנושאים רבים וחשובים, אינה אולי ועידת בשורה רעיונית־אידיאולוגית, ואין בה החלטות מהפכניות בנושאים מדיניים או כלכליים־חברתיים, אך היא היתה במה חשובה לפריסת קשת הדעות הרחבה בתוך מפלגת העבודה, ולהצגת הפלוראליזם בתוכה. רמת הדיון והוויכוח היתה מעוררת כבוד, וגם פניה האנושיים של הוועידה העידו אולי יותר מכל על תהליכי השינוי החשובים שעוברת מפלגת העבודה. הרבה מאד פנים צעירות, מספר ניכר של נשים, נציגי עיירות פיתוח, וקבוצה בולטת של אנשי אקדמיה כמו גם סטודנטים, אנשי עיר ואנשי מושב וקיבוץ, ציבור רחב, שבתוכו גרעין גדול של אנשים תוססים ומתסיסים, המנסים לשכנע תוך ויכוחים עניינים.

הוועידה הרביעית של מפלגת העבודה היתה האתגר הגדול ביותר של מזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם מאז נכנס לתפקידו לפני למעלה משנה, זה היה מבחן קשה, שבמרכזו עמד יעד עיקרי שאותו הציב לעצמו ולמפלגה — פתיחתה של המפלגה, הצערתה, וראשית לכל דמוקרטיזציה בתוכה, על־ידי ביטול „הוועדה המסדרת" וקיום בחירות אישיות והשאיות לכנסת ולוועדה המרכזית של ההסתדרות. ברעם עמד במבחן.

התנופה הראשונה והחשובה ניתנה במיפקד הגדול ובוועידה, ועתה נותר למפלגת העבודה להמשיך ולנסות לפרוש כנפים כדי להגיע אל אותם ציבורים בשכונות ובעיירות הפיתוח ואל הדור הצעיר, שאותם איבדה במשך עשור ויותר. ■

טוב לנו מאשר

יומן כלכלי
פ. סבר

● יום א': משבר העודפים, או מה יהיה אם עידן הזהב לא יופיע?

בשער ה„טיים" האחרון מופיע דיוקן דו־פרצופי המצוייר על חבית נפט: מלמטה למעלה הוא מחייך, מלמעלה למטה הוא בוכה: הירד לנפט הזול או בוז לנפט הזול? בדרך כלל, הירד, בדרך כלל, זו זריקת העידוד הדרושה ביותר שניתנה למשק המערבי בדורנו האחרון.„לוידי דרך־הכלל מונחים הקורבנות: יצואניות הנפט, ברית המועצות, המפיקות והמשווקות. אבל פרופ' ווילאם נורדהאוז, השותף של סמואלסון האגדי למהדורה הי12 של תנ"ך הכלכלנים „הכלכלה", כתב בלי היסוס במוסף הסופשבועי של ה„ניו יורק טיימס" כי „העולם ניצב על סיפה של גאות מאין כמותה". אחר עשור של מזג־אוויר כלכלי קשה, סוף־סוף מחייך ומאיר לנו המזל את פניו.

התקשרתי ללונדון, למכרי אנאטולי קאלצקי,מעורכיו הכלכליים של „פיננשיל טיימס", אחד המומחים היותר קרירים, והפחות מתנשאים לפרספקטיבות המשק העולמי. קאלצקי בדיוק סיים לכתוב מאמר אזהרה בן אלפיים מילה לעיתונו, שבו הוא מערער על הנבואה בדבר הופעתו הבלתי־נמנעת של עידן הזהב. נפילת מחירי הנפט רק מאפשרת — אם בכלל ילמשק המערבי להזדחל עוד קצת. כאילו דבר לא קרה. ולדחות בעוד שנה או שנתיים את השבר העומד תלוי מעל ראשו. אבל, העיכוב הוא רק עיכוב: בימת העולם כבר מוכנה לפאניקה הגדולה ביותר מאז 1929, מצהיר קאלצקי.

קאלצקי כותב בעיקר על שערי־המניות המנופחים ועל התקוות המוגזמות מן הנפט המוזל (עד מתי?) אך ההקבלה ההיסטורית עשויה להיות מפחידה אף יותר. בשנות העשרים של המשבר הגדול, נוטה דורנו לשכוח, המחירים כל הזמן ירדו, בשלושים־אחוזים תוך שנתיים וחצי, ולא עלו. לא היתה אינפלציה, אלא דפלציה. היה שפע, עודף אדיר של מוצרים, בייחוד של מוצרי־יסוד וסחורות הגולמיות, אך גם של מוצרי תעשיה, אשר שכבו כאבן שאין לה קונים. כוח קניה המועל בכיסי האזרחים יצר מלכודת נזילות, שבה כל שינוי בשוק הכסף רק העמיק את השפל, נגס עוד ועוד בביקושים. בשנים אלו היו התקציבים הממשלתיים בעודף מבני, הסחר העולמי מכונס אל האפס, האבטלה בשיאיה — ויותר מדי. מכל מוצר. המשבר לא נפתר כל עוד לא הורמו לשווקים כספים חדשים שהדפיסו הממשלות, כדי לדחוף כלפי מעלה את „הביקוש המצרפי", מונח חדשני ומורכב, שביטא אז את עיקר המסר של קיינס, שייתכן מצב מתמשך בו פחות מדי כסף נרדף על־ידי יותר מדי סחורות, כשהמחירים היורדים אינם גורמים לתעסוקה מלאה. אלא לתעסוקה מ[illegible] והולכת. עד החור השחור.

קרמה לשפל הזהו מפולת פיננסית, שהחלה מתפשטת מן הבורסה של ניו־יורק ב־1929, ולמפולת עצמה קרמה מאניה של מניות, עליה נאמר ונכתב כבר כל־כך הרבה, ועדיין היא חידה לפסיכולוגים ולכלכלנים המחושבים. גם היום, כותב קאלצקי, ובאזהרותיו אלו אינו בודד, גם אם הוא חריג, גם היום אי־מימוש הציפיות לעליות תלולות ברווחי החברות שמניותיהן נסחרות בבורסה עלול למוטט את השוק (כפי שהידיעה על עליית מחירי הנפט מ־10 דולר לחבית ל־11 דולר כבר היכתה בבורסה של ניו־יורק), ולזרוק את כל מערכת האשראי העולמית לעין הסערה — כמו ב־1929.

● יום ב' — ג': הפרופסורים מחפשים לקחים

תשע חודשים עברו מאז יולי הזכור לתדהמה. והפרופסורים, מה הם אומרים היום?

הבה נשפוט את תוכנית יולי דאשתקד על־פי מטרותיה, אומר פרופ' מיכאל ברונו, מטרות שנוסחו במינימאליזם ספקני. באחת הטיוטות המוקדמות שלה נכתב, שכוונתנו לרדת לאינפלציה חודשית שבין אחוז לשניים, אבל ההתחייבות הזאת בימים ההם הדיפה ריח אשלייתי חריף מדי, ולכן נמחקה בין טיוטה לטיוטה. גם המטרה, שלא להגדיל כלל בשנת התקציב 85/86 את החוב הממשלתי הפנימי ואת החוב הלאומי החיצוני, „נשמטה במעבר מטיוטה למסמך היעדים הסופי, כי נראה היה שלא תושג". בין כה וכה גם השאיפות הנסתרות הללו הוכחו כמציאותיות: האינפלציה, מעריך פרופ' ברונו, היא „על תוואי של 1.5% לחודש", הממשלה הקטינה את סך כל חובותיה לאזרחיה, והמדינה הקטינה את סך כל חובותיה לאזרחי החוץ.

ברכות וברכות. תשע חודשים להוולדה, עומדת תוכנית הייצוב הכלכלית מול הראי בפוזה קוקטית ושואלת: ראי, ראי, היש יפה ממני? ועוד שואלת: למי אני דומה, בזכות תורשתו של מי אני כה מוצלחת? באמת, של מי את, ילדה? אילו גדלת פגומה ומכוערת, היו האמהות והאבות שלך רבים ביניהם מי תרם פחות לדמותך, אבל עכשיו הם מתווכחים מי תרם יותר. מפני שהתוכנית נטלה מפה (קיצוץ הגרעון התקציבי ומדיניות של אשראי מרוסן ויקר) ומשם (קיבוע שער־החליפין של השקל והקפאה מינהלית של המחירים) וגם מן האמצע (שחיקת השכר הריאלי והוספת האבטלה) תוכלנה רוב האסכולות הכלכליות, גם הסותרות, להחזיק בהצלחה כהוכחה להצלחתן־הן ונכונותן־הן. פרופ' אלחנן הלפמן מאוניברסיטת תל־אביב אומר, ש„המפתח לייצוב היה בקיצוץ הגרעון התקציבי ובביצוע המדיניות המוניטארית הנוקשה"; פרופ' ניסן לויתן מן האוניברסיטה העיברית אומר, מה פתאום, המפתח לייצוב היה בהקפאה המינהלית של המחירים ושער החליפין, זו שמנעה התפרצות אינפלציונית בלתי־נשלטת, „שהיתה הורגת את התוכנית" לאחר הפיחות הגדול. ולא שניים אלו בלבד אוחזין בטלית — צבא כלכלים לחם עליה, לפיסותיה מרוב מושכים. „אינני חושב", מסכם את מלחמת־הלקחים פרופ' בן־שחר, „שאפשר לומר היום כי תוכנית הייצוב המוצלחת הכריעה איזו מן התורות הכלכלית צדקה יותר". זהו „ויכוח מתודולוגי", לדעתו, התורם אומנם למדע הכלכלה ולישומו, אבל אין ממנו לקחים חד־משמעיים לטובת צד זה או אחר. להפך: דווקא מפני שסוד הצלחת התוכנית וכוחה היו ברב־צדדיותה ואיזונה, ניתן להסיק ממהלכה כי רק מדיניות כלכלית כוללת ומתוכננת היטב, מקיפה וקבילה מבחינה פוליטית, היא שתצליח, ושבלי תוכנית כזאת ייפרע העם ותתפרע האינפלציה. באמצע שנות החמישים, מזכיר פרופ' בן־שחר, עם היציאה מתקופת הצנע, חשבה ופעלה ממשלת ישראל בפעם האחרונה במושגים של תיכנון חזיתי כה רחב, ומאז לא זכורה לו ולנו מהפכה תיכנונית מקבילה.

כך נחשף אולי גם אחד ההבדלים המהותיים בין כלכלה לפיסיקה: ניסוי מתוכנן היטב בפיסיקה ישומית מסוגל להוכיח את צידקתה של תיאוריה אחת ולהזים את האחרת, אך ניסויי מוצלח בכלכלה מדינית, כלומר מעשית, עשוי להוכיח בדרך כלל את צידקת התיאוריה האחת והאחרת גם יחד, כי דווקא שימוש אקלקטי בהצעות טובות ומגוונות, הלקוחות מתיאוריות רבות, מהווה את התנאי לעצם הצלחתו של הניסוי.

המחלוקת על הלקחים האמיתיים ממה שהיה מתגלגלת ופורצת למחלוקת על הצעות לעתיד: מה לעשות עכשיו? איך לקפוץ? רק לא לקפוץ, מזהיר בלשון חמורה מאד פרופ' ברונו. במשק נוצרו התנאים הייחודיים להורדה ממושכת, בלתי־הפיכה, של האינפלציה, עד־כדי השיעור הגמדי של חצי אחוז לחודש, ואת ההזדמנות הזאת אסור להחמיץ. „יש", קובע פרופ' ברונו, „תנאים להגיע בשנה הקרובה לאינפלציה ברמה אירופאית". והתנאים הם ראשית ביצוע התקציב הממשלתי כפי שהוגש במקורו לכנסת, אשר שומר על גרעון די נמוך, ואם לא תיפרץ בו פירצה בלתי־צפויה, אפשר יהיה לומר עליו שהוא „תומך ביציבות". שנית, „מצבו הכללי של החשבון השוטף במאזן התשלומים נוח יחסית", ואף שנרשמת בו לאחרונה הרעה מסויימת, „לא הייתי קופץ מכך למסקנות מרחיקות לכת", אומר ברונו. לא לקפוץ למסקנות פירושו לא לקפוץ לפיחות, ולא להקפיץ את מחיר הדולר. לפי חישובי בנק ישראל, המצוטטים על־ידי פרופ' ברונו, רווחיות היצוא עדיין גבוהה מאוד, „הגבוהה בעשר השנים האחרונות, להוציא תקופות קצרות ב־77' ו־79'". הפיחות האפקטיבי הריאלי הגדול מיולי אשתקד לא נאכל ולא נבלע עד כה בביטנה של האינפלציה, כדרכם של פיחותי הזבנג הקודמים — וזאת בחסדה של נפילת הדולר העולמית, שעל צווארו נכרך השקל, ולכן צנח יחד עמו, בלי להפרד ממנו, זה היה המזל המזוקק של תוכנית היצוב, שכמו כל מדיניות שהצליחה „נזקקה למזל". השורה התחתונה: „רק לא פיחות עכשיו", מזהיר פרופ' ברונו, הפרופסיונאל הכלכלי המזוהה יותר מכל חבריו למדע עם התוכנית הכוללת מיולי אשתקד.

הצד הראלי של המשק מגבה, אם כן, את מימוש היעד לאיפוס אינפלציה, יאמר ברונו. פרופ' אלחנן הלפמן יחלוק עליו בתיאור ובפירוש. הוא רואה שחורות בכל שיפנה: „האינדיקטורים מצביעים עכשיו על הרעה כללית", הוא אומר: נגמר לנו „הביצוע ההתחלתי המרשים" של התכנית ההיא. רשימת המצאי המשקי שבפיו אינה זהה, אם לנקוט בלשון המעטה, עם זו של פרופ' ברונו: בחודשים האחרונים גדלו הביקושים והתחדשו הלחצים בשווקים, התרחב (מהר, מעבר לכל יעד) האשראי החופשי, ירד החסכון הפרטי והחוליה החלשה מלהתחילה ששמה התקציב הממשלתי התרופפה עוד יותר. אם ההצבר המתוח הזה של זרמים שליליים לא הציף עדיין את יבשת היציבות, ולא פרץ כל סכר, זה רק משום אותו המזל שכבר צוטט מקודם — ירידות הדולר, הנפט והריבית, כולם בחו"ל. פה, בארצנו, סבור פרופ' הלפמן, „התוכנית הכלכלית מעדה בחודשים האחרונים".

וצריך לתת יד חזקה להקימה על רגליה. שתיקפוץ לבד. ואיך תיקפוץ? על מזרן גמיש, על מצע גמיש חדש. הלפמן הוא פרופסור מדי לקרוא בפרהסיה לפיחות השקל, אולם קשה לחלץ הסבר אחר לדבריו על „התאמות והגמשות בשער החליפין", הצריכות להיות מופעלות כבר עכשיו, לצד מדיניות מוניטארית ותקציבית מרסנת כהוגן. עם ריסון כבד כזה, אפשר יהיה גם לשחרר מכלוב הפיקוח את כל המחירים, והם ממילא לא יפרחו: המיתון שיווצר יקצוץ את כנפיהם וישמול את מקורם. האינפלציה לא תחזור לדקור.

למשמע דברים אלו פרופ' ניסן לויתן אומר שהוא שמח שיש לו כך עם מי להתווכח כאן, באוניברסיטת תל־אביב. רק בגלל הגזור של הקפאת המחירים אפשר היה להביא את ההסתדרות להסכים בפועל לעיקור תוספת היוקר, ורק על־ידי נחישות ההחלטה הממשלתית שלא לזוז ולא לסטות משער חליפין קבוע אפשר היה לשבור את מעגל האינרציה האינפלציונית, סבור לויתן. זהו נכס צאן ברזל, שאין לבזבזו. ובכלל, מי אמר שתגובה לכל אירוע משקי צריך מיד לשלוף את „נשק הפיחות", הוא שואל בזעם תרבותי. לא כל שלושה או שישה חודשים צריך לשנות את שער החליפין, הוא מוסיף, נהסתמכו על הניסיון המערב־אירופי המוצלח. כעסו גובר ככל שהוא מדבר באיומי האוצר לפחות את השקל, אם יעלה השכר. איזה מן איום זה ועל מי הם בעצמם מאיימים? „דבר מסוכן מאוד", החזרה המרומזת הזו ל־משטר של פיחות־תגובה. לממשלות העבר (הליכוד, אני מוסיף) לא היה כוח הרצון הפוליטי, ובסיס הסכמה לאומית רחב דיו, למנוע העלאות שכר חריגות, ולכן הן הרימו ידיים, גם כלפי ההסתדרות וגם כלפי מחוללי־ייקור אחרים. רק הגיבו, הממשלות, בהאצת פיחותים ואינפלציה אחר כל „גל תביעות שכר גואה". היה זה „מין משטר סתגלני כזה, שבו הממשלה מושכת את ידיה מניהול מדיניות הכנסות פעילה משל עצמה, ואומרת לכל השחקנים, אתם עשו לכם כרצונכם. אני רק אכה אתכם אחר־כך בפיחותים", מתאר פרופ' לויתן את המשחקים האסורים החוזרים, שהיו למשטר חיינו בעבר (ואני שואל את עצמי, אולי המקור לאיסטרטגיה מגיבה כזאת היה בעוינות הפוליטית השורשית שבין ממשלה „של הימין" לבין האיגודים המקצועיים „של השמאל?" ואולי רק כאשר הממשלה והאיגודים שייכים לאותו גוון של תפיסת עולם כוללת ייתכן משחק משתף, ולא משחק יריב, ביניהם?). אך בגלל קיומה של מערכת ההצמדות הכל־מקיפה, הפיחות לא פעל כלל כעונש, אלא כפרס לנכנע ולמייקר. הפיחות המגיב ריפד כל זעזוע, סייע למרוח כל בעיה מבנית אמיתית. „הסתגלנות הזאת" השרישה את הלך הרוחות האינפלציוני, „בנתה את האינפלציה במשך שנים", ועכשיו, מצהיר פרופ' לויתן, „צריך לבנות במשך שנים את היציבות". באורח החיים החדש, האי־אינפלציוני, ישרור כלל ראשון שאין מפתחין את השקל „עם כל שינוי בשכר או עד כל תנודה במאזן התשלומים", אלא משתמשים בכלים אחרים להשיב את האיזון על כנו. הפיחות יהיה האמצעי האחרון, ולא הראשון, „על הציבות", אומר לויתן, „צריך להילחם, צריך לשלם עבורה". בכל יום ויום צריך האדם והכלכלן לראות את עצמו כאילו יצא מארץ האינפלציה, אך עדיין הוא קרוב מאוד, קרוב מדי, לגבולותיה.

ה„FUNDAMENTALS", הרכיבים הריאליים הבסיסיים של המשק, עשויים להיות או.קיי, או בערך או.קיי — כמו האביב, למשל — ובכל־זאת תתחדש האינפלציה מסיבות של פוליטיקה ומשחק. לכן, לטווח הארוך, מזהירים הפרופסורים ברונו ולויתן, לא די באירגון מוצלח של ההופעה המאקרו־כלכלית על במותנו, צריך גם עמידה איתנה כנגד כל „המהמרים על הפיחות". כדבריו של ברונו. אפילו אותה עליית מחירים שהיתה בפועל מיולי ועד היום, הוא אומר, מוסברת כמעט כולה על־ידי פיחות השקל מול המטבעות האירופיים: אילו מחיר הדולר היה היום רק 1.4 שקלים, או אפילו 1.3 שקלים, והוצמד השקל ביולי ל„סל מטבעות אירופיים", היו כל המחירים במשק נמוכים יותר.

חכמים, הזהרו בפיחותיכם!

גם בשכר הזהרו, כי לא יהיה על מי לגלגל את התוספות החריגות, כלומר לא צריך להיות מי. „המעסיק צריך להתמקח עם העובדים" מתאר ברונו את המנהגים החדשים שיכוננו בארץ־היציבות, „ולא להתמקח עם הממשלה על מחיר מוצריו ושרותיו". הוא, כמו פרופסורים אחרים וכמו כנופיית הארבעה בבנק ישראל (ליאורה מרידור, ציפורה גל־ים, אורי ליטור ועמוס רובין) מייחסים חשיבות מעגנת מרכזית להסכמי תוספת היוקר והשכר: „על זה עומד הסיכוי", אומר פרופ. ברונו. הסכמי השכר החדשים לא רק שאסור להם לאפשר את העלאת השכר הריאלית, אלא להפך — „יש לשאוף להורדה מה של השכר הריאלי במגזר העסקי".

פרופ. הלפמן חושב קצת אחרת. הוא מעביר את מרכז הכובד של היציבות מן השכר אל התקציב והאשראי. הראשון אינו מאוזן מספיק, השני קל־היישג מדי. הוא תומך בריבית ריאלית גבוהה (מאוד־מאוד) ובהוצאה ציבורית מקוצצת (מאוד־מאוד) אבל „התקציב שהוגש עכשיו לכנסת וההתרחבות המוניטארית של החודשים האחרונים אינם עקביים עם אינפלציה נמוכה", הוא אומר. פיתוח? צמיחה? בינתיים נשכח מזה. בואו ונתרכז קודם כל בשימור הקיים.

האם פרופ. ברונו כן מאושר מן התקציב? האם פרופ' לויתן מוחא לו כפיים? הם משבחים בעיקר את התוואי התקציבי, את צמצומו של הגרעון הממשלתי המקומי מ־15% מן התוצר הלאומי אשתקד לאפס או אפילו עודף קטן ברבע השנה שחלפה. אבל „המבנה של התקציב איננו משמח לב רבים", מקפיד להרגיש פרופ. ברונו. יותר מדי מיסים. יותר מדי הוצאות, ולכן הערכתו היא שהתקציב „תומך ביציבות ולא תומך בשינוי מבני במשק". בהרזיית השרותים הציבוריים והשמנת ענפי היצור. „נשאר הרבה מאוד מה לעשות", נאנח ברונו.

ומי יעשה, מודעי או לא מודעי? זו כבר שאלה שאין הפרופסורים רצים להשיב עליה, לפחות לא בשמם, לפחות לא במישרין. פרופ. ברונו מוחה מפני ערבוב החישובים: לא כל פריסת חובות היא הוצאה תקציבית רגילה, ואי־אפשר לחבר בין כן לבין שאינו ממינה. בין החלפת אשראי לבין מענק מן הקופה הציבורית, הריבית בתווך הסתיו והחורף שחלף (איזה חורף?) היתה לדעתו גבוהה מדי, ולכן „הגבנון שצמח דורש פתרון". פתרון־פרס או פתרון־מודעי? אינני שומע מפיו חד־משמעי, אבל אני חש אי־נוחות אפילו אי־שביעות־רצון, מטקס הגירושין שבין הכניסה היכולת של פרס לקשור חבילות עם ההסתדרות, והקמצנות התקציבית של מודעי־ידו תעולה. נראים בעיני הפרופסורה הכלכלית כשלוב של ניגודים הכרחיים, המשרה ומשרת אווירה של אמינות. כן, הם פוחדים מפני הפירוד בין ראש הממשלה לשר אוצרו, או בין שר האוצר לראש ממשלתו. הממשלה צריכה לאותת לציבור שהוא ראש החץ למלחמת ה„אין ברירה" באינפלציה, שהיא ערבה ליציבות, וספק אם בהתפלגותה תוכל לשלוח לעם סיגנאלים מרגיעים כאלה. „בלי שיתוף־פעולה מלא של ההסתדרות, תוכנית יולי לא היתה עוברת ועובדת", מרגיש ברונו, „ושיתוף הפעולה חשוב גם בדרגים של הממשלה", כלומר בתוכה.

הקורא ישפוט, אם זו דעה פוליטית, עמדה מפלגתית או משאלה של אזרח מאוד מודאג.

● יום ד': OUT OF LEBENIIA

נכנסתי ל־IN, ומיד הרגשתי IN OUT. הוא רב־מכר לתושבי צפון־צפון תל־אביב, אווף־אווף ברודווי, יותר סנובי מסנובי, מוקם ומופעל על ידי „תנובה". בעבר, ל„תנובה" היו מזנונים חלביים ששירתו פועלים על כוס לבנייה. עכשיו יש לה היפר־IN, פטנט ישראלי רשום על שמו של הצרכן הלא־בררן: לא בדיוק ריכוז בוטיקים, וגם לא בדיוק שוק סיטונאי. אלא קצת מזה וקצת מזה — המחירים מזה והמוצרים מזה. הקו השולט משליט בלאגאן קונייתי אמיתי. אתה נכנס, לאחר שהחנית את מכוניתך ולא יורד מאוטובוס, כי תחבורה ציבורית לא תובילך אל המקום השוכן בקצהו הטוב של כביש חיפה ולשמאלך הבוטיקים ולימינך המחסן. בין לבין נדחק סטמצקי עם הספרים היקרים שלו ומקומה אחר עם התכשיטים היקרים שלו. אני תוהה — האם הלקוח הפוטנציאלי לעוף קפוא בקרטון הוא בדיוק הלקוח הפוטנציאלי לשעון משובץ באבנים יקרות?

ואולי כן. אם לשפוט לפי המחירים של חולצות הגברים, למשל, המוצגות ברב־המכר עצמו (להבדיל מן הלוויינים סביבו), קהל הקונים הוא קהל טוב גם לקניות פנינים. גם בסופרמרקט בקליפורניה (איפה אתה, אלן גינזבורג?) מוכרים חולצות לגברים, במחיר חמישה, שישה, עשרה, אפילו תריסר דולר החולצה, אבל בחמישים דולר מוכרים חולצות גברים ברודאו דרייב, רחוב הקניות היוקרתי של בוורלי הילס. הייתי שם אשתקד באדיבותה של „אל על" ופערתי את פי מול העושר והיוקר. אם מותר לתקן רשמים למפרע, אני מבקש כאן לסגור את הפה שפתחתי דאז, ולפתוח לרוחב את הפה דעכשיו, ברב־מכר, אצלו החולצה עולה כמו בבוורלי הילס.

ציטוט
הבנקים צריכים להיות רווחיים

„מערכת פיננסית בריאה מותנית כולה ברווחיות נאותה של המוסדות הפיננסיים, כלומר הבנקים. עיבוי ההון העצמי כשיטה להפחתת הסיכונים בבנקאות עלולה להיות לא־יעילה אם תפגע ברווחיות הבנקים, ותפחיתה. פיקוח ציבורי הדוק יותר הוא איפוא האלטרנטיבה הנכונה להפחתת ההימור הכורך בפעילות הבנקאית, ולא עיבוי ההון העצמי".

פרופ. היימן מינסקי, כלכלן שמאלי מאוניברסיטת וושינגטון, בהרצאה שנשא בכנס הלפני־אחרון של האגודה האמריקנית לכלכלה ושמה: "MONEY AND THE LENDER OF LAST RESORT"

כפלשתינים כעם. יו.אן.די.פי. פועלת, איפוא, על פי התפיסה ש־242 כבר תוקנה, ומכיוון שהמימון העיקרי הוא מארצות־הברית, והמנהל ברופורד מורס הוא דיפלומט אמריקני, יש להניח כי זהו כיוון ההתפתחות של המדיניות האמריקנית בבעיה הפלשתינית.

אבל, האמריקנים לא רק יתמכו באמצעות יו.אן.די.פי. בשיתוף פעולה עקיף בין ישראל לאש"ף, אלא גם בשיתוף פעולה ישראלי־ירדני באמצעות אירגון חדש המתחיל בצעדיו הראשונים בשטחים והוא „אי.סי.די.איי." זהו אירגון אמריקני המתמחה בקואופראציה. הקואופראציה מפותחת מאוד בירדן, וגם בשטחים. ירדן אירגנה את נאמניה, בעיקר בכפרים, באגודות קואופראטיביות לשיווק חקלאי. יש להניח כי פעילי ה„אי.סי.די.איי." יתרוצצו הרבה בין ירושלים לרבת־עמון.

עדיין רק תוכניות

אף שמדובר באירגונים רכים, צריך לדעת כי כולם ממומנים על־ידי ארצות הברית באמצעות תוכנית A.I.D של הסטייט־דיפרטמנט.

סעיף נוסף, שקצת מצניעים את הדיבור בו הוא „שיפור תנאי המגורים של הפליטים", או בלשון אחרות, נסיון נוסף לפתור את בעיית הפליטים. ברגע זה הרעיונות הישראלים לא כל כך מוצאים־חן בעיני האירגונים הבינלאומיים. אבל, הרגש, של הבעיה הפלשתינית מוסט ממצב הפליטים להגדרת הפלשתינים כעם, הקנאות להקפיא את תנאי־חייהם העגומים של הפליטים במחנות תלך ותרדף. אונר"א שומרת החומות הקנאית, כוחה נחלש וכבר היום אינה יכולה למנוע כמה תוכניות פיתוח צנועות במחנות. כמו תוכנית הביוב במחנה דהישה, ותוכניות אספקת מים למחנות אחרים. שלא לדבר על תוכנית השיקום הגדולה בעזה. ההסכמה שניתנה לא מכבר להרוס את החלקים הנטושים במחנה הפליטים הגדול של יריחו יש בו משום תמרור לעתיד.

כיוון שמדיניותה של ישראל היא להתנער מהניהול היומיומי של השטחים, לא היא תעסוק בפרטי התכנון והביצוע. התיק שהביא עמו שמואל גורן לארה"ב הוא שירטוט כללי ולא מפורט. ישראל רק תרצה שיתאמו עמה את התוכניות השונות, בעיקר כדי למנוע פגיעה בכלכלה הישראלית.

עם זאת יש לזכור כי בינתיים מדובר בתוכניות בלבד. צריך הרבה דבקות במטרה והרבה כוונות כדי להפוך את התוכניות למציאות היישה בשטח.

נציג המשטרה טען כי יש חשודים נוספים בפרשה, וחלקם עלול לברוח מהארץ אם ייוודע דבר מעצרם של השניים. יומיים לאחר־מכן בוטל צו איסור הפירסום על־ידי בית־המשפט והתברר כי השניים מעורבים ברשת הברחת סמים מלבנון. בה מעורב גם קצין צד"ל בכיר.

סא"ל ליידר חשוד כי קיבל מכונית מרצדס בעבור הברחת הסמים. לדברי אנשים ששירתו איתו באותה היחידה, סיפר סא"ל ליידר כי את המרצדס קיבל מאביו, שהוא אדם אמיד (אביו של ליידר יחזקאל הוא ראש לשכת המסחר באיזור הדרום). סא"ל ליידר השתמש לרעה בסמכותו והיתר למכונית המרצדס שלו מעבר חופשי בגבול הלבנון. המשטרה עצרה את המכונית — עוד לפני שעצרה את בעליה — שעה שהיו בה חלק מאנשי הרשת הלבנונית שעשו דרכם חזרה ללבנון.

שני הקצינים עירערו לבית המשפט המחוזי בחיפה על מעצרם ל־15 יום, שעליו הורה שופט השלום העכואי פאלאח פארס: בהליך זה הוברר כי לטענת המשטרה ועל פי גרסה שמסר ברג'יק לחוקרים, פנה אליו ליידר וביקש לרכוש עבורו סם בלבנון. ברג'יק פנה לקצין המבצעים של צד"ל בדרום־לבנון, זוזו עבלה, וזה סיפק לו 50 ק"ג חשיש תמורת שבעת אלפים דולר. ברג'יק נפגש עם ליידר בצומת גולני כדי למסור לו את החשיש, אך לטענתו — כך מוסרת המשטרה — החזיר את הסם ללבנון ולא קיבל את תמורתו, משום שליידר טען כי איכותו של הסם ירודה.

רפ"ק יצחק בשן הואשם בידי השניים בהתנהגות מבישה, שגרמה להם ביזוי. אולם בשן הכחיש את טענות השניים וגילה כי מדובר בעסקות סמים במשקל 400 ק"ג וב־19 חשודים נוספים, שנעצרו גם הם בידי המשטרה.

משטרת ישראל חשפה בעבר פרשיות אחרות של הברחת סמים מלבנון. בכל הפרשיות היו מעורבים אזרחים לבנונים ואזרחים ישראלים. לראשונה נחשפת רשת שבה היו חברים חשודים רבים המשרתים בכוחות הביטחון ובהם קצינים שניצלו את מעמדם ואת סמכותם כדי לבצע עבירות פליליות.

מפקד משטרת מרחב חיפה תת־ניצב יעקב הב"ג אמר לאחרונה כי סגירת הגבול הלבנוני לא הביאה להקטנת כמויות הסם המגיעות ארצה דרך לבנון.

מוטי בסוק
טפטופי כנסת

● עימות בין ח"כים לבכירים

מתוכנית הטלוויזיה הבריטית הפופולרית „יס מיניסטר", שהוקרנה גם בארץ, יכול היה הציבור ללמוד על מאבק האדירים המתנהל בחברה הדמוקרטית על מוקדי העוצמה, הכוח והשלטון בפרלמנט ובפקידות הבכירה.

פרופסור יחזקאל דרור הנחשב למומחה למנהל ציבורי, סבור כי המאבק מתנהל בדרך־כלל מתחת לפני השטח, הרחק מעיני הציבור. מדי פעם מחליט אחד הצדדים „לפוצץ" את המאבק: אולי כדי לזכות בתמיכת הציבור במאבקו נגד הגורם האחר. לאחרונה, בשני מקרים שונים, זה קרה גם לח"כינו.

במקרה הראשון — והדברים כבר פורסמו בתקשורת — סירב לפני שבוע וחצי הממונה על הכנסות המדינה ישראל ברון לשתף פעולה עם ועדת הכלכלה של הכנסת בנושא ההון השחור. יו"ר הוועדה אליהו שפייזר (מערך) התפרץ: „התנהגותו שערורייתית ומחפירה. אדרוש את פיטוריו אם לא ילמד לנהוג באופן נאות כלפי הכנסת וועדותיה".

סרטני: נדהמתי מתשובתך...

המקרה השני הוא חדש וטרם פורסם. אמירה סרטני (מפ"ם), חברת ועדת החינוך של הכנסת, רצתה לברר פרטים על השפעות הקיצוצים על מערכת החינוך. היא פנתה אל יהושע ידלין, אחיו של מי שהיה שר החינוך אהרן ידלין, סגן הממונה על המנהל במשרד החינוך והתרבות.

השיחה ביניהם היתה קצרה. הפקיד הבכיר, שגדל וצמח במשרד החינוך, הודיע לסרטני כי שאלותיה רציניות מאוד והוא מתקשה להשיב עליהן טלפונית. הוא המליץ כי הח"כית תעלה את השאלות על הכתב וכי תשובתו תהיה ארוכה מפורטת וממצה.

כשפתחה סרטני את מכתב התשובה, היא נדהמה לגלות תשובות קצרות מאוד שאינן עונות למעשה על אף אחת משאלותיה. ניכר היה בידלין כי הוא מתייחס אל שאלות הח"כית כאל מטרד ותו לא.

סרטני החליטה להגיב, בדרכה השקטה: „נדהמתי מתשובתך. שלושה משפטים שאינם מזכירים, ולו ברמז, את המתרחש במציאות. מי יודע אם התחמקות זו ממתן תשובה, אינה מעידה על חוסר שליטה במצב".

ישראל ברון ויהושע ידלין הם מסוג הבכירים שאינם מבינים את מבנה הדמוקרטיה הישראלית ואת מחוייבותם לכנסת. כשמקרה ברון התפוצץ, הציע ויקטור שם־טוב (מפ"ם), כי נציבות שירות המדינה תיזום קורס באורחות לפקידות הבכירה כדי שזו תבין כיצד עליה לנהוג בכנסת. נראה כי אם הקורס אכן ייפתח, אפשר יהיה לראות ידלין וברון על אותו הספסל.

● שישליק עדיף על קבאב

„העדיף פרי טרי, מוס ועוגות תורמים כמויות גדולות של קלוריות. מומלץ לבחור בהם רק לארועים מיוחדים ולא בכל יום. בשר ועוף, סטיק ושישליק, עדיפים על קבאב, המבורגר ושניצל, שבהם כמות השומן גדולה". „בחר תמיד כתוספת אחת לפחות למנה העיקרית ירקות מבושלים. הירקות תורמים הרבה סיבין וגם נותנים הרגשת שובע". אלו הן רק חלק משפע ההצעות, שקיבלו 120 חברי כנסת ישראל השבוע משני מומחים למזון במשרד הבריאות: ד"ר א. ריטף וד"ר נעמי לוין.

מה השתנה השבוע הזה מכל השבועות? שבשבוע הזה ליתר דיוק ביום שני, חגגו בירושלים את יום הבריאות העולמי.

לכבוד האירוע שלח מוטה גור את המומחים הבכירים שלו לתזונה למזנון הכנסת והם הביאו לח"כים שפע של המלצות תחת הסיסמה: „הקפד על הרגלי אכילה נכונים".

גור: תזונה נכונה לח"כים

השב"כ ממיין מורים

מרהים. אבל דברים כאלה עדיין מתרחשים בישראל של סוף שנות השמונים. לא ביוהנסבורג או בקיפטאון, אלא במערב ירושלים. ערבי ישראלי לא יכול להתקבל ללימודים בסמינר למורים ע"ש דוד ילין (סמינר בית הכרם) בירושלים, אלא לאחר שהשב"כ אישר את מועמדותו.

מה לשב"כ ולסמינר בית הכרם?

בתחילת אפריל הודיע שר החינוך והתרבות יצחק נבון: „אינני רואה טעם לשינוי הנוהל הקיים".

את הפרטים המלאים על אפליה מבישה זו חשף ח"כ המתקדמת מתי פלד.בשאילתה ישירה שהפנה אל השר נבון, הוא הרגיש כי לאחר שהמועמד הערבי עובר את ועדת הקבלה של סמינר בית־הכרם, כמו מועמדים יהודים, הוא זקוק לאישור נוסף ממשרד החינוך, הנותן את הטופס המיוחל רק לאחר שקיבל משירות הבטחון הכללי את האו. קי. אם השב"כ מחליט כי הצעיר הערבי פסול ללימודים בסמינר הוא כותב למשרד החינוך את מילות הקוד: „יש הערות". המועמד שנפסל אינו יכול להתגונן או לערער על ההחלטה המבוססת על נימוקים סודיים. הוא נפסל, איפוא, בלי שידע על מה ולמה.

כאמור, שר החינוך והתרבות הודיע לפלד, כי המצב נראה לו תקין.

להזכירכם, ערב הבחירות היה יצחק נבון אחד הקלפים החזקים של המערך ברחוב הערבי. הוא דיבר אל ערביי ישראל בשפתם, מעל מרקע הטלוויזיה. גלי האתר. וגם בככרות הערים והכפרים.

● נזפו באלוני, שפירא זכאי

ועדת האתיקה של הכנסת החליטה השבוע, „על הטלת הערה" על שולמית אלוני (ר"צ). לעומת זאת ניקתה הוועדה מכל דופי את יו"ר ועדת הכספים של הכנסת אברהם שפירא (אגו"י). בראש הוועדה עומד ח"כ ויקטור שם־טוב.

אלוני: איפה האתיקה

ב־26.6.85 התלונן שר התחבורה חיים קורפו כי שלושה חודשים קודם לכן פגעה אלוני בשמו הטוב. הוא התייחס להודעה לעיתונות שאלוני פירסמה תחת הכותרת „השר קורפו הפעיל לחצים על הרכב שופטים לביה"ד הרבני". כדי שביה"ד יקבע תשלום מזונות מוגדל למי שהיתה פקידה בליכוד. קורפו טען שלא היו דברים מעולם. אלוני, לדעתו, היתה צריכה לבקש, לפני פירסום הדברים, את תגובתו לפרשה ואת תגובת הרב הכרוך במקרה. אלוני מצידה ניסתה לאושש את דבריה — בעל־פה ובכתב. בין השאר היא העבירה לח"כים „האתים" מכתב שכתב הבעל הנפגע. עוד טענה אלוני כי העלתה את הנושא במסגרת תפקידה כח"כית. בין השאר טיפלה בפרשה גם על־ידי הצגת שאילתה לשר המשפטים.

ועדת האתיקה התייצבה לצידו של השר. „בהודעה לעיתונות היתה פגיעה בשר קורפו. היא נמסרה לפרסום בלי שאלוני בררה עימו קודם את פרטי המידע". האחרונה שמעה את פסיקת הוועדה מפי באדישות מופגנת. עם זאת היא הביעה פליאה על שוועדה האמורה לשמור על כללי האתיקה מעדכנת את העתונות בהחלטותיה קודם שהיא מעדכנת את הנוגעים בדבר.

שפירא: שאני אנצל את הכנסת?

מרדכי וירשובסקי (שינוי) התלונן בפני ועדת האתיקה שאברהם שפירא, שהוא כידוע גם בעל מפעל השטיחים הגדול „שטיחי כרמל", מארח בכנסת קניינים. כמו לכ"של — נציגי החברה הבריטית הגדולה והידועה „מרכס אנד ספנסר". המתלונן ציין גם ששפירא הכניס אותם למזנון הכנסת והציגם בפני שרים וח"כים שונים.

שפירא טען להגנתו שלא כך היה, אלא שבחודש דצמבר האחרון אירח „שטיחי כרמל" בארץ קבוצה של קניינים מאנגליה. במסגרת הביקור בארץ סיירו האורחים עם בנו בכורו יצחק־יהודה, ממנהלי המפעל, בירושלים. מאחר שבאותו יום נאם הוא־עצמו במליאה, ושפירא (הקטן) ביקש להראות לאורחיו הבריטים את נפלאות הדמוקרטיה הישראלית מקרוב. אחרי נאום האבא, אירח הבן את הקניינים לארוחה במזנון הכנסת. לקראת סיום הסעודה נכנס יו"ר ועדת הכספים למקום ובירך את הקניינים. הוא לא התיישב לידם. כשעבר במקום השר גד יעקבי הוא נעצר ליד שפירא (האבא) וביקש לשוחח עימו. „השכחתי שכללי הנימוס מחייבים אותי להציג את האורחים בפני השר. סוף סוף לא מדובר באורחי־פרחי. אלא באורחים בעמדות מפתח בכל הקשור לכל היצוא הישראלי". שפירא הבטיח לוועדת האתיקה כי לא קיים משא־ומתן עם הקניינים במשכן הכנסת. „זה מגוחך מאוד שאני אנצל את הכנסת לקידום עסקי".

כאמור קיבלה ועדת הכנסת את עמדת יו"ר ועדת הכספים. עם זאת פטור בלא כלום אי־אפשר. הוועדה הסבה את תשומת ליבו של שפירא לסעיף מפורש בתקנון הכנסת: „חבר הכנסת לא יקבל לקוח במשכן הכנסת. ולא יפעל במשכן הכנסת בעניין הלקוח".

אינני יודע אם הרכב מקרי אחר של ועדת האתיקה של הכנסת לא היה מקבל בשני המקרים האלה החלטות הפוכות.

הכתבים הפליליים

שרי ארליך

המשטרה מטפלת באדם שנדקר בתחנה המרכזית בת"א. (צילום: אבי הזאב)

נסיון להלין מתאבד. (צילום: אבי הזאב)

„אנחנו לא כאלה"

התאבדותו של כתב ידיעות־אחרונות יוסי בר, הציבה את הכתבים לענייני פלילים באור הזרקורים. „לנו, לכתבים הפליליים, יש תדמית מעוותת של אנשים שאינם לוקחים ללב, אבל אנחנו לא כאלה" — הם אומרים

מותו של יוסי בר חשף בפני הציבור את העיתונאי כבן־אדם. ביום שני השבוע בבית־הקברות ברעננה התבקשו הכתבים לענייני פלילים להצטלם ליד קברו. לאלה שסקרו מאות הלוויות במשקיף מן החוץ היה זה מהפך מוזר. מרביתם בחרו שלא לסקר את האירוע. פעם ראשונה במהלך עבודתם נרתעו שיקולי הפיר־סום הצידה.

עבודתו של הכתב הפלילי, המסקר עבור עיתונו את אירועי עולם הפשע, תאונות דרכים ופעולות חבלה מעמידה אותו במרכזם של שני עולמות סותרים — החוק והפשע. מייק הולר, שהיה כתב קול ישראל במשך 15 שנה בחר להלחם דווקא במשטרה. לדעתו, אחד התפקידים המרכזיים של כתב פלילי להתריע על מחדלים הנובעים מהכוח העצום שמעניקה החברה למשטרה. מייק, חש אהדה אינסטנקטיבית עם החלש, עם האדם הקטן הנרדף ע"י המנגנון. הקרבה המתמדת לעולם התחתון חשפה בפניו את העבריין כאדם חלש: „בעולם התחתון חיים בעצב מתים בעצב", הוא אומר ומתרעם על אות הקין שמדביקה החברה לפושעים ועל שאינה מאפשרת להם להשתלב בחברה לאחר שריצו את עונשם.

ההזדהות עם הצד האנושי של עולם הפשע הובילה את מייק הולר לתאורים ציוריים מזירת הפשע, דגש על מבע עיניים או מעיל שלבש אחד החשודים. מייק, שלטענתו „ראה גוויות יותר מכל אדם אחר במדינה" מדבר על פיתוח מנגנוני הגנה לא נראים. על אוושות ההתפתחות, וכעס על [illegible] בגלל שצריך לצאת מן ההוית. „משהו דפוק [illegible] הכתבים", הוא אומר, שכן כיצד ניתן [illegible] אחרת את משיכתם לעבודה מסוג זה? [illegible] הטבעית שהריצה אותו כילד אחרי מכוניות [illegible] האש דחפה אותו מאוחר יותר ללוות [illegible] משטרתיים. מכוניות המשטרה, מגן דוד [illegible] והאורות בלילה הופכים כל פשע לאירוע [illegible] שגרתי. אפילו שריפה לילית במלון [illegible] קופצים מן החלונות יכולה להיהפך [illegible] מסעירה כשאתה צופה בה מן הצד. החשיפה [illegible] מקרי הזוועה נותנת את אותותיה במשך [illegible] ושובות. לדעת מייק הולר, את מנגנוני ההגנה [illegible] הכתב.

מייק גאה שבכל שנות עבודתו הצליח [illegible] על שני לאווים מרכזיים — להמנע [illegible] מהמשטרה, ומשיחות עם משפחות. כדוגמה [illegible] מביא את גילוי פגישותיו של ידלין עם [illegible] נודע לו שבכל פעם שידלין מובא לחקירה [illegible] ידידתו טלי ליבני סטייק לבן בקיוסק [illegible] דיווחיו של בעל הקיוסק על קניית הסטייק [illegible] הטרידו את המשטרה שלא ידעה מי זה [illegible] על זמני החקירות.

ה„קווים האדומים" בהעברת האינפורמציה אינם תמיד ברורים. באחד המקרים שיוד[illegible] ידיעה על פורץ גידם שבגלל מומו נאלץ [illegible] את שללו לאבר מינו. ברדיו לא אהבו את הידיעה וטענו שמדובר בגסות־רוח. מייק סבר שהמקרה יוצא הדופן צריך לעניין את הציבור, ולהוכחת טענתו הוא מספר על 38 עיתונים בחו"ל שפירסמו את הידיעה כקוריוז.

יוסי היימן כתב „חדשות" לענייני פלילים מכסה את התחום כבר שבע שנים. בניגוד [illegible] הוא סבור שכתב טוב לענייני פלילים אינו [illegible] מעיתונאים אחרים פרט לנכונותו לעסוק בנושאים הלא נעימים של החיים. במאבק בין עולם החוק והפשע נוטה גם הוא להלחם במשטרה. הבעיה המרכזית שלו נובעת מהקשיים שמערימה המשטרה בדרך להשגת אינפורמציה. [illegible] המשטרה מנהלת מסע בלתי־פוסק למניעת הדלפות. שוטרים מוזמנים לבדיקות פוליגרף ולכן נכונות השוטרים לשתף־פעולה נמוכה. המגע עם העולם התחתון קל יותר. העבריין יודע שהכתב אינו חד־צדדי ולכן מעוניין לעזור לו.

במהלך עבודתו נפגש יוסי עם משפחות הקורבנות „בתי־אבלים הם החלק הפחות נע[ים] בעסק". על־מנת להשיג אנפורמציה יש צורך במקצועיות. יוסי מדבר על ארשת־פנים טון שצריך הכתב לאמץ לעצמו. לא ניגשים ישר ל„עסקים". יושבים עם המשפחה, שותים קפה, משתתפים באבל, ורק לאחר מכן מבררים את הפרטים. לדבריו, תחושת אי־הנוחות לא עוברת עם השנים אך החושים מתחדדים.

לעיתים סופגים הכתבים מכות מבני המשפחה המעוניינים למנוע את סיקור האירוע. הוא נזכר באחותו של אחד הקורבנות שרדפה אחריו ואחרי הצלם כשהיא זורקת לעברם נעליים. בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב מתבררת בימים אלה תביעה נגד יוסי ששיחזר את חדירת האנס לדירה של אחת הנאנסות בעזור זו נערת מביתה. כתוצאה מכך הואשם בהסגת גבול. לאחר צילום השיחזור ניגש לבית־המרקחת בו עבדה הנאנסת. בעל בית המרקחת לא הסכים לצילום. יצא החוצה. התנפל על הצלם ויוסי, שיצא להגנתו החליף מהלומות עם בעל בית המרקחת. כנגד יוסי היימן הוגשה גם תביעה למשטרה בגין התחזות לשוטר ויחסיו עם ניצב גבי עמיר, מפקד משטרת מחוז ת"א, מתוחים. באחד המפגשים בין יוסי לניצב גבי עמיר פקד זה על קציניו לקחת מיוסי את מכשיר הקשר המכוון לתדר המשטרתי למרות שקיימת החלטה של המשטרה שלא לפעול כנגד מכשירי האזנה.

„מסכנים, אבל ההקלטה טובה..."

כרמלה מנשה הכתבת לענייני פלילים של רדיו הגיעה אל המקום במקרה. היא סבורה שתפקידו של הכתב הפלילי הוא הקשה שבין התפקידים בעיתון. היא מציינת שהמגע עם אוכלוסיה קשה וקשיי השגת האינפורמציה מן המשטרה הם ממאפייניו של המקצוע. את עצמה היא רואה כצינור להעברת אינפורמציה, ולכן גם דיווחיה זהירים, עובדתיים ואפילו יבשים. כיוון שכל הפעילות העיתונאית אינה צפויה ואינה מתוכננת קשה מאוד לקבוע סדר יום. הביפר מצפצף כל הזמן. כרמלה שוכחת את הכל כשהיא צריכה להשיג ידיעה. כך היא מסבירה את העובדה שלמען ידיעה לא תהסס לנסוע באישון לילה לבית־קברות למרות שהיא מפחדת לעלות בלילה במדרגות ביתה. באותו אופן היא מסבירה את יחסה לפשעים שהיא רואה במסגרת עבודתה: „רצח זה העבודה", היא אומרת, אך מודה שבכל פעם שהיא נאלצת לראיין משפחה של קורבן היא מתביישת.

כרמלה מספרת על זוג קשישים שנשדד והוכה. הידיעה על כך התקבלה בחצות. כרמלה נסעה לבית־החולים וניסתה להשיג אישור לראיון. בגלל השעה אי־אפשר היה להשיג אף אחד מההנהלה. לאחר שהתגברה על בעיה זו עדיין היתה צריכה לשכנע את בני המשפחה שיתנו לה לראיין את הקשישים החבולים. בסופו של דבר, שוחחה עם הקשישים החבולים והיא נזכרת במה שאמר לה אחד הכתבים שנילוו אליה: „מסכנים, חבולים קשה. אבל ההקלטה יצאה טוב".

היכולת לשמור על קור רוח נובעת מההפרדה בין הרגשות לאירוע. למרות זאת, הלוויית קורבנות האוטובוס בצומת הבונים הצליחה למוטט את מנגנוני ההגנה שבנתה ובשידור הבחינו בקולה החנוק.

מבחינתה שמירה על החוק ועל האמת בפני המרואיין הם עקרונות בסיסיים. היא מספרת על ראיון שערכה עם אשה בת 90 שסברה שכרמלה היא שוטרת ולכן דיברה. כשסיימה האשה לדבר אמרה לה כרמלה שאינה שוטרת וביקשה את אישורה לפירסום. אם האשה היתה מסרבת לא היתה מפרסמת למרות שכבר הקליטה, היא אומרת.

אוסף של צילומי גוויות

אחת מדרכי ההתמודדות עם המקרים הנוראים הוא פיתוח חוש הומור מקאברי וציניות. בילוי מקובל אצל הכתבים הפליליים הוא ההליכה לפאב, לאחר „ארוע" מסעיר. למרות חוסר האפשרות לחיות חיי שגרה נורמליים, ולמרות שמדובר בעבודה קשה מבחינה נפשית, לגבי כרמלה עולם הפשע הוא עולם הרואי והיא מדברת על „שוד אלגנטי" ועל „עבודה יפה" שביצע פושע.

אבי הזאב, הוא צלם של „חדשות" ולדבריו הוא מתפרנס, מ„גופות, דם ושכול" לאבי אוסף צילומים של כל הגוויות שצילם ב־10 השנים האחרונות. הוא רואה בעבודתו שילוב של אתגר מקצועי ועניין. כיוון שעליו להקדים את חוקרי המשטרה לפני שאלו יקחו את הגוויה הוא מגיע לזירת ההתרחשות עוד לפני הכתב. אבי, למרות החזות המקצועית רגיש עדיין לריח של גופה נרקבת, ויבכות בהלוויה. הוא מעדיף שהאיש אותו הוא מצלם יצעק ולא יסתכל בו בעיניו הנוקבות.

על מנת להשיג תמונה הוא יעשה הכל. כדי לצלם את בעלה של אביבה גרנות זרק את מפתחות האמבולנס על מנת לעכבו. אבי מתגאה בכך שאצלו כל צילום ייחודי מבחינתו ההתייחסות המיוחדת לכל גוויה. „דווקא ע"י הזעזוע הוא מקווה לעורר אנשים מאדישותם".

מייק, יוסי, כרמלה ואבי מאוחדים בדעה שלא העבודה השפיעה על מעשהו של יוסי בר. היימן סבור שהתאבדותו של יוסי בר מוכיחה עד כמה היה רגיש. „לנו, לכתבים הפלילים, יש תדמית מעוותת של כאלו שאינם לוקחים ללב, אבל אנחנו לא כאלה".

■

ויצמן מבקר בגליל

יהודה צור

פצצת הזמן של „משולש הברזל"

ביקורו של עזר וייצמן השבוע בכפרים דיר־חנא, ערבה וסכנין גם אם לא פתר אף אחת מן הבעיות הקשות שמהן סובלים כפרים אלה, איפשר הידברות עם עולם שעד היום כאילו לא נכלל בשטחה של מדינת־ישראל, למרות שהוא נמצא בלב ליבו של הגליל

ביקורו של עזר וייצמן השבוע בכפרים דיר־חנא, ערבה וסכנין, המכונים „משולש הברזל" בגלל עמדתם הלאומנית הנוקשה, נועד לנטרל את פצצת הזמן של רגשי התיסכול אצל התושבים. ביקור ראשון של שר בממשלת ישראל בכפרים המונים למעלה מ־30 אלף נפש הוא כשלעצמו אירוע שהרשים, ריגש ובוודאי גרם להתמתנות בקרב המנהיגות הרשמית של הכפרים, גם אם בפיו של וייצמן לא היו בשורות גדולות לבני שיחו.

מארחיו של וייצמן משתייכים רובם לרק"ח והמועצות — למעט זאת של סכנין — נמצאות מזה עשרות שנים בשליטת אנשי רק"ח. וייצמן אשר מודע היטב לציפיות הגדולות שתולים בו התושבים הערבים בכפרים הסמוכים לשטח שנוי במחלוקת הקרוי „שטח 9", ביקש להדגיש את החשיבות שיש למגע אישי עם המנהיגות המקומית גם אם אין ביכולתו לפתור את הבעיות במטה קסם. „מולזלים במגע אישי ובדו־שיח עם המנהיגות המקומית. זה לא אותו הדבר כאשר ראש־מועצה מבקר אצלי בירושלים או שולח לי תזכיר. ביקורי בכפרים האלה כשר בישראל הוא עניין אחר. העובדה שאני מתארח במועצות ושומע את המנהיגות המקומית ואף מבקר בשטח 9 השנוי במחלוקת כדי להתרשם באופן בלתי־אמצעי מהבעיות המציקות לתושבים וצרכי הבטחון האובייקטיביים, כל אלה מהווים תרומה למאמץ המשותף של כולנו להביא לחיים של שלום בין שני עמים".

שטח 9 חי וקיים

ואכן, מטען כבד של רגשי תיסכול בשל פיגור בתשתית, בשיכון וברמת־החיים הוא מנת חלקם של התושבים. הפקעת האדמות שגרמה ליום אדמה ב־1976, עוד הוסיפה לגודל הבעיה בפניה ניצב לא רק עזר וייצמן אלא מדינת ישראל כולה. שנים של הזנחה גרמו להתגברות ההקצנה הלאומנית, והתגובה הממלכתית היתה באורח מוזר דווקא צמצום בתקציבים והעדר טיפול בבעיות הבוערות של הישובים הערבים. מעגל הקסמים זה נמשך עד עצם היום הזה, וגם אם ביקורו של וייצמן לא פתר אף בעייה אחת, הוא איפשר הידברות עם עולם שכאילו אינו בתחומה של מדינת־ישראל, גם אם הוא מצוי בלב־ליבו של הגליל.

עזר וייצמן נתקל אישית השבוע בבעיה המט־רידה את רבבות התושבים בכפרים הגובלים עם שטח האימונים של צה"ל הקיים עוד מימי המנדאט הבריטי. מחסום של צה"ל מנע בראשית השבוע מהשיירה אשר ליוותה את השר מלהמשיך בדרך החוצה את שטח 9. וייצמן ירד ממכוניתו ובצעקות רמות הסביר לחיילים שחובתו כמפקד חיל־האוויר לשעבר אינה נופלת מחובתו היום כשר למלא את תפקידו.

החיילים הצעירים שנדהמו מתגובתו נתנו לשיירה להמשיך בדרכה. אך התופעה, שהיא מנת־חלקם של התושבים מדי יום, הזכירה גם לוייצמן שהבעייה של שטח 9, השנוי במחלוקת בין משרד־הביטחון לבין הכפרים הערביים, טרם נפתרה. חרף כל ההודעות של יועצי וייצמן שהבעיה בדרך לפיתרון, מסתבר שישנה מחלוקת על 6500 דונם אדמה חקלאית.

שטח 9 כולו שהשתרע על כ־60,000 דונם הלך והצטמצם בשנים האחרונות וחלקו נמסר אף לישובים יהודיים. אחרי שסיני הוחזרה למצרים ומלחמת לבנון הסתיימה חזר צה"ל לאימונים בשטח 9. וייצמן שוחח ארוכות עם רבין, הושגו הסכמות, אך הביצוע בשטח, ככל הנראה, רחוק מאותם הסכמים. מסתבר שצרכי צה"ל בוערים לא פחות מצרכי התושבים. וייצמן הדגיש כל העת, הן בביקורו והן בשבועות שקדמו לו כי הוא מוצא הבנה מלאה אצל רבין בכל הקשור לפתרון בעיית שטח 9. אך השבוע ראינו כולנו, כולל השר ומלוויו, ששטחים אלה ממשיכים להוות מוקדי מתיחות בין התושבים הערביים לבין מדינת־ישראל.

שטח המריבה של „משגב"

מועצה אזורית „משגב" הוקמה ב־1983 על שטח של כ־180,000 דונם, רובן אדמות לדיר־חנא, שעליהן יושבים היום 3500 יהודים ו־25000 בדואים. בדיר־חנא, ערבה וסכנין טוענים עד היום שאלה אדמות הכפרים. ב„משגב" דוחים טענה זו בתוקף ומוכיחים במיסמכים שמדובר באדמות מדינה וכי לצורכי הקמתם של ישובים יהודיים לא הופקעו יותר מ־280 דונם. בכל אופן, במחלוקת שהתעוררה באשר לשלוש המועצות הערביות הסמוכות לשטח „משגב", גרמה לכך שאפילו במועצת משגב נטה ראש המועצה, אריק רז, למסור חלק מהאדמות שבתחום השיפוט של המועצה לכפרים הסמוכים למען שלום בית.

אומנם, הוציא השבוע שר־הפנים צו המחזיר 30,000 דונם לתחום שיפוטן של שלושת המועצות הערביות. במשגב רואים בכך הוכחה לכך שפני התושבים היהודיים לשלום ולהבנה, ואין מצידם שום נסיון לכרסם ולפגוע בכפרים הערביים הסמוכים. המסירה, אכן, שמחה את התושבים הערביים. אך ראשי המועצות גורסים שעדיין רוב הבעייה לא נפתרה ולא תיפתר כל עוד לא יוחזרו לידם רבבות דונמים נוספים.

קשה לבוא בטענות לתושבים הערביים כאשר על הגבעות המשקיפות על דיר־חנא, סכנין וערבה הוקמו בשנים האחרונות עשרות מצפים משגשגים, בעלי איכות־חיים, תשתית של שירותים ורשת חינוך ענפה. עזר וייצמן, ביטא תחושה זאת השבוע כאשר ציין שיש לפתור את בעיות התושבים הערביים לא רק בשל ההיבט ההומניטרי אלא גם למען מדינת ישראל עצמה. לדבריו, כאשר מי הביוב עומדים לפרוץ וזה רשתות המים הזורמים של הישובים היהודיים ולזהם אותם אין זו הבעיה הפרטית של הערבים אלא בעיה של כלל האזרחים.

ואמנם, במקרים רבים הביוב כבר נשפך ברחובות. רשתות מים זורמים לשתייה שהונחו בכפרים הערביים לפני עשרות שנים, כאשר אלה מנו אלפים בודדים של תושבים, אינם מספיקים לרבבות של היום. התביעה להחליף את צנרת המים בכפרים לא נענתה עד היום כאשר מילת המפתח היא „חוסר תקציב".

אך הבעיה החמורה ביותר היא העדר רשת ביוב מתאימה לגודלם וצרכיהם של הכפרים. ד"ר חאת'ם כנעני, בוגר הרווארד, שב לערבה והתמנה לממונה על השירותים הסניטריים במגזר הערבי בגליל. מאז הוא פועל נמרצות למען הקמת מפעלי טיהור ורשת ביוב מסודרים, אך ללא הצלחה. בידיו תוכניות מפורטות שהגיש לכל מי שאפשר, אך יוזמתו לא נענתה.

„מפעל הביוב לשלושת הכפרים יעלה כ־5 מיליון דולר אותם נוכל לקבל בחזרה מהתושבים כמיסים ובהיטלים מיוחדים. אנו זקוקים, כמובן, להלוואות ממשלתיות, אך למרות הסכנה הבריאותית הן לתושבים הערביים והן לישובים היהודיים הסמוכים והמרוחקים יותר שום דבר לא נעשה". וייצמן טוען שלא מדובר כאן בעליית רמת־חיים אלא בחיים עצמם. אם כך, מדוע לא נעשה מאומה עד כה?

שיכון על קומות

תושבים ערבים מוכנים, אולי בפעם הראשונה בתולדות מדינת ישראל, לעבור להתגורר בשיכונים רבי־קומות בנסיון לפתור את הבעיה החמורה של הזוגות הצעירים. ראג'ה חטיב, ראש מועצת דיר־חנא אומר: „אנו מוכנים שמשרד־השיכון יבנה את השיכונים על חשבונו וימכור אותם לזוגות צעירים עם משכנתאות. אנו יודעים שזה מעבר חד מהבנייה המסורתית, אך אין לנו ברירה אחרת. עדיף לגור בדירה בבניין רב־קומות מאשר לא לגור באף מקום". צווי הריסה מאיימים היום על מאות בתים בשלושת הכפרים אשר נבנו ללא רשיון בעשרות השנים האחרונות.

מסתבר, אומר וייצמן, שתוכניות המתאר שאושרו בחלק מן הכפרים (וטרם אושרו בסכנין) כבר היום אינן מתאימות לצרכים ההולכים וגדלים של האוכלוסייה. ספק רב אם קיימים ישובים יהודיים בארץ הדומים אפילו במקצת לחזותם הפיזית של אותם הכפרים אשר אלפי תושבים שנוספו אליהם בשנים האחרונות רק מעמיקים את הבעייה.

כיתות בחדרים שכורים

שליש מכל הכיתות בבתי־ספר בשלושת הכפרים, שוכנים בחדרים שכורים שגודלם לא עולה על 18 מטר מרובע לכיתות של 40 תלמידים. גם בתי־הספר רחוקים מאוד מהסטנדרט המקובל במגזר היהודי. הציוד הלימודי מיושן, העדר מעבדות, מחשבים, ועזרי לימוד חיוניים מאפיינים את הכפרים הערביים. עם זאת מתגאים שלושת הכפרים במאות בוגרי אוניברסיטה שכבר סיימו את לימודיהם ובמאות של צעירים נוספים הלומדים בכל אוניברסיטאות בארץ, לרבות הטכניון.

בתום הביקור מהרהר וייצמן בקול רם על הבעייה המשותפת שיש ליהודים ולערבים החיים במדינה אחת: „בסוף המאה יהיו בארץ 900,000 ערבים וקרוב ל־4 מיליון יהודים. זאת הבעייה, ויש לנסות ולמצוא דרך חיים משותפים בשלום. לדעתי, אין היום הקצנה ברחוב הערבי למרות המקרים המצערים והכאובים שאירעו באחרונה. רוב רובם של התושבים הערביים רצונם בשלום ובחיי עבודה והם אכן עושים זאת. אך חשוב לתת תשובות מעשיות לבעיות האמיתיות של התושבים הערביים".

■

אפי לנדאו
קשר כפול

● הדובר, השר והעיתונאים

המשבר הממשלתי מודעי־פרס, החל גם הפעם בעיתונות, בראיונות יום שישי שהעניק מודעי ליואל מרקוס מ„הארץ" וזאב חספר מ„חדשות". הסיפור ידוע. מודעי הכחיש שאמר את הציטטות שכה הרגיזו את פרס. אנשי לשכת פרס בדקו אצל העיתונאים. ההקלטה של חספר מ„חדשות" הושמעה למודעי („ראש ממשלה מעופף") וזה חזר בו מההכחשה.

נזכרתי במקרה אחר שאירע לפני כחודשיים (13.2.86), עת דיבר מודעי בפני פורום סגור של הוועד הפועל של איגוד לשכות המסחר. עיתונאים לא היו שם, על אף שמודעי כן היה מעוניין בהם. בסיומה של הפגישה הוציא איגוד לשכות המסחר הודעה לעיתונות ובה ציטוט מדויק מדברי מודעי: „אם יפעילו את מכבשות

שלום סילבן מול המיקרופון של מודעי. (צילום: יצחק הררי)

הדפוס, אלך הביתה". הדברים נאמרו בעת שהעימות על הצמיחה במשק, בין פרס לבין מודעי, היה בעיצומו.

למחרת, יצאו „מעריב" ו„ידיעות" עם כותרות־ענק: „מודעי מאיים בהתפטרות", בליווי הציטוט המדויק. ב„חדשות" פתחה כותרת זו את עמוד 2. בעיתוני הבוקר לא הוזכר העניין כלל.

ומה אירע לאמיתו־שלדבר? אבי טמקין, כתבו הכלכלי של ה„ג'רוזלם פוסט", צלצל מאוחר בלילה אל שלום סילבן, דוברו של יצחק מודעי. זה הכחיש בכל תוקף את הדברים. אחרי־כן, כתוצאה מלחץ של סילבן על מנכ"ל איגוד לשכות המסחר, צבי עמית, בנימוק שהפגישה הייתה פנימית, ביטל האיגוד את ההודעה לעיתונות. רק עיתוני הערב לא לקחו את הביטול ברצינות – והם צדקו.

את שלום סילבן אני זוכר כעסקן סטודנטים תככן באוניברסיטת בן־גוריון בנגב. לאחר שסיימתי את לימודי עלה שם סילבן לגדולה, בדרך האופיינית לרוני מילוא, מיכאל קליינר, קלוד מלכה, מריאן גריסרו ועוד: יו"ר אגודת הסטודנטים בבאר־שבע, יו"ר הסתדרות הסטודנטים הארצית, תקופה קצרה של „התפקרות" ככתב „חדשות" בכנסת והצנחה לתפקיד דובר משרד־האוצר. סילבן אינו בורר באמצעים. כשטובת השר לנגד עיניו – האמת מתחכאת איישם. והאמת, להזכירכם, היא כלל היסוד ביחסים שבין דובר לעיתונאים.

„לא הכחשתי את דברי מודעי באיגוד לשכות המסחר בפני טמקין" – דברי סילבן. כשלחצתי אותו נזכר לפתע „שאינו זוכר" וחוץ מזה, „מהיכן אתה יודע שהדברים אכן נאמרו?" ובכן, אני יודע, ממקורות שאין לפקפק באמינותם, שהדברים אכן נאמרו ו... אני גם מאמין לטמקין. לסילבן – לא.

לגבי המשבר האחרון, הצליח סילבן להפתיע אותי כציינו, שמודעי כלל לא הכחיש את הציטוטים שהרגיזו את פרס. „הכחיש" זו כנראה מילת־מפתח. מודעי אמר (לגבי אותם ציטוטים): „את זה אני לא אמרתי" – כך נמסר לי ממקורות מוסמכים. סילבן בשלו: „לא הכחיש".

● תקשורת בחדר־המיטות

פרשת התאבדותו של יוסי בר, עיתונאי „ידיעות אחרונות", תפסה כמצופה, את השער האחורי של שבועון „העולם הזה". היה ידוע שבר השאיר מעטפת מסמכים ותמונות לפירסום בשבועון ומעטפות אחרות לעיתונים אחרים. אולם, שלושת עמודי הטקסט שהוקדשו לפרשה היו מנומרים בכתמים לבנים. אלה היו פרי צנזורה עצמית של עורכי השבועון, לאחר שהובא אליהם, ביום הופעת הגיליון, צו־מניעה מבית־המ[שפט] המחוזי. הצו, שהוצא לבקשת ורדה בר, אסר לפרסם „כל דבר שמייחס למבקשת בגידות בבעלה המנוח ופגם מיני כלשהו או התנהגות אי־מוסרית ירודה", או מתייחס ל„חיי המין של המבקשת או לקשריה עם גברים".

הצו הוצא ביום ב', במעמד צד אחד, והובא למערכת על־ידי עורך־דינה של ורדה בר רק למחרת, מספר שעות לפני סגירת הגיליון. הצו הופנה אך ורק כנגד „העולם הזה", למרות שבמשך שבוע פירסמו העיתונים את מרבית הפרטים שהצו אוסר לפרסמם.

אורי אבנרי, עורך השבועון, טוען שהאיסורים מתייחסים דווקא למסמכים שפורסמו בעבר על־ידי „העולם הזה", (28.8.85), והלקוחים מתוך תיק ראיות של משפט בין בני הזוג ולא נאסרו אז לפירסום. השופט שהוציא את הצו לא היה זה שישב בדין במשפט הנ"ל. עולה כאן שאלה משפטית שמשפטנים מיאנו לענות עליה בלא לעיין בצו: האם יכול שופט לאסור על פירסום מסמכים ששופט אחר (גם הוא מחוזי) התיר את פירסומם?

* * *

אצל אורי אבנרי לא עלתה כלל השאלה, אם האתיקה העיתונאית והמוסרית נותנת לגיטימציה לפירסום חומר מסוג זה, הנוגע לפרטים האינטימיים ביותר של אדם, שבמקרה זה גם אינו אישיות ציבורית. גם עיתונים אחרים לא עסקו כלל בבעייה זו, כשפירסמו מסמכים אינטימיים ממשפטי הגירושים של משפחות גאון וכנר, לפני כשבועיים.

למראית עין, מונע חוק הגנת הפרטיות שהתקבל ב־1981 פירסום פרטים מסוג זה. כנאמר בחוק: „חוק הגנת הפרטיות... רואה פגיעה בפרטיות בפירסומו של עניין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם או... להתנהגותו ברשות היחיד". אולם, אליה וקוץ בה – החוק אינו מונע פירסום פרטים כאלה, כשהם כלולים במסמכים שהוגשו לבית־משפט וזה לא ציווה לאסור־פירסומם. מסביר ד"ר זאב סגל, מרצה למשפטים באוניברסיטת תל־אביב: „ההגנה המרכזית שהחוק מעניק היא לפירסום דברי אמת שהיה בהם משום עניין ציבורי. את המונח הזה צריך לפרש כמאפשר פירסומים בנושאים פרטיים שלציבור יש תועלת ממשית בידיעתם, כדי לגבש את דעתו על התנהגותו של אדם במישור החיים הציבוריים – ואז צריכה לסגת הזכות לפרטיות, בגין זכות הציבור לקבל מידע".

את הפירסומים בעניין גאון, כנר וכו' לא מסווג סגל בקטגוריה זו. להיפך: „הייתה בהם חדירה מגונה ורבה מדי לתחום חיי הפרט". אולם, הם „מוגנים" מפני „חוק הגנת הפרטיות" מעצם היותם מסמכים שהוגשו לבית־משפט. „אין כל איסור בחוק" – מוסיף סגל – „על פירסום בעניינים אישיים בעלי אופי פרטי, כשמרוכז בהגשת תביעה לבית־משפט או לבית־דין".

סגל, בשיחה איתי וברשימה שפירסם ב„הארץ" לפני שבוע, מציע לשקול מחדש את החוק, המאפשר לפגוע באופן חמור ביותר בפרטיות של אדם, רק בגין העובדה שהפרטים הפוגעים כלולים במסמך שהוגש לבית־המשפט או לבית־דין רבני. לדעתו, בעניינים פרטיים בעלי אופי אישי במיוחד, יש לשנות את הוראת־החוק ולא לאפשר לפירסם כל תביעה, או כתב־הגנה.

כשלעצמי אני מפחד, בכלל, מהתערבות המ־חוקק בעניינים הקשורים לתקשורת. הניסיון עד עתה הוכיח, שמכל טיפול חקיקתי נפגע, בסופו־של־דבר, חופש העיתונות והציבור יוצא ניזוק. גם בעניין זה, כמו בנושא פירסום שמות חשודים, על מועצת העיתונות לדאוג שכלליה ייאכפו ביתר־תוקף וסמכותיות — הפגיעה בפרטיות היחיד כלולה בכללי האתיקה שהעיתונים היומיים אמורים לעבוד על־פיהם.

● שיתוף־פעולה – יוק!

בשבוע שעבר, ברשימה: „מלחמת זאבה בעיתונאים", צייינתי שניצב גבי עמיר, מפקד משטרת מחוז תל־אביב, לא קיים פגישה עם כתבים לענייני פלילים מאז שהוסכם על שיתוף־פעולה בין המשטרה לבין הכתבים.

ביום פירסום הרשימה (יום ו') קיבלתי הזמנה, בלא כל קשר לפירסום, לפגישה של עורכי חדשות וכתבים לענייני פלילים עם ניצב עמיר, בבית־סוקולוב בתל־אביב.

הפגישה התקיימה. נקודה. שיתוף־פעולה – זו כבר אופרה אחרת...

* * *

אחד הנושאים שהועלו באותה פגישה (שהוגדרה פגישת־רקע שאינה לפירסום) ובשיחות לאחריה היה: האם אפשרי לקיים עם הכתבים לענייני משטרה שיחות־רקע שאינן לפירסום. כל זה, על רקע מקרה שעסקתי בו בשבוע שעבר – הפרסום על גילוי החשודים ברצח החייל ותמאם.

נראה, שעיתונאי המשטרה „מחוממים" על אלה מעמיתיהם שהדליפו פרטים שמסר מפכ"ל המשטרה „לא לפירסום". „אני מתביישת להסתכל למפכ"ל בעיניים" – אמרה אחת מהם.

למחרת, כאילו כדי להכעיס, פירסם חיים פיקרש, עיתונאי „הצופה", ידיעה תחת הכותרת: „מפגש סולחה בין משטרת ת"א והעיתונאים". בגוף הידיעה מפורטים דברי עמיר, שנאמרו לא לפירסום, עד לאותה נקודה בה עזב כותב הרשימה את המקום.

סיכום הפגישה, כפי שמפורט בידיעה, אינו נכון, מה גם שהכותב לא טרח לברר מה אירע במקום לאחר עזיבתו. פיקרש, בתשובה לשאלתי, טען שעשה זאת בתום־לב...

■

לכל הדעות

עוד הרהור

יעקב רבי

השעון המפגר ללא תקנה

השעון ששר הש"ס יצחק פרץ מסרב להזיזו הוא בעצם משל, והנמשל הוא אבירה כרונית, היסטורית. לא יומית או עונתית. לא תהיה זאת גזירה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בה אם מחמת הסירוב הרבני־מיניסטריאלי יתחיל יומנו בחורשי הקיץ זמן ניכר לאחר זריחת השמש. אמנם, חבל על איכות־החיים המופרת, חבל על יום־העבודה שאינו מנוצל כהלכה, חבל על ביזבוז הדלק, שכבר אינו הנחה ואינו אומדן בעלמא אלא הוא עובדה שניתן לסכמה במיליוני דולרים. וחבל, לבסוף, על החמצת חסכון שאין יקר ממנו, חיסכון בחיי אדם, בשל הצימצום הצפוי בתאונות־הדרכים, שאפילו הוא מועט ובגדר השערה גרידא, מי ימלאנו ליבו לוותר עליו? הלוא גם הרב פרץ בכבודו ובעצמו אמר שיתחשב בנימוק של פיקוח־נפש.

מדוע לא נהיה גם אנו כמתוקנות שבאומות ולא נאמץ לנו שעון־קיץ, דרך קבע, מדי שנה בשנה? האם ההלכה אוסרת שעון־קיץ? לא, אפילו ירא־שמיים ושומר־מצוות כרב פרץ לא יאמר כך. בהופעתו במועדון המיסחרי והתעשייתי, ביום ו' שעבר, הוא דיבר במונחים ממלכתיים, לא הלכתיים. לדבריו, הוא הכריע כפי שהכריע בתור שר בממשלת ישראל, מכוח הסמכויות המוקנות לו בחוק. אבל מגמתו לאמיתה היתה „לעשות סייג לתורה". „להגדיל תורה ולהאדיר". אין שום סיבה בעולם ששעון־הקיץ יגרום לחילול שבת, או יעודד חילול שבת. מי שמנוחת השבת יקרה לו, יוכל להקפיד על שמירתה גם „שעה אחת קודם". ושום גורם ציבורי חילוני לא ידרוש להפר את הסטאטוס־קוו ולהורות על הקדמת התחבורה הציבורית במוצ"ש, קודם יציאת השבת. נמצא שההתנגדות לשעון־הקיץ היא רק „למען הזהירות", כדי שהשעון המוקדם בשעה אחת לא ישמש חלילה אמתלה למישהו לחלל את קדושת השבת.

אבל נימוק מוסתר זה, הוא עצמו מבטא הפרה של הסטאטוס קוו — מהצד הדתי. הוא מיועד להבטיח שמירת שבת למהדרין, לכל פרטיה ודקדוקיה ושיעורי זמנה. וזה אינו כלול בסדרי הסטאטוס־קוו הנהוגים, אלא זו הקפדה יתירה, או כפי שאמרנו — זו „עשיית סייג לתורה". עם תחבולת־עורמה זו אין להשלים. ככלות הכול, הרב פרץ ניצל את מעמדו כשר ואת הסמכויות הממלכתיות המוקנות לו בחוק (החילוני) כדי להרחיב עוד מעט קט את שרירות הדת על המדינה ויושביה. אסור ששעונו של שר הפנים יורה על הפיגור ההיסטורי הכרוני שהמימסד הדתי־חרדי מבקש לכפות על אורח־חיינו, על תרבותנו.

סדרי־עדיפויות

גדעון ספירו

מאבק סרק במלוא הקיטור

אני משתאה כל פעם מחדש נוכח סדרי־העדיפויות הלאומי של ישראל. לפני זמן לא רב שלחתי מכתב לכל חברי הכנסת על אירוע חמור שהגיע לידיעתי. המדובר בילד פלשתיני בן שתים־עשרה וחצי ממחנה הפליטים בלאטה שליד שכם, אשר נכלא ל־18 ימים בכלא פרעה. עפ"י סיפורו של הילד היתה כליאתו מלווה בעינויים. סברתי שזהו נושא שעל הציבור הישראלי, ובעיקר ניבחריו, לעסוק בו. בקשתי מחברי הכנסת כי ידרשו לחקור נושא זה עד תומו וכי יועמדו לדין כל מי שהיה קשור לעינוי הילד. כמו כן התבקשו הח"כים לפעול לתיסול החוקים הברבריים בשטחים הכבושים, לפיהם מותר לכלוא ילדים לתקופות מאסר ממושכות עפ"י החלטה שרירותית של קצין צבא. ביקשתי מחברי הכנסת כי יחוקקו חוקים המשווים את זכויות הילדים הפלשתינים בשטחים הכבושים לאלו של ילדי ישראל.

לאכזבתי הגדולה, לא הצלחתי להניע את אמות הסיפים וגורלו של ילד פלשתיני לא הזיז לחברי הכנסת, אפילו לא לאותם חברי־כנסת שבחירתם אופשרה הודות לאלקטורט הערבי. לא ידוע לי כי הוגשה הצעה לסדר היום או הצעת אי־אמון בממשלה בגין אותו ילד פלשתיני. לא על־ידי הסיעה שחרטה על דגלה את זכויות האזרח. גם ילד פלשתיני זכאי לזכויות אזרח, או שמא אני טועה?

לעומת זאת, נושא שעון הקיץ זוכה לחשיפה תקשורתית ולפעילות פוליטית ומפלגתית במימדים אדירים, כאילו גורלה של ישראל תלוי באותה הזזה של השעון. העיתונים הקדישו לנושא מאמרים ראשיים, פובליציסטים מצאו לנכון לכתוב טורים ארוכים, שרים וחברי כנסת מתבטאים על כך מדי יום וסיעת זכויות האזרח לא מצאה מנוח לנפשה המיוסרת עד שהחליטה להגיש הצעת אי־אמון בממשלה בשל החלטת השר פרץ שלא להנהיג שעון קיץ.

אני רוצה לחזק את ידו של השר פרץ ולבקש ממנו לבל ישבר ולבל תיפול רוחו. שלא יזיז את השעון שכן אף שערה לא תיפול מראשו של איש אם נמשיך לחיות עפ"י שעון החורף. יש לי אפילו אינטרס אישי ישיר ומיידי בהנצחת השעון הקיים. שעון הקיץ הופך את תהליך השכבת הילדים בערב לסיוט מתמשך. הם אינם מוכנים ללכת לישון ב־8 כי „עוד לא חושך". לך תסביר לילדים כי הערב יורד גם אם עדיין אור יום בחוץ. ואחר כך הם מתקשים לקום בבוקר כי לא ישנו מספיק שעות בלילה. אני מבקש להגיש, בנושא זה, הצעת אמון בשר פרץ ובשיקול דעתו. תחזקנה ידיו הרב שך (ורדך אגב: מתנגד לכיבוש ולסיפוח) שסועד את הרב פרץ ונותן לו את הגיבוי הרוחני והמוסרי לבל יכרע תחת הלחץ החילוני. זהו לחץ שאין בו דבר לשם שמיים; הכל קינטור שמונע משנאת דתיים. אין לכך כל קשר עם מאבק נגד כפיה רתית.

להציג את נושא שעון הקיץ, כאילו בו מתמצה שליטת הדתיים על החברה הישראלית, מוכיחה לדעתי, כי קנה המידה לשפיטת אירועים השתבש. אני מציע, כי כל אותה אנרגיה חילונית אדירה המושקעת במאבק למען שעון קיץ, ומי היה שומע על ח"כ מיכה חריש אילמלא עתירתו לבג"צ) תנווט ליעדים יותר חשובים כמו: סיום הכיבוש; שלום ישראלי־פלשתיני; שוויון וזכויות לאזרחי ישראל הערבים; חיסול האבטלה; חיסול הגזענות; הפסקת משלוחי נשק ישראלי למשטרי דיכוי ועריצות; שיפור מערכת החינוך; העלאת משכורות לשכבות מעוטות ההכנסה. וזו רק רשימה חלקית. את שעון הקיץ נשאיר לדורות הבאים — שיתעסקו בו לאחר שכל שאר הבעיות, שיש בהן באמת פיקוח נפש, תפטרנה. ובא לציון גואל.

משיכות־יתר מפה ומשם

יהודה להב

טוטו מודעי

פסק־הזמן, שהעניק שמעון פרס לליכוד עד להמשך הטיפול בפרשת מודעי, הוא למעשה פסק־זמן לכולנו. בזכותו נוסף בידור על בידורינו. אל ניחושי תוצאות משחק הכדורגל נוכל עתה לצרף את ניחושי טוטו־מודעי. 1־2־x. פרס — שמיר — שעות פיטורין — פשרה — בחירות; איומים — סחיטה — התקפלות. הפרס הראשון למנחשי 13 תוצאות נכונות — בחירות חדשות. אם איש לא ינחש את כל התוצאות יועבר הפרס הראשון לטוטו של השבוע הבא, או של החודש הבא, אולי השנה הבאה. בכל מקרה הטוטו יימשך.

במרכז אירועי סוף השבוע תעמוד התמודדות־האיתנים של יצחק שמיר נגד מיקבץ יריביו. הם יצליח למחוק את הפיגור, לאחר שיצחק מודעי הבקיע בשלומיאליות שער עצמי? המתח גובר. הציפייה רבה. לשמיר כמה וכמה אפשרויות להשוות את התוצאה.

- אם ירצה לסדר את שמעון פרס, יציע, שבמקום מודעי יתמנה כשר־האוצר אריק שרון;
- אם ירצה לסדר את יצחק מודעי, יציע, שבמקומו יתמנה כשר־האוצר גדעון פת;
- אם ירצה לסדר את דוד לוי, יציע שבמקום מודעי יתמנה כשר־האוצר דוד לוי.

איזה ניחוש נכון? 1? 2? x? בטוטו הלאומי הזה יש יותר משלושה ניחושים. אולי שמיר ירצה „ללכת על כל הקופה" ויעמוד על כך, ששר־האוצר יישאר יצחק מודעי?

במקרה זה יתחיל סיבוב־הניחושים השני.

ניחוש מס. 1: פרס ייבהל ויסכים לפשרה. או אז ייצא קרח מכאן ומכאן. הוא ייראה כמי שניקה להפר את הסכם הרוטאציה, וזה חטא מס. 1; וגם לא הצליח בכך — חטא מס. 2. איזה ניוון: גם רצחת וגם לא ירשת?!

ניחוש מס. 2: פרס לא ייבהל ויצליח להקים ממשלה צרה. עם הדתיים, כמובן, אלא עם ה־ריצ'רד ה־3 הציע חצי ממלכה תמורת סוס; פרס יציע שעון חורף (והוויתורים המסונפים) תמורת חצי ממלכה.

ניחוש מס. 3: פרס לא ייבהל ולא יצליח להקים ממשלה צרה ותהיינה בחירות. במקרה זה מתחיל סיבוב הניחושים השלישי: את מי יעניש הבוחר ועל מה?

ניחוש 1. פרס יוענש, כי שוב יצטייר כאדם בלתי־אמין, שכל הזמן חיפש עילה להפר את התחייבותו בעניין הרוטציה, ולבסוף, מכל העילות האפשריות, מצא את הקלושה ביותר.

ניחוש 2: פרס לא יוענש, כי גם מי שחושב, רצוי היה למצוא עילה הרבה יותר מוצלחת והרבה יותר מוקדם, יהיה יחד עם זה שותף לדעה, כי כל עילה, גם הגרועה ביותר, שתסכל את מסירת השלטון לליכוד, עדיפה על פני הרוטאציה.

ניחוש 3: יוענש מי שיוענש ויבוא על שכרו מי שיבוא, הדתיים ישמרו על עמדותיהם והרב פרץ ישמור על סמכותו הבלבדית למנוע הנהגת שעון קיץ. זה מה שנקרא בפי המנחשים המקצועיים „ניחוש בטוח".

מי שירצה „לשבור את הקופה" וגורף את כל הפרסים יכול להעלות ברעתו ניחוש נוסף: מודעי לא פעל בחיפזון ובהשראת הרגע, אלא היה מודע למשמעות צעדיו. ברגע המכריע יציע לפרס להביא לו 4־5 ליברלים ולהקים ממשלה צרה, שהוא מודעי, ישמש בה שר־האוצר. הפרס יימסר לידיו, אפילו אם מודיעין אורחי יגלה, שהמשחק היה מכור. כי פוליטיקה אינה טוטו. אפשר לנחש:

1 — הפוליטיקה פחות מלוכלכת;
2 — יותר מלוכלכת;
x — מלוכלכת בדיוק באותה מידה.

הירושה של מודעי

יוסף שמי

סרבן חתימות

אין לדעת כיצד יתגלגלו הדברים במאבק על המשך כהונתו של השר מודעי. אך מן הסתם הוא ישאיר אחריו קילקולים בתיפקוד האוצר שלא ידענו כמוהם לפניו. אחד מאלה הוא נוהגו לסרב לחתום על מסמכים כשחתימתו היא בגדר פורמליות גרידא. כך, למשל, עיכב את חתימתו במקרים לא מעטים על הזרמת כספים שבקופת ביטוח הלאומי, כספי המס המקביל, על מינוי אנשי הדירקטוריון במפעלים שבסמכות חברים אחרים בממשלה. בעיקר שרי המערך. העיכוב הזה יצר מצב חדש שיתכן ויגרום לכך שיהיה צורך בשינוי סדרי בראשית.

אין לשר האוצר זכות החלטה לגבי כספי הביטוח הלאומי, אך חתימתו נחוצה לשם פתיחת הקופה. לגבי קופת כספי המס המקביל המועברים לקופת חולים, סירב השר מודעי לחתום על העברת הכספים בטענת השווא שהקופה חייבת כספים למערכת האישפוז של הממשלה, וגרם לא פעם לחנק כספי של הקופה. הוא הדין לגבי מינוי מנהלים לדירקטוריון של מפעלים השייכים למשרד האנרגיה. השר מודעי סבר שיש לו זכות וטו גם כאן. ניצול לרעה של הסמכות שנפלה בחלקו גרמו למתחים ולרוגז שלא היו כורח המציאות.

הוא הדין לגבי עניין עוד יותר יסודי כמו העברת הכספים לקופת־חולים בעיקבות החלטת הממשלה על תוספת תמיכה מתקציבה. השר מודעי לקח לעצמו זכויות של שר־על, של העומד מעל לממשלה, מעל לראש־הממשלה, ועיכב את העברת הכספים, ולבסוף, במקום למסור ליעדו את הכסף, העביר את רובו לכתובות שונות, רק לא לכתובת התואמת החלטת הממשלה.

סמכויות רודניות שנטל לעצמו מודעי והחריו לחיים הציבוריים־פוליטיים מעמידים על סדר היום את הצורך בשינוי תקנון הממשלה. הבוטה לזכותו של ראש־הממשלה לבוא במקומו של שר מסויים המטרפד בהתנהגותו את העבודה התקינה של הממשלה. בימים רגילים אין צורך בשינויים מסוג זה, אך מכיוון שאנו בעידן של קואליציה שקשה להרכיבן, אך קל מאוד לפרקו, וזאת על ידי איש אחד, ועל סמך מעשיו, יש צורך בשינוי רחוף בתקנות ובחוקים, וזאת כדי לחסוך לנו חוויות מהסוג שבהן האכיל השר מודעי את הציבור.

קצה־חוט

יעל לוטן

יצא המרצע מן השק

„אם חושבים להטיל פחד על מישהו בעניין שעון הקיץ," אמר השר פרץ בעת ביקור שערך בראש העין, „ימצאו שאנחנו, הציבור החרדי, עם קשה־עורף ולא ניבהל מאיומים."

ובכן, לא מדובר כאן בשיקולים ענייניים, לכאורה, במסקנות מעורפלות של הוועדה המייעצת, וכיו"ב — אלא פשוט בציבור החרדי והאינטרסים שלו מול כל שאר האומה. אחרי ששפך שמן זית זך ודיבר כאדם שרק טובת הציבור עומדת לנגד עיניו, פתח השר את פיו ואמר את האמת.

זה מה שטוב אצלם, אצל הדתיים — אחרי כל תשפוכת הומניסטית־כביכול, הם יוצאים פתאום מכליהם ואומרים את האמת. כמו למשל, „אנחנו רוצים שהגזע שלנו יהיה טהור!" — דבריו של ח"כ ורדיגר; או כעת, הוראתו המפורשת של שר־פנימנו בעניין שעון הקיץ. כי הרי גם לחרדים למיניהם בוודאי נעים להנות משעון קיץ, כשאר בני־תמותה, אלא שאין הם מוכנים לוותר על הדרמנות מצויינת זו ולהפגין בפני עם ישראל מי מנהל כאן את העניינים — ממאכלים ונסיעות וכלה בדיני אישות.

ובעצם אין לנו הרבה מה להוסיף, כי הם ישרים למדי וחוסכים מאיתנו את הצורך להוכיח שתאוותם בראש ובראשונה לשלוט בארץ ובחיינו שליטה ללא מצרים. הם עצמם ניסחו את המשוואה יהדות־גזענות, בלי שאדם אנטי־דתי הצטרך לעשות זאת ולהסתכן בקיתונות של זעם מתלהם.

איך אמר „אותו האיש"? — אתה אמרת.

לפחוד או לשמוח?

אם תיפול ממשלת האחרות, יתחיל מחול־שדים נורא ובו כל צד יתחרה על לב הבוחרים כשעיני כולם פוזלות לקונסנזוס, אשר הם עצמם יצרו וטיפחו: קונסנזוס הלאומים הידוע, השולל כל פתרון אפשרי לקונפליקט —

— או צריך לפחוד.

אם תתפרק ממשלת האחרות, יזדקקו פרס, רבין ושות' לתמיכתן של המפלגות הקטנות מן השמאל ויצטרכו לעשות אי־אילו מחוות נאות לקראתן —

— או צריך לשמוח.

אם תתפרק ממשלת האחרות, יחזרו המערך והליכוד אחר המפלגות הדתיות הקטנות ויבטיחו להן הרים וגבעות על חשבוננו — „חוק החמץ", „מיהו יהודי", הרחבת סמכויות בתי הדין ומי־יודע־מה־עוד —

— או צריך לפחוד.

אם תתפרק ממשלת האחרות, יש סיכוי שניפטר מעונשם של שרים כגון שרון, שמיר, ארנס וכדומה —

— או צריך לשמוח.

ולעומת־זאת, אם תמשיך ממשלת האחרות להתקיים, אז תוך כמה חודשים יהיה יצחק שמיר ראש־הממשלה ועוצמת הליכוד תגבר. כדרכו בעבר, יבזבז הליכוד את אוצרות המדינה בצורה פראית כדי להקנות לחלקים גדולים בציבור הרגשת רווחה; וכך כולם יזכרו שבימי פרס נשחקה משכורתם ובימי הליכוד החלו שוב חוגגים —

— או צריך לפחוד.

אם ממשלת האחרות תמשיך להתקיים, יש סיכוי שהיא תצליח לרסן כמה מדרישות הדתיים במשך השנתיים הקרובות.

— או צריך לשמוח.

אם ממשלת האחרות תמשיך להתקיים, שום דבר לא יזוז בתהליך המדיני — או אולי יזוז, אבל אחורנית. למשל, השיפור המזערי ביחסינו עם מצרים יתפוגג אף הוא נוכח קשיחות עמדות הליכוד —

— או צריך לפחוד...

וכן הלאה וכן הלאה, עד אין־קץ.

על סמי מרעי, שאבד לנו

צר לי עליך, אחינו סמי, שעזבת אותנו באמצע הדרך, ועודך צעיר ומלא־חיים וחדוות־חיים, איש המהייך את החיים והמאמין בהם, איש שלום ואיש חינוך. תעודת כבוד היא למיעוט הערבי בישראל שלמרות אפלייה גסה ומתמשכת, למרות יסודות הגזענות והכרלנות המבצבצים בכל פינותנו היהודית־עברית, הצליח להוציא מתוכו אנשים כסמי מרעי. המאמינים בדו־קיום, המאמינים שישראל עוד תהיה יום אחד אם טובה לכל ילדיה, והם מוכנים להיאבק למען עתיד כזה.

וצר לי עלינו, אחינו סמי, שנותרנו אבלים וכואבים עם לכתך. ביום בו עמדת לקבל את „פרס ברונו קרייסקי לשלום" הובאת למנוחת עולמים. תחסר לנו מאוד.

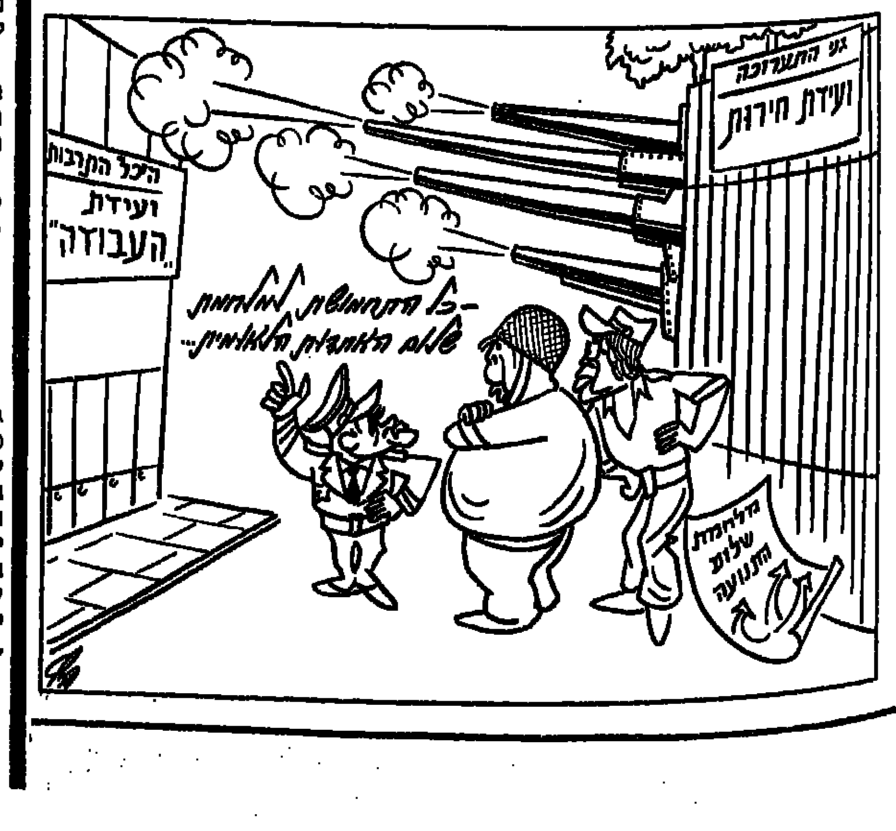

משבר הדלק השלישי

חיים מרגלית

הגלגל יתהפך שוב?

לולא היינו עסוקים בעצמנו ובעניינינו הצרים, היינו שמים לב למאורע עולמי כביר — משבר הדלק השלישי, המתרחש בימים אלה ממש. מחיר הדלק נופלים — לא יורדים — נופלים. שתוך 5 חודשים בלבד נפלו מכ־28 דולר לחבית ל־11 דולר — נפילה בשיעור של לא פחות מ־61 אחוז. הגדרנו מאורע זה כ„משבר הדלק השלישי". המשבר הראשון, למי שזוכר, פרץ בעת מלחמת יום כיפור, באוקטובר 1973. כאשר ספקיות הנפט הערביות החברות באופ"ק הטילו חרם נפט על המדינות שהיו מיודדות עם ישראל. ומחירי הנפט עלו מ־4 דולר ל־12 דולר. מכאן יוצא, שמחיר הנפט באפריל 1986 נמוך ממחיר הנפט ב־1973 וריאלית הוא שווה ערך לכ־4 דולר לחבית כמו לפני המשבר הראשון.

משבר הנפט השני פרץ ב־1980, (בספטמבר־אוקטובר) כאשר פלשו העירקים לאיראן. שתי המדינות, שהן מפיקות נפט גדולות, מהשורה הראשונה, הפסיקו לספק נפט — המחירים זינקו מ־19 דולר לחבית ל־38 — 40 דולר לחבית. כעבור שש שנים כמעט, מסתבר שהקפיצה היתה גבוהה מדי. מחירי הדלק המפתים האיצו תהליכים שהחלו בשלהי 1973. תהליכים אלה הביאו את מדינות המערב למדיניות חסכון אנרגטיבית: הן קיצצו בצריכה בדלק נוזלי, פתחו בחזרה לשימוש בפחם, העמיקו פיתוח מקורות אנרגיה חליפיים וכיו"ב. העלייה במחירי הדלק גרמה משבר ומיתון כלכלי בארצות המערב, משבר שנודעו לו השלכות על כל מדינות העולם. ואכן, בגלל זה פחת השימוש בדלק בצורה ממשית, במיוחד במדינות המתועשות. אם בתחילת שנות ה־70 כל עלייה של אחוז אחד בתל"ג היתה כרוכה בעלייה של אחוז אחד בצריכת דלק, הרי מדיניות החסכון הביאה לכך שעלייה של אחוז אחד בתל"ג מביאה אך: לעלייה של 0.3 אחוז בצריכת הדלק. השימוש בפחם הוגבר והתפתחה שיטה חדשה של גריסת פחם וניקויו מסיגים, כך שערכו הקאלורי עלה. מחירו הפעוט של הפחם ומרבצין האינסופיים החזירו את השימוש בו — על חשבון הדלק הנוזלי, במיוחד בתעשיות עתירות אנרגיה, כגון, ייצור חשמל, או תעשיות מתכת ומלט. מחירו היקר של הדלק הניע קצרות חיפושי נפט בכל העולם, ובמהלך השנים נודע לא פעם על גילויי נפט, שהיום הם כבר עניין רגיל כמו: נפט בים בצפוני, באלסקה, בטבלות החוף של קליפורניה וסין ובמקומות אחרים, כמו באיים הקריביים — שם אמנם אין הרבה נפט. אך במחירים של 30 דולר ויותר לחבית כראי היה לחפש נפט בכל מקום בעולם.

בכל הנושאים האלה, הלכנו לשמוע את פרופ' בנימין שברדרן, הנחשב אחד המומחים הגדולים בעולם בנושא כלכלת המזרח־התיכון, במיוחד בכל הנוגע לנפט, והוא אומר:

„לפי רעתי, אופ"ק לא יחזור להיות מה שהיה קודם. גדולתו של ארגון זה היתה בכך שחברו בו מדינות בעלות אינטרסים שונים. הוא היה ארגון שהוגדר כקרטל, למעשה איננו קרטל כי באופ"ק חברות מדינות ריבוניות, ואי אפשר להכריח מדינה ריבונית להישמע להחלטת ארגון וולונטארי, שבו על כל ההלטה להתקבל פה־אחד."

פרופ' שברדרן, מציין, שכל עוד היה הביקוש גדול, והמחיר גבוה אפשר היה לאופ"ק להתקיים, כשפחת הביקוש, התחילו הצרות. לדבריו, אופ"ק קורס על שני נושאים: התפוקה והמחיר. באספות הארגון שהיו בשנתיים האחרונות, התקבלו החלטות על גג תפוקה לארגון וחלוקת מכסות לכל מפיקה, וכן מחיר רשמי לדלק. אבל, החברות בארגון לא התחשבו במכסות ולא שמרו על המחיר שנקבע. המדינה היחידה שהשתדלה לשמור על תפוקה ומחיר כאחד היתה סעודיה. „סעודיה", אומר פרופ' שברדרן, „לא הכירה בזה שבידי אופ"ק הרשות לצמצם תפוקה. היא נמנעה בעת החלטתה על המכסות והסכימה להיות בספק גמיש, כלומר, למלא את החסר לגג התפוקה שעליו החליטו באופ"ק, ואשר נע בין 18 מיליון חביות ליום וירד ל־16 מיליון חביות ליום. כאשר התגבר המשבר באופ"ק, במחצית 1985, הפיקה סעודיה יותר מ־2 מליון חביות ליום; כושר התפוקה הממשי שלה הוא כ־10 מליון חביות ליום. סעודיה לא הסכימה לזה: הירידה בתפוקתה הביאה נזק כלכלי שאין היא יכולה לעמוד בו. לכן, הכפילה סעודיה את התפוקה והעמידה אותה על 4 מיליון חביות וכאן החלו הצרות באופ"ק. להגברת התפוקה מצד הסעודים אפשר להוסיף גם את הגברת התפוקה של עיראק, המזרימה נפט דרך הצינור הסעודי לים־סוף, וכדי למנוע פגיעה אירנית) והגדלת התפוקה של האיראנים, הזקוקים מאוד למטבע חוץ כדי לממן את המלחמה".

„פרופ' שברדרן מסביר, כי הסעודים החלו לאיים על מפיקות שאינן חברות באופ"ק — אנגליה, נורווגיה, בריה"מ — ובמידה מסויימת גם על מקסיקו, שיפחיתו את תפוקתן, כדי לשמור על מחיר הנפט. אלה שאינן באופ"ק לא נבהלו מאיומי הסעודים. כשם שגם חברות אופ"ק לא נרתעו מהסעודים. השוק הרווי נפט הגיב, המחירים ירדו עוד יותר.

כאן עולה השאלה, האם יש אפשרות שמדינות וכאנגליה, נורווגיה, או בריה"מ, יהיו מוכנות להשתלב בצורה כלשהי באופ"ק העולמיז ועל כך משיב פרופ' שברדרן חד־משמעית: „זה לא ייתכן". למרות ששגריר בריה"מ בוונצואלה אירן ויאליאס הביע תמיכתו במאמץ לייצב אחת המחירים, כאשר נשאל האם תהיה בריה"מ מוכנה להיכנס לארגון כאופ"ק, השיב „בהחלט לא". וזה — למרות שבריה"מ סובלת מהמחירים הנמוכים יותר מכל מדינה אחרת.

שברדרן מקשה בטענה כי אם אופ"ק שבו חברות 13 מדינות בעלות אינטרס אחר — הנפט — אינו מסתדר עם המשבר, מה יקרה אם ישבו בו מדינות כבריה"מ, אנגליה, או ארה"ב, האם אפשר להעלות על הדעת שהעולם ישלים עם מחיר אחר?, הרי זה לא בא בחשבון...

היש סכנה שבשנות ה־90 יחזור בדיוק מה שאירע בשנות ה־70? שברדרן משיב: „יש מיני מחקרים, הקובעים כי עתודותיהן של אנגליה (בית הצפוני) של נורווגיה מוגבלות ואם יתחילו שוב לבזבז, אחרי 10 שנים לא יהיה שם שום דבר. וכך גם באלסקה. אם אכן כך יקרה, יהיה תלוי יותר במזרח־התיכון. ואופ"ק יוכל לעשות כטוב בעיניו. אבל, קובע פרופ' שברדרן, לתחזית כזאת אין בסיס. אין סיבה להאמין, הוא אומר, שלפתע יתחילו להזניח את כל אשר השיגו בתחום שימור האנרגיה.

שברדרן מסביר, כי מרגע שהתחילו מחירי הנפט לעלות, בשנים 74־75', נפתח תהליך איטי — שנמשך כבטור גיאומטרי — האטה עצומה בצריכת הנפט. גם היבוא של המדינות צרכניות הנפט התחיל לפחות, אבל אופ"ק לא רצה להכיר בכך. ב־1975־1976 ייבאה ארה"ב נפט מחו"ל בכמות של כ־6־8 מליון חביות ליום, לא רק מאופ"ק. כיום, ארה"ב מייבאת פחות מ־3 מליון חביות ליום.

תהליך זה, מבטיח פרופ' שברדרן יימשך גם אם תהיה פה ושם השתוללות כלשהי. שבכל מקרה לא תגרום לכך שיתחיל מחדש אותו מחול־שדים שהיה לפני המשבר הראשון. יתרה מזאת: שבארה"ב יש אמנם הרפיה מסויימת בתחום התחליפים, רוב תחנות הכוח לאספקת החשמל באירופה, — שבעבר פעלו בנפט — פונות כיום לאנרגיה אטומית. בצרפת הגיעה לכ־90 אחוזי הפקת חשמל מאנרגיה אטומית. הפקת החשמל מתחנות גרעין נאמדת בכ־40 אחוז יותר. מדינות אחרות במערב הגיעו לתפוקת חשמל בגרעין בשיעור של 10 אחוז, והתהליך ממשיך, שכן ככל שמייצרים יותר העלות פוחתת.

נושא אחר שעליו עומד פרופ' שברדרן הוא השפעת ירידת מחירי הנפט על מדיניות ארה"ב. לדבריו, היו מומחים שיעצו לארה"ב להטיל מס על הנפט, בעיקר על נפט מיובא בא, כדי שחברות נפט אמריקאניות לא יסבלו מירידת המחירים, וכדי לפתור את הגרעון התקציבי. אך הצעה כזאת אינה יכולה להתקבל בממשות.

אבל. הכלכלה והמכנה המיניאטורי התאוששו כתוצאה מירידת מחירי הנפט. מרגרט תאצ'ר ראש ממשלת אנגליה, הגדירה זאת יפה באומרה: „נפסיד כסף מהכנסות נפט, אך מה שנרוויח במחירים הנמוכים יהיה הרבה יותר. מה שנפסיד מצד אחד, נרוויח מצד אחר". לדברי פרופ' שברדרן, תאצ'ר הגדירה את המצב נכונה.

פרופ' שברדרן מזכיר ומדגיש, שכשהתחיל הנפט להיות מוצר בינלאומי, מעולם לא התחשבו בצרכן, הוא שילם את מחירי הקרטל של החברות הבינלאומיות. הן קבעו מחירים. הם שלטו שלטון בלתי מוגבל, מעולם לא הצליח הצרכן להיות מגורמים כלכליים של ביקוש והיצע. מ־1974 עד 1985, שלט אופ"ק בתפוקה ובמחירים. בפעם ראשונה בתולדות תעשיית הנפט בעולם, התחילו המחירים ב־1985־'86 להיקבע על־ידי גורמים כלכליים של ביקוש והיצע.

את הכסף — אמר רוברט מברו המייצג את אופ"ק — שקיבלנו מהמערב בזמן שני המשברים, אנחנו מחזירים עתה". ד"ר שברדרן מקווה, כי מחירי הדלק ייקבעו גם בעתיד בהתאם לדרישות השוק, כלומר, לפי ההיצע והביקוש.

דוד ארן
מסביב לעולם

● משבר ב„הבנה" בין גרמנים וצרפתים

בין צרפת ומערב־גרמניה קיימים יחסי תרבות ושיתוף־פעולה על בסיס כלכלי־פוליטי. שיתוף־פעולה זה, שאינו חסין בפני אי־הבנות וניגודי אינטרסים, אך הוא גרעין הקהילייה האירופית, אשר בעתיד אולי יחרוג ממסגרתו של שוק־משותף גרידא. אם פירסומים וסימפוזיונים עשויים להצביע על טיבו של שיתוף פעולה זה, הרי ששולטת אווירת משבר.

בין הספרים שהופיעו בזמן האחרון כדאי לציין את ספרו של הייג סיימוניין, (עורכו של „אקונומיסט") „השיתוף המועדף, יחסי צרפת־גרמניה בקהילייה האירופית 1984־1969", שלא עורר תגובות בגרמניה ובצרפת. ונוסף לדעות ולאזהרות, מובא בו ניתוח מפורט ומתועד של יחסי גרמניה־צרפת בתוך השוק המשותף. כמו־כן מוכללת בספר הזיקה הממסדית בין שתי המדינות המסייעת להתגבר על מחלוקות בעתות מתיחות. לכלים הללו, המבטיחים המשכיות, נוהגים להתייחס בזילזול בוויכוחים אינטלקטואליים ואידיאולוגיים, או לראות בהם אף מעין „קשר" כנגד צרכיהם ושאיפותיהם של העמים.

אך בעיני סיימוניין נודעה לחקר האישים, שכוננו את מערכת היחסים בין גרמניה לצרפת, אותה חשיבות כמו לכרוניקה של האירועים. הדוגמה הטובה ביותר לכך היתה החלטתו של הנשיא מיטראן להישאר בתחום המטבע האירופי שכן בעקבותיה נבלמו הנטיות למדיניות פרוטקציוניסטית (שבה האמינו סוציאליסטים צרפתים).

בעוד שההבנה בין האינטלקטואלים הגרמנים והצרפתים, שב־68' היו „אחים בלב ובנפש", פחתה והלכה, הוסיפו מנהיגים מזרמים מנוגדים לקיים את שיתוף־הפעולה. ביניהם — הלמוט שמידט, וואלרי ז'יסקאר ד'אסטאן. מול הווטו של בון נגד קביעת מחירי המוצרים החקלאיים בבריסל, לא ננקטה בחמש השנים הללו שום פעולת־נגד מצד הצרפתים.

בספרו של ז'וזף רובאן, „שני עמים, עתיד אחד — גרמנים וצרפתים על סף המאה ה־21", בא לידי ביטוי המימד ההיסטורי. המחבר הוא מהגר לשעבר (קורבן לרדיפות פוליטיות), שלא רק כתב ספרים, אלא אף הקים מוסדות משותפים, כגון „מפעל הנוער הגרמני־צרפתי". רובאן מזכיר סקרי דעת־קהל שמהם נובע, כי שני שלישים מתושבי צרפת רואים בגרמנים את בעלי־בריתם החשובים ביותר. כמו־כן מצביע הוא על פחדם של הצרפתים מפני נייטראליות גרמנית.

חשש זה מתבטא בספר חדש: „התסמונת הפינית" מאת הכלכלן אליין מינק אשר מזהיר את בני ארצו שלא להתעלם מן השאיפות והרגישויות של הגרמנים, ודורש לא רק הבנה, אלא אף סולידאריות ותמיכה צרפתית. אולם מינק טועה, כמו צרפתים רבים, בסברו שהגבול בין שתי הגרמניות איננו אטום עוד והאינטלקטואלים משני צדדיו נפגשים דרך קבע. בשיחות עם צרפתים יודעי־דבר ניתן לשמוע שוב ושוב, כי הגרמנים „חולמים" באורח בלתי־נמנע על נייטראליות ועל איחוד, כשהנימוק לכך הוא: „הרי לא ייתכן אחרת"...

זה קשור לקושי שבניהול דו־שיח (יותר בין אינטלקטואלים מאשר בין פוליטיקאים), שעל אודותיו מעיר יירג אלטווג בספרו „הרפובליקה של הרוח, האינטליקטואלים של צרפת בין מהפכה וריאקציה" (הוצ' פיפר, מינכן 1986): „האינטלקטואלים השמאליים בגרמניה רוגזים כאשר עמיתים בצרפת, שבשנות החמישים היו אנטי־אמריקנים, נייטראליסטים ופאציפיסטים, מאשימים אותם כיום באנטי־אמריקניזם, נייטראליזם ופאציפיזם".

אולם החשיבה האידיאולוגית גורמת ליותר ניגודים מאשר קונפליקט של אינטרסים, ולכן אין שיתוק במאמצים להגיע לכלל הבנה.

פראנסואה בונדי, „ולטווכה"

הלמוט שמידט וואלרי ג'יסקאר דסטאן: שיתוף פעולה מעבר למחיצות

● פתגמים מכל העולם

בעיתות צרה ובזמנים של משבר יש הנזכרים באימרה הארמנית „האבטיח לא יבשיל בבית השחי שלך". או כפי שהרומנים נוהגים לומר: „המתערב בסובין, נאכל על־ידי החזירים", ואם כבר מדובר בסובין, אין לשכוח את הממרה הווייטנאמית: „מה שנכון לגבי מעי התאו, נכון גם לגבי המעיים של הפרה".

פרופסור מידר וולפגאנג, חוקר פולקלור, ראש המחלקה ללשונות הגרמנית והרוסית באוניברסיטת ורמונט שבארצות־הברית, ליקט כ־18,000 פתגמים בסיפרו החדש, כשהרעיון המנחה אותו בא לידי ביטוי באימרה: „פתגם הוא היסוס של השיחה".

„בניגוד לדעת הרווחת, כי פתגמים חייבים להיות עתיקים", טוען מידר, „שהם דווקא מוטבעים בלשון מדי שנה".

„כמו־כן", טוען הוא, „אין צורך שתאבד זהותו של המחבר למרות שזה קורה לעיתים קרובות. למשל, מעטים יודעים שיש פתגמים שמקורם במחזותיו של שייקספיר".

„יש פתגמים קשים לתרגום יותר מאחרים", טוען פרופ' מידר, „כמו האימרה ההולנדית „אווזים צלויים אינם עפים לתוך פיך" שיש להקדיש לה מעט מחשבה".

בספר מובאות עצות ממקצועות ותרבויות שונים: כמו האימרה האידית: ש„אי־אפשר לגדל תירס על התקרה", או זו הרווחת במאלטה: ש„תרופה אינה צלי כשר"...

עורכי־דין משמשים מטרה מיוחדת לחיצים של פתגמים. הגרמנים אומרים „עורכי־דין הם נוצרים גרועים", ועמים אחרים אומרים עליהם אף דברים גרועים מזה.

מנהיגים לשעבר ימצאו חומר למחשבה בפיתגם „נאמנות יקרה מיהלומים", שמוצאו הוא — ולא במקרה — מן הפיליפינים.

ברחבי העולם אפשר למצוא ואריאציות על אותו נושא עצמו. כך למשל: דוברי יידיש אומרים: „תפוח רקוב אחד מקלקל את השני", במאלטה אומרים אותו דבר על אודות תפוחים, ביפאן על אגסים ובשבט אפריקאי על אגוזים.

האנגלים אומרים: „אפשר להוביל סוס אל המים, אך אי־אפשר להכריחו לשתות". ברוסית זה נאמר לגבי שוורים ובהולנד — לגבי חמורים.

לדברי מידר פתגמים מסויימים הם קדומים ביותר. כך, למשל, „יד רוחצת יד". הוא אף כתב עבודה בהיקף של 60 עמודים על אודות האימרה: „דגים גדולים אוכלים קטנים" שרווחה כבר במאה השמינית לפני הספירה. לדעתו, כל העמים עשירים בפתגמים, אך יש עשירים במיוחד כמו הפינים, למשל, שיש להם למעלה ממליון פתגמים.

רוברט באזה

גלויות תל־אביביות

כתב וצייר משה בן־שאול

ת"א, מרום־הגליל, ת"א

יש „אמנות לעם", וב„אמנות לעם" בתל־אביב יש אילנה. זאת אומרת, יש שתי אילנות, הבחורות הכי חרוצות שאני מכיר. האילנה השחרחורת (איך היא מצליחה לכתוב או להתבונן ביומן, לטלפן, לענות לטלפון, להגיד משהו חשוב למי שהגיע אליה למשרד, לעזור לו למלא טופס והכל בעת ובעונה אחת?). האילנה הזאת מודיעה לי, לפעמים: „שמע, יש לך יום במרום־גליל".

לדברים כאלה אני לא יכול לסרב. טוב, גם משלמים. לא הרבה. אבל משלמים ומנכים מס כזה ומס אחר ומה שנשאר זה הרזון בתכליתו. אבל: א. אי־אפשר לסרב לאילנה. ב. אי־אפשר לסרב לאילנה, ובכלל.

את תפקידי אני מכיר בעל־פה. פגישות עם ילדים מכיתה ד' או ה', או ו'. שהיה לי העונג והכבוד שקראו בספרים שכתבתי למענם ב־25 השנה האחרונות. אל דאגה, הם לא קראו את כולם. בדרך־כלל אחד או שניים שהופיעו במלואם או בחלקם באיזו חוברת צנומה כקריאה מונחית מטעם המשרד לחינוך. המורות מלמדות — ואני יוצא מבסוט. לא, זה לא הספר החדש. דווקא הישן, שכבר הצלחתי לשכוח את כל גיבוריו.

בא האוטו היפה של יונה, מבטא ראשי נחמד, סיגריות ברודווי וכמה סיפורים על קישינב, על המשטר ועל הילד הגדול שנעשה ישראלי מהר מדי.

נוסעים.

לאן? אמרנו כבר. „יש לך יום במרום־גליל". אני מצטט את אילנה.

עכשיו אגיד את האמצע ואת הסוף. ילדים, קיבוצניקים קטנים מפרוד ש„השתילו" להם סופר באמצע השנה והם יושבים במעגל ושואלים שאלות נחמדות, שוות, פחות או יותר, לכל השאלות שכבר נשאלו בעבר ויישאלו בעתיד:

האם זו מציאות, האם זה דמיון? ואתה מספר להם שפעם... פעם... והם לא יודעים ש„פעם" זה באמת כל־כך רחוק, ש„פעם" באמת שיחקתי בירושלים במשחק שקראו לו „אלמבוליק", אשר בתל־אביב קראו לו סתם „רודס". לך תסביר שפעם לא היתה טלוויזיה?

ילדים יפים, קיבוצניקים קטנים מברעם ש„השתילו" להם סופר באמצע השנה וגם הם יושבים במעגל ושואלים שאלות נחמדות שכבר נשאלו, שעוד יישאלו.

וביז פרוד לברעם יושבים. מנומסים. סדורים בשורות ילדי בית הספר האזורי במירון. הם חיכו. הם כמהו. הם עשו הצגה קטנה, הכירו את הגיבורים, הם פקחו עיניים סקרניות. הם היו מוכנים. קראו. ציירו. עבדו.

אני אוהב אותם, מאוד.

הם זקוקים לזה. אני זקוק להם. גם בקיבוצים היו הילדים מתוקים, כמו כל הילדים בעולם.

בברעם, הילדים שיושבים על הגבול, ממש על הגבול, שמכירים מקלטים יותר טוב מילדי תל־אביב. אז מה אני אגיד? שלא צריך להיות „מושתל" בברעם?

ובברעם, כן, מתי הייתי אני בברעם? או יש אילנה. ויש „אמנות לעם" ואני בברעם. אביבה מן הקיבוץ מובילה אותנו אל הדירה החדשה היפה שלה, ומבעד לחלון הנוף הנפלא, ובדרך: העצים הדשנים, הירוקים, הבשלים, והסגול הרך של כליל־החורש וגזעיו החלקלקים של עץ הקטלב.

ובמפעל עובדת עליזה עמיר. מכירים היא שם, בגליל? הרי היתה כמוני, ירושלמית, מן השכונה הארוכה.

הכל בשל „אמנות לעם". יהודה מאמירים מושך את יונה עם האוטו היפה אל מערת הפער, שמורת הפער היפהפיה, בסמוך לסאסא. לעזאזל, איזה יופי מנקר־עיניים אצל הגליליים האלה. והשקט היפה של יהודה ונגיסת התפוחים של ברעם.

מעל, כבדו קצת ענני השמים. טיפות? לא טיפות? גשם? לא גשם?

הערב יורד, והעצים הדשנים, הירוקים, הופכים להיות כהים יותר, בשלים יותר. כאילו עוד רגע יצאו מהם עוד עצים.

היי, רגע, עצורו תל־אביבי שכמוך אשר יצא אל ה„גלות". כמה קילומטר בסך הכל? ואתה העירוני הדקדנטי, האורבניסט המושבע, מה קפצה עליך ההתפעמות הזאת? ברעם, מירון, מערת הפער, אמירים.

נו, טוב, אתה „מנחם" את עצמך־העירוני. זה בשל הילדים הקשובים, פוקחי העיניים, השואלים אותן שאלות שכבר נשאלו, שעוד יישאלו: האם אתה כותב בעט או בעיפרון? ואתה מספר להם על ה„פעם". מה זה, מה זה „פעם"? באמת מה זה?

ושוב תל־אביב. עיר מטולאה. הזיגזגים של פנס החשמל. הכביש הרטוב. הבואינג החוצה את השמים האפורים.

אולי מחר תצלצל אילנה מ„אמנות לעם". אני לא אסרב.

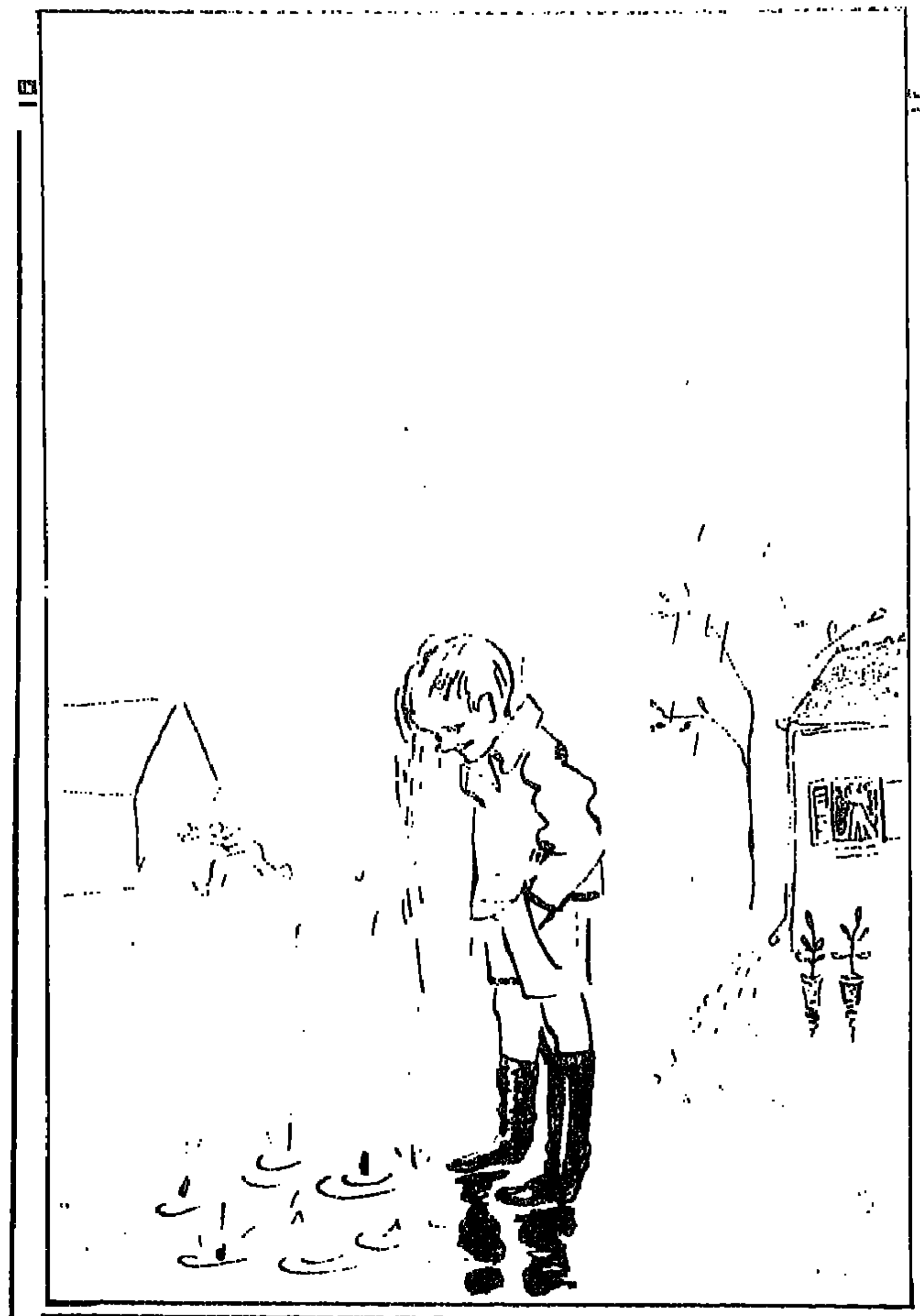

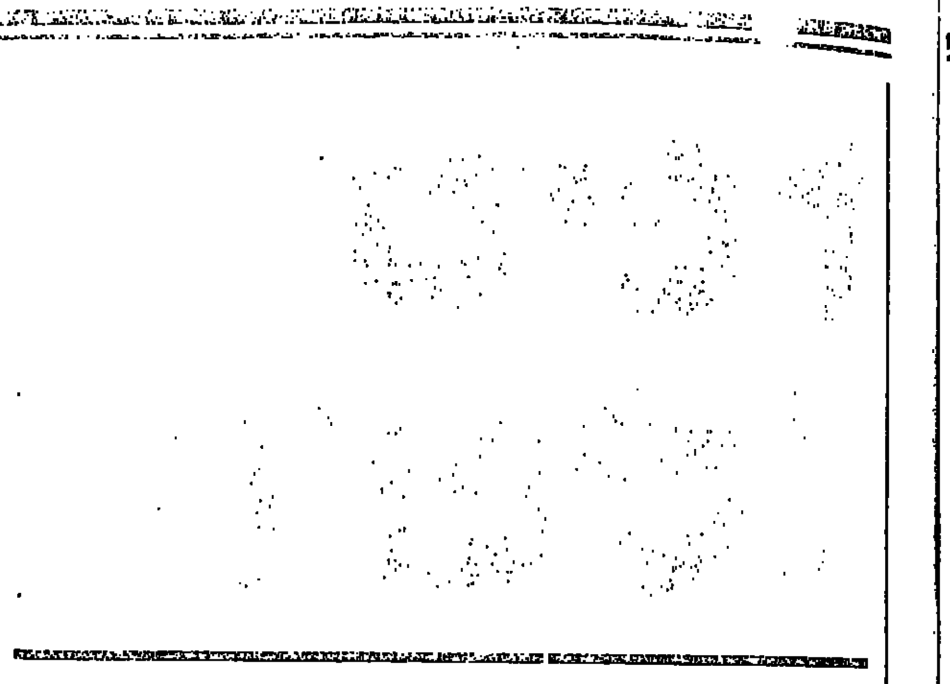

לפנים חשבתי שדיעות מפרידות. היום אני יודע – סיגנונות שונים הם מקור לפירוד עמוק יותר... מלים גדולות ועצובות הן באמת תג גדול, ועל כן הן אסורות בשימוש בימי חול. אם לא נבזבז אותן על כאב בטן נוכל להשתמש בהן ביום שיכאב הלב. רק אם נקפיד על הומור טוב ולשון נמוכה יש לנו סיכוי שהמלים הגדולות, לכשנזדקק להן, תקפוצנה לנו מתוך הדיבור כמו אריות ונמרים.

נתן שחם: „גוף ראשון רבים"

ספר חדש בהוצאת „כתר"

א.ב. יפה

השתקפויות המשפחה היהודית

דוד כנעני: הבתים שהיו.
ערך אברהם כנעני.
הוצאת ספרית פועלים.
קיבוץ מרחביה
ו„על־המשמר". 1986

דוד כנעני

למעלה משלושים שנה התכונן דוד כנעני לכתוב את חיבורו על המשפחה היהודית באספקלריה של הספרות. והכוונה היא לשתי הספרויות העיקריות שלנו בדורות האחרונים: עברית ויידיש). הוא קרא עשרות ספרים שיש להם נגיעה, ישירה או עקיפה, לנושא, ערך לעצמו ביבליוגראפיה של מאות ערכים, הכין רשימות ומובאות — אך נסיבות חייו לא הניחו לו להביא לידי השלמה את תכניתו והוא יצא מן העולם וחצי תאוותו בידו. וספר זה, שעשוי היה להיות ה„מאגנום אופוס" שלו, לא נכתב. נותרו רק פרקים בודדים שדוד כנעני עצמו כתב, נשארו רשימות־הכנה להרצאות, כלומר רק חומר־גלם, שמתוכו טרח אברהם כנעני להוציא את המיטב ולבנות את הספר המונח לפנינו. דומני, כי הפרק המוקדם והמושלם ביותר, שכתב ד. כנעני בנושא זה, הוא המבוא שלו לאנתולוגיה „מאה שנה — חיי היהודים במאה התשע־עשרה" (1954). הפרקים המגובשים ביותר, שנכתבו על ידו, כאשר היתה כבר מחוורת לו לגמרי תכליתו של החיבור, הם מן השנים 1979־1976, כאשר הוזמן להרצות בחוג לספרות עברית של אוניברסיטת תל־אביב. הנושא הראשון שבחר בו היה „פרקים מהוויית המשפחה היהודית בדורות האחרונים בספרות העברית והיידית". ואין לה, כערותו של אברהם כנעני, „אלא פרקים ראשונים של מחקר מקיף ורחב־יריעה".

דוד כנעני התעניין בעיקר באספקטים החברתיים של היצירה הספרותית. אמנם, היתה לו מידה רבה של רגישות גם לערכים האמנותיים הגלומים ביצירה, אך בניתוחיו לא הירבה להידרש לאלה ונתן דעתו בעיקר על השתקפות המציאות בראי הספרות, השפעתה על התהוות סוגות ספרות שונות וגם על השפעתה החוזרת של הספרות על החיים. בקבוצת המבקרים החברתיים, שעיקר פעילותה היתה בשנות החמישים והששים והיא התרכזה סביב הרבעון „אורלוגין", שבעריכת אברהם שלונסקי, היה דוד כנעני ה„פתוח" ביותר, הליבראלי ביותר. מעולם לא הסתגל להלכי־רוח מצויים, אם סבר, שהם מעוותים את האמת וחוטאים לשכל הישר וליושר־האינטלקטואלי. ואף רחק מן השימוש בקלישאות־לשון מוסכמות. באותו פרק־זמן, כשרבים ביקשו ליישם את תורתם של מארקס, אנגלס ולנין על בדיקת היצירה הספרותית, שמר דוד כנעני על עצמיות שיפוטו. ואין צורך לומר, זר היה לו כל נסיון „להדריך" סופרים כיצד לכתוב או „להכתיב" להם פתרונות תוכניים ודרכי־ביטוי. דוד כנעני התייחס ליצירה הספרותית בהרבה דרך־ארץ, קיבל אותה כמוצר־מוגמר שמחובתו של המבקר והחוקר לבדקה, להסיק ממנה מסקנות, אך חס לו מלהתערב בתהליך התהוותה ופירסומה. כמבקר חברתי היה דוד כנעני קרוב יותר לארנולד האוזר מאשר למבקרים המארקסיסטיים המובהקים.

קורא נלהב

הוא לא היה מבקר דוגמאטי, לא היתה לו מישנה סדורה ואף לא שיטה מחקרית בעלת דפוסים קבועים ומוגדרים. כשאנו מעיינים במסותיו, המכונסות בספר „בינם לבין זמנם" (1955), ובמסות האחרות, העוסקות בעיקר בניתוח יצירות ספרות, המכונסות בספרו „מבית" (1977), אנו נוכחים לדעת, כי שיני הזמן לא כירסמו בהן, בעיקר משום שדוד כנעני השתדל תמיד לסגל את כלי־הניתוח שלו לאופיין של היצירות שבהן עסק. יש הסוברים, כי אופיה האוטודידאקטי של השכלתו־הכשרתו גרע במקצת מטיב מחקריו. אני מאמין, כי על מגרעת זו תכסה האהבה — ואיש לא יטיל ספק באהבתו הגדולה של ד. כנעני לספרות. וזיקתו העמוקה אליה, והן סללו לפניו אפשרויות הבנה ותפיסה, שנמנעו מחוקרים אקדמאיים „מובהקים". לפני שנעשה חוקר ומבקר ספרות, היה דוד כנעני קורא נלהב. במבוא שלו לחיבורו על המשפחה הוא מבקש כאילו להצטדק על שנטל על עצמו משימה זו. בכך, ש„אנו חסרים כליל מחקרים היסטוריים, קולטור־היסטוריים, סוציולוגיים ובמידה רבה גם דמוגראפיים) המתארים, מסכמים ובונים תמונה סבירה של המשפחה היהודית לפחות בשלושה־ארבעה הדורות האחרונים — את המשפחה ברבדים חברתיים שונים, בארצות ובמעגלי־תרבות שונים, ואת התמורות שחלו בה מדור לדור" (עמ' 12). הוא רצה למלא את החסר ולתאר את חיי היום־יום של המשפחה היהודית, את דפוסי חייה, אמונותיה ומוסכמותיה, את מלחמת הקיום שלה. ואם התרכז בעיקר ביהדות מזרח־אירופה, הרי זה לא רק משום שהוא עצמו היה יליד פולין ושם עברו עליו שנות נעוריו (ומן הראוי לציין כאן את מסתו הלירית־הסוציולוגית האוטוביוגראפית „בית בווארשה", שכונסה בספרו „מבית"), אלא בעיקר מפאת החשיבות האובייקטיבית שנודעה ליהדות זו בדורות האחרונים, עד שפקד אותה הגורל הטראגי בשנות השואה.

מקורות ונושאים

מה היו מקורותיו של דוד כנעני בעבודתו זו? „ספרות הזכרונות, אוספות הפולקלור, הפובליציסטיקה בת־הזמן, אך בעיקר הספרות בעברית וביידיש..." במחקרו של כנעני נזכרים פרקים מיצירותיהם של ליליינבלום, ראובן אשר ברודס, מאפו, מנדלי, ברנדשטטר, פרץ סמולנסקין, ברדיטשבסקי, ברדיצ'בסקי, בן־ציון, עגנון, דבורה בארון מן הספרות העברית, ומן הספרות היידית — שלום עליכם, פרץ, א. מ. דיק, נ. ספקטור, יעקב דינזון, שלום אש, אופאטושו, ברונק, ברגלסון, אנסקי, הופר ואחרים. מכל הספרים שבהם עיין ביקש ד. כנעני „ללמוד כיצד משתקפת בהם המשפחה היהודית המסורתית לעתות יציבותה ובתמורותיה".

הנושאים העיקריים בהם עוסק כנעני בפרקים המובאים בספר נוגעים ליחסים שבינינו לבינה מבחינת המימסד היהודי, שידוכין ונישואים, מוסד השדכנות, בעיית הגירושין, הסוציולוגיה של האהבה, נורמות של התנהגות וכו'.

ההחלטה בדבר הנישואים היתה בידי ההורים. והם היו מוציאים אותה אל הפועל באמצעות השדכן. „שהחתן והכלה הם עדיין צעירים מאוד. עומדים על סף החיים. „נישואי־נוסף" ו„נישואי־שידוכין" כרוכים אלה באלה, אבל לא בקשרי סיבה־ומסובב. לא שאלו את פי הנער ולא את פי הנערה גם כשהגיעם לפרקם..." (עמ' 29). קני־המידה לבחירת החתן המיועד היו: מעמד, ייחוס ותלמידי־חכמים. הבחירה החופשית נמנעה מן הצעירים. ההורים היו מחליטים והשדכן היה ממלא תפקיד מכריע. אם כי רחוק מלהיות חיובי. הוא היה הופך גורלות בקלות דעת. בצורה לא־מצפונית, מתוך דאגה לפרנסתו הוא. על השדכנים כתב יעקב דינזון ברומאן שלו „נאהבים ונעימים": „בשביל רובל אחד נכונים הם לאמלל שני ילדים הפיס־מפיעש אשר לא ראום מימיהם ולא שמעו עליהם, ולהרעיל חייהם עדי רדתם קבר." תנועת ההשכלה פתחה במאבק נגד המנהגים האלה ששלטו בחברה היהודית. המשכילים (יל"ג, ריב"ל, דיק, ליליינבלום, לינצקי ועוד) תבעו „העלאת גיל הנישואין, שידור מערכות בחיי היהודים, פרודוקטיביזציה, לאבוריזציה, הכשרתם של הצעירים לחיי־מעשה, להשכלה חילונית" (עמ' 27). „גינצבורג במרי־נפשו, אקסנפלד ואטינגר בהומור, דיק באירוניה, מנדלי בסארקזם, מל"ל בריתחה, כל סופר על־פי דרכו מותח ביקורת קטלנית על נישואי־השידוכים" (עמ' 38).

גם החינוך הפוריטאני גרם לא מעט עיוותים ואימלל אנשים לאורך־שנים. המשפחה היהודית היתה מבוססת על הפרדת מינים כמעט מוחלטת. „הילדים והילדות לא שיחקו יחדיו. לא נפגשו ביחידות. נגיעה מקרית ביד העלתה סומק על הפנים ותחושת חטא. בגיל ההתבגרות כבר פעלו עכבות פנימיות שמנעו התקרבות בין המינים. „הבתולה הצנועה" יושבת־בית. כבודה פנימה. ונער בית־המדרש, הבייטן, הנרתע ממגעת. היו דמויות־מופת מומלצות. ראש שבחיה של

(המשך בעמ' 18)

עורך משנה אילן שיינפלד

בעריכת יעל לוטון

אמנון מרקר

מַתָּנָה

חֲבִילָה בִּצְרוֹר חוּם. נִפְלָא
לַחְשֹׁב שֶׁבִּפְנִים — אַתָּה נוֹתֵן לִי מַתָּנָה.
לֹא אֶפְתַּח אוֹתְךָ כָּעֵת
רְמָזֶיךָ בְּרוּרִים לִי דַּי כְּדֵי
לְהָבִין שֶׁנָּשָׂאתָ אֵלַי.
נֵלֵךְ וְשׁוּב נַחֲזוֹר
וּמָה תָּבִיא לִי הַפַּעַם, צְרוֹר
צָרוֹת מְרַחֲפוֹת כְּמוֹ אֵד מְסֻכָּן
מַעֲכִיר אֲוִירָה מְשַׁבֵּשׁ הַרְכֵּי הַגִּיּוֹן.
זְרוֹם אֵלַי קַל זְרוֹם אֵלַי חָפְשִׁי
אֲנִי כָּאן רוֹטֵט בְּמֶתַח חַשְׁמַלִּי גָּבֹהַּ,
אָהּ, תְּפוֹס אוֹתִי עַכְשָׁו —
אֲנִי מְהַלֵּךְ בִּשְׁנָתִי הֲלוּם הֲוָיוֹת
צְרוֹר בִּצְרוֹר הַחֹרֶף הַקַּר שֶׁבָּא פִּתְאֹם
וּמַרְאֲךָ הַנֶּהְדָּר שׁוּב כּוֹבֵשׁ אוֹתִי.
מַתָּנוֹת וְהַמַּתָּנוֹת (צֵרוּף מְקֻבָּל
מִדַּי וְלֹא מַבְטִיחַ גְּדוֹלוֹת).
נוֹצְרִי אַתָּה, נוֹצְרִי הַמְרַחֵף עַל הַמַּיִם
עָבַר לִתְשׁוּקָתְךָ הַשְּׁמֵימִית
אָהּ, זְרוֹק אוֹתִי וְקַח אֶת לִבִּי...

גיורא לשם

שִׁיר מִן הַזִּכָּרוֹן הָרָחוֹק

אֵיךְ יִזָּכֵר הַגּוּף שֶׁכְּבָר נִשְׁכַּח?
הָעוֹר, עֶרְוָה וְגַם שֵׂעָר, פִּטְמוֹת,
רֵיחַ הַמְּהַמֵּם, יָדֶיךָ הַחַמּוֹת
בְּמַעֲלֵה גוּפִי, וּבְמוֹרָד, וְכָךְ

לִכְמוֹס גְּנִיחוֹת וּצְחוֹק, פִּכְפּוּךְ
שֶׁל עֹנֶג לַח, נִמְהָר, וְזֵכֶר
שֶׁל זְכָרוֹת בְּחֵיק עֹמֶק מֶחְקָר.

מִזְּמַן, אֵינְךָ.
עַל מַצָּעֵי קְמָטִים קְטַנִּים,
לֹא גּוּף וְלֹא פָּנִים.

וְכַאֲשֶׁר אַעֲלֶה זִכְרְךָ
עַל נְיַר זִכְרוֹנוֹתַי,
אֶשָּׁבַע לְךָ בְּחַיֶּיךָ,
אוֹ בְּמוֹתִי.

מרדכי מילר

גם אני

גַּם אֲנִי מְבַקֵּשׁ שֶׁקֶט
לוֹמַר דְּבַר מָה. אֵיךְ אֶפְשָׁר בִּרְגָשׁוֹת מְדֻבְלָלִים,
בְּכֵלִים שְׁאוּלִים לְמַטָּרָה אַחֶרֶת
לוֹמַר אֶת יָפְיָהּ. עַכְשָׁו
הַבָּרוֹת מְחוּקוֹת. עֶצֶב הַשֶּׁמַע
אֵינוֹ מֻרְגָּל בְּמֵיתְרֵי הַקּוֹל: אַחַת, שְׁתַּיִם, שָׁלֹשׁ
נִסָּיוֹן. גַּם אֲנִי מְבַקֵּשׁ מַה שֶּׁלֹּא נִתַּן לִי
מִלֵּידָה, מַה שֶּׁיֵּשׁ בָּהּ
בְּמִדָּה שֶׁל יֹפִי. בְּדִיּוּק מַה שֶּׁיֵּשׁ בְּשֶׁקֶט
שֶׁאֲנִי מְבַקֵּשׁ.

יהודה להב

על מצב הספרות בהונגריה

שיחה עם יאנוש דומוקוש בביקורו בארץ

צלום: בריטל

מלבד עיתונאים, אנשי־תיאטרון, אמנים, אנשי־עסקים וסתם תיירים הגיעו אלינו עתה מהונגריה גם ארבעה סופרים, מן הבכירים ורבי־הסמכות בארצם. המשלחת הנכבדה באה ארצה לפי הזמנת הוצאת־הספרים „עקד" והעתון „אוי קלט", לרגל הופעת האנתולוגיה של השירה ההונגרית בתירגומו העברי של המשורר איתמר יעוז־קסט.

יאנוש דומוקוש בן ה־65 הוא אחד מחברי המשלחת. הוא לא רק סופר ומשורר, אלא גם איש ציבור. הוא נולד ב־1921 בכפר בטראנסילבניה, הגיע לבודפשט ב־1940 ולאחר המלחמה עסק במיגוון פעולות: כמיופה־כוח הממשלה חילק אדמות לאיכרים ב־1945, אירגן בכפרים קואופרטיביים חקלאיים, שימש אפילו כמזכיר מחוזי של „מפלגת האיכרים הלאומית" וכיהן גם כמושל מחוז. מאז 1949 הוא עובד בהוצאת הספרים „אירופה" ומאז 1955 הוא מנהלה.

בית־ההוצאה „אירופה", המתמחה כייחור בפירסום יצירותיהם של סופרים מארצות־חוץ, הינו ממלכה לא קטנה. אדם מתמלא קינאה, אך גם התפעלות למישמע המספרים, שדומוקוש שולף כלאחר יד: מדי שנה יוצאים לאור ב„אירופה" 200־220 ספרים בתפוצה כוללת של 7 מיליון עותקים, מתורגמים מ־40־45 שפות. במלים אחרות, כ־4 ספרים בשבוע, ומדי שנה ספר אחד בממוצע לכל הונגרי יודע קרוא וכתוב.

– על פי איזו חלוקה גיאוגרפית אתם מוציאים את הספרים?

אומר דומוקוש: בשנים האחרונות הפופולאריים ביותר הם המחברים האמריקניים. אפשר לומר, כי אין סופר אמריקני חשוב, שיצירותיו לא הופיעו אצלנו. הוצאנו לאור חמישה ספרים של מלמוד, שלושה של בשביס־זינגר. אמת־המידה לבחירה היא האיכות, אבל לא רק היא: אנו משתדלים לתת ייצוג לתרבותם של עמים קטנים ונותנים לה עדיפות מעבר לשיקולים האיכותיים.

– מה היחס בין המזרח והמערב?

– מ־7 מיליון העותקים כ־4.5 מיליון היו מן המערב, 2.5 מיליון מברה"מ ומארצות אחרות במזרח אירופה, אבל במספר זה כלולים גם ספרי הקלאסיקנים מן הדורות הקודמים, כגון טולסטוי או צ'כוב. הצרפתים היו פופולאריים מאוד, אבל בזמן האחרון חל שינוי בספרות הצרפתית, שבא כאילו להשניא את הקריאה. או שקשה מאוד לתרגם יצירות אלו, או שקשה מאוד לקרוא אותן. רב־מכר מן התקופה האחרונה היה „רגטיים" מאת דוקטורוב.

– כאן מתבקשת השאלה: מה עם ישראל?

– הוצאנו לאור כמה וכמה ספרים של יוצרים יהודים, הכותבים בעברית או ביידיש – כמובן, מלבד ספריהם של יהודים, הכותבים ברוסית או באנגלית או בצרפתית. „מיכאל שלי" לעמוס עוז יצא לאור ב־61 אלף עותקים, סיפרו של גדעון האוזנר על משפט־אייכמן ב־50 או 60 אלף. פופולארי מאוד אצלנו אפרים קישון. הוצאנו לאור סיפור של ש"י עגנון, אנו מכינים עוד ספר של עמוס עוז וספר של א.ב. יהושע ובשנה הבאה תצא לאור אנתולוגיה של השירה העברית והישראלית.

– אכן, האנתולוגיה של השירה ההונגרית בתרגום עברי כבר יצאה לאור ורבים שואלים: איפה ההדדיות?

דומוקוש מחייך. הוא נמצא בארץ רק 48 שעות, אך את השאלה הזאת כבר שמע מספר פעמים. „אי אפשר למדוד הדדיות בסנטימטר ועם סטופר ביד. הכנת אנתולוגיה דורשת זמן. היא תצא לאור בשנה הבאה. הרי אפשר לשאול גם את ההיפך: איפה ההדדיות בהוצאת יצירותיהם של סופרים הונגריים בעברית, כנגד עוז, יהושע, קישון, האוזנר?"

– האם קיימת תחרות בין הוצאות־ספרים הונגריות?

– היא מתפתחת, אם־כי עדיין לא במידה מספקת. בעבר התמחה כל בית־הוצאה בתחום מסויים והגדרות של החלוקה ההיא טרם הוסרו לגמרי. בכל זאת, כאשר מדובר בספר מצליח מבקשים רבים לרכוש את הזכויות להוצאתו וקורה, שהזוכה מקדים את מתחריו בכמה שעות בלבד. קיים אצלנו מוסד מתאם, שמתפקידו למנוע כפילויות. אנו משלמים לכל סופר במטבע הרצוי לו, מן ההקצבה שאנו מקבלים מן המוסד הלאומי. כיוון שאיננו יכולים לחרוג ממסגרת ההקצבה, אנו מוכרחים להתמקח הרבה, כדי שיהיה לנו כסף ליצירות רבות ככל האפשר. בית־ההוצאה שלנו ריווחי. איננו מקבלים ולא קיבלנו מעולם שום תמיכה ממשלתית וגם איננו מבקשים תמיכה.

– יד על הלב: אתם מוציאים לאור כל מה שאתם רוצים? בלי התערבות?

דומוקוש: ראה, קיימים כללי־משחק מסויימים. אין לנו שום מוסד מפקח ואיננו מגישים שום דבר לאישור. אבל יש משהו, שאתה יכול לכנות כמה „צנזורה עצמית". ראשית, איננו מפרסמים שום דבר, שיש בו משום הסתה גזענית או לאומית, או פגיעה ברגישויות של עם אחר. מלבד זה, קיימת התחשבות באינטרסים של מדיניות־חוץ. הרבה פעמים זה השיקול העיקרי. בענייני־פנים אין כמעט הגבלה.

– מדוע אינכם מוציאים לאור את מילן קונדרה?

דומוקוש: כי הדבר היה פוגע ברגישות הצ'כית.

– אתה מרוצה ממצב הוצאת הספרים בהונגריה?

דומוקוש: לעולם אינני מרוצה מן המצב. אך בהשוואה לאחרים, אין לנו במה להתבייש. אתן לך דוגמה: אם יש סופר הונגרי, הקורא רק הונגרית וירצה לרכוש בקיאות בספרות העולמית, המיבחר שיעמוד לרשותו בהונגרית יהיה הרבה יותר גדול משל סופר צרפתי הדובר צרפתית בלבד.

אבי גורן

ספרא וסינמא

יעקב מלכין, עיונים בצורה ספרותית חדשה, ספריית התסריט, הקיבוץ המאוחד 1985

התסריט הקולנועי הולך ותופס מקום בהיכלה של הספרות. נראה, שאין הרבה טעם להגדיר מהו טקסט ספרותי, אלא מוטב לנסות ולמצוא איכויות אמנותיות ביצירה הספרותית, מבלי לסווגה לקטיגוריות ספרותיות. לדוגמא, חרוזים שנכתבו לצרכי פרסומת אינם נחשבים, בדרך כלל, כבעלי איכות אמנותית, אך לאחרונה יצא לאור ספר, המכנס מודעות פרסומת, שנכתבו ע"י שלונסקי, לאה גולדברג, עזרא זוסמן ועוד. סיפרו של יעקב מלכין מעלה את הטענה, לפיה הופך התסריט הקולנועי, כאשר הוא מגלה את אנושיותם ואת אישיותם הדרמאטית של גיבורי הסרט, ליצירה ספרותית, שאפשר להתייחס אליה כיצירה עצמאית.

בכך פוסע מלכין, הידוע בעיקר כמרצה לקולנוע, צעד נוסף מעבר לסיפרו „קולנוע כספרות" שראה לאור ב־1968. שם תיאר את הסרטים החשובים של תקופתנו, כבעלי חשיבות אמנותית כרומאנים במאה הקודמת. אכן, אין ספק שסרטים כמו „8½" של פליני או „המלחמה נגמרה" של רנה הם יצירות אמנותיות רבות השפעה, העוסקות בשאלות רוחניות וחברתיות מרכזיות. כעת מפריד מלכין את התסריט מן הסרט וטוען, שתסריט המציג לא רק הוראות טכניות לצילום הסרט (shooting script), אלא טקסט המביא עלילה, דיאלוג וקונפליקט דרמטי (screenplay) עשוי להיות יצירה בעלת ערך ספרותי.

הספר מחולק לשני חלקים. בתחילה מציג מלכין את התיזה שלו ולאחר מכן הוא מביא בשלימותם שישה תסריטים, וביניהם תסריט שנכתב ע"י שלום עליכם לפי סיפורו „טוביה החולב".

מלכין מבסס את טיעונו, בין השאר, על דבריו של ג'וזף קונרד ב„הכושי על הנרקיסוס": „היעד שאני חותר אליו באמצעות המלה הכתובה, הוא לגרום לכם לשמוע, לגרום לכם להרגיש וקודם: לגרום לכם לראות". כלומר, היצירה הספרותית באה להקרין על מסכי הדמיון שלנו מה שהסופר רוצה שנחוש ונראה. גם התסריט בא לעצב מציאות חיים, שתומחש ע"י הבמאי על מסך הכסף. אולם, הבמאי מעניק לתסריט את האינטרפרטאציה האישית שלו, ולמעשה כל אחד מאיתנו יכול לקרוא את התסריט וליצור לו מעין סרט פרטי משל עצמו.

הצגה זו של התסריט כיצירה בפני עצמה מקובלת למעשה במקומות רבים, ובספריות רבות ניתן כבר למצוא מדפים של תסריטים, המיועדים לקריאה ולמחקר. הטענה העיקרית, העלולה להישמע כנגד מלכין ויתר חובבי הקולנוע היא, שעצם הגדרת התסריט כיצירה ספרותית היא אולי ענין טריביאלי וכי הבעייה האמיתית היא בבחינתו האמנותית של הקולנוע לעומת הספרות. „הספר יותר טוב", אומרים הצופים בעת הקרנת סרט שעובד מסיפור או רומאן, בנקודה זו תורם מלכין תרומה חשובה, בהדגימו כיצד תסריט וסרט שנעשה לפיו מגיעים לעומק ומורכבות אמנותיים, שאינם נופלים בערכם מאלה של יצירה ספרותית.

פליני מצלם את ארמקורד, מתוך „זכרונות"

אחת הדוגמאות אליה נזקק מלכין לצורך זה היא „תותי בר" של ברגמן. לדעתו, התסריט של „תותי בר" אינו רק בעל איכות קולנועית אלא מצליח לרגש ולהתנות את הקורא גם בעת הקריאה. ברגמן מצליח בתסריט זה „להמחיש את מצוקתם של בני אדם שהתחום האנושי שבנפשם מנסה להתנגד נגד הריסון, הנימוס, הפחד והקפאון ביחסים אנושיים, הגורמים לבדידות אימתנית", ואכן, אם נתרגל למינוח הטכני של התסריט וננסה לדמיין לעצמנו את ההתרחשות והדיאלוגים ניווכח עד מהרה, שאנו עומדים בפני יצירה אמנותית, החודרת לנבכי הקיום האנושי. עלילת התסריט מספרת על מסעו של פרופסור זקן לטקס קבלתו של תואר של כבוד. במהלך יום הנסיעה הוא שוקע בחלומות והזיות ונזכר בסצינות חשובות בחייו, וכן פוגש במספר אנשים, המחדדים את הדילמה העיקרית של חייו. במהלך האירועים עושה הפרופסור חשבון נפש ומגיע למסקנה שההחמצה את חייו. תותי הבר, סמל האושר וההנאה, ניתנו ע"י אהובתו לאחיו שופע החיים, ואולי הוא יצר חומת התנכרות בינו לבין האנשים הקרובים אליו. התסריט שופע סמלים, שהפכו מאוד הצגת הסרט לנכסי צאן ברזל. כל מי שראה את „תותי בר" זוכר, בוודאי, את סצינת החלום, בה נראה שעון ללא מחוגים וארון מתים, ממנו מושכת בת־דמותו של הגיבור את הפרופסור לתוך הארון. במספר מלים מצליח ברגמן להעביר לנו תחושה של אדם, המגלה את ריקנות חייו ואת החידלון המצפה לו. בסופו של דבר מצליח פרופסור בורג להתנער ממלכודת הבדידות, להגיע למעורבות בחיי האנשים האהובים עליו ובכך גם למצוא מעין תכלית לקיומו.

כתיבתו של ברגמן מצליחה להמחיש באמצעים אמנותיים שונים את המורכבות והקשיים של החיים בעידן המודרני בו לא קיים האל ולא הפיתוי הדתי. היו שכינו אותו בשם „יוצר אקזיסטנציאליסטי". ואכן, לפחות במקום אחד (בתסריט „זעקות ולחישות") אין הוא מסתיר את השפעתו של קירקגור על יצירתו. סרטיו של ברגמן הם הוכחה לכך, שהיצירה הקולנועית, הן התסריט והן הסרט, פסקה מזמן להיות בידור גרידא והפכה למדיום אמנותי בעל השפעה.

דיאנה לם

מרחב החלום

רומן גארי: חינוך אירופי
מצרפתית: אביטל ענבר.
ספריית מעריב, 1986.

מלחמתם של „הטובים" ב„רעים" היתה מאז ומעולם נחלתן של אגדות ומיתוסים, ובהקשר כזה אף אופיינה תמיד כנאיבית וחד־מימדית. אלם, כאשר בתפקיד „הטובים" משחקים הפרטיזנים, על מגרש מלחמת העולם השניה, כנגד „הרעים" ברמותם של הנאצים, מקבלת גם הנאיביות מימד שונה.

יאנק, פרטיזן בן 14, נכנס לחיי המחתרת ביער, כשהוא שבוי בקסם כינויו מבית הספר: „יד הנפץ". לידיו היתה המלחמה המשך ישיר למעללי האינדיאנים עליהם קרא. חבורת הפרטיזנים המסוכנת אליה הצטרף, לא היתה צריכה לטרוח בניפוץ אשליותיו. הקור, הרעב ומחזות הזוועה עשו זאת טוב יותר. אך עשו זאת גם האגדות. האגדות שסופרו ביער והאגדות שברא כל אחד לעצמו. מפלצתה של האימה אמנם לא הותירה כל מקום לאשליה, אולם דווקא היא זו שאיפשרה מרחב לחלום. גם הציניים והמרירים שבפרטיזנים טיפחו בתוכם איזו כמיהה, פנטזיה או מושא־שאיפה, אשר הובילו אותם קדימה. עבור יאנק היתה זו המוסיקה ששמע בגניבה. עבור זושיה היה זה יאנק, ולאחרים היו גם אלוהים או שנאת הגרמנים, אהובה בעורף או בנות שנרצחו. הצורך בנקמה או בבניית עולם חדש. המניעים השונים פעלו כולם כמנוע: „מי שיש לו איזה למה שלמענו יחיה", כתב ניטשה, „יוכל לשאת כמעט כל איך". ביערות הסמוכים לווילנה, בתוך פולין הכבושה, על רקע הקרבות בסטאלינגראד, המבשרים את הנצחון, היתה ההתנגדות הפעילה לגרמנים בבחינת ה„למה" הבסיסי. בתוכו קיפל כל אחד מן הפרטיזנים את ה„מדוע" שלו.

סיפורי סבתא

אחת התיות להישרדות בתנאי המחתרת הבלתי אפשריים, מגולמת בדמותו של מנהיג קבוצת הפרטיזנים, דוברנאנסקי הסטודנט־לשעבר, האופטימיסט, האידיאליסט הנצחי. כמוהו כשחרזאדה, גיבורת „אלף לילה ולילה", שהצליחה להינצל ממוות בעזרת אגדות שסיפרה עד אור הבוקר. אף דוברנאנסקי מספר סיפורים, המשאירים אנשים בחיים. בתוך מחבואים מאולתרים מתחת לאדמה, לאחר פעולות שלא כולם שבים מהן, הוא מכנס את הפרטיזנים סביב האש ומקריא להם אגדות שכתב למענם, אגדות של שיקוף חייהם. אפילו מרירותו של פק שואבת מהן כוח, למרות שהוא מעיר בכעס: „בני האדם מספרים זה לזה מעשיות נאות, ואחר־כך נהרגים למענן — הם משווים בנפשם שכך יתממש המיתוס". והוא מוסיף: „חירות, הדר, אחווה... הכבוד להיות אדם. גם אנחנו, כיער הזה, מוסרים את נפשנו על סיפורי סבתא" (עמ' 52). ואכן, „סיפורי הסבתא" ממששים את המיתוס, והמיתוס, במקרה זה, הוא האדם: מעשיו מפרנסים את „המעשיות הנאות" ומתדלקים את המיתוס, והמיתוס סוגר את המעגל בהזינו את האדם.

עבודה מתוך תערוכתו של רועי רוזן, הנפתחת בימים אלה בגלריה שרת

פרדוקס קיומי

מבחינה מסויימת מהווה „חינוך אירופי" מעין איור חי לתורת הלוגותראפיה של ויקטור פראנקל. פראנקל, פסיכיאטר שהיה כלוא במחנות ריכוז גרמניים, ביסס את תורתו על התובנה, לפיה „האדם נכון לסבול, בתנאי שימצא משמעות לסבלו".

בתנאי המחנות בהם התנסה ד"ר פראנקל, פירושו של אובדן המשמעות היה המוות. דחף ההישרדות כשלעצמו, לא הצליח להוות מניע מספיק להישארות בחיים, על מנת שלא לוותר, דרוש היה מניע קוגניטיבי בנוסף לזה האינסטינקטיבי. בסיפרו, „האדם מחפש משמעות", (עמ' 139) כותב פראנקל: „אני זוכר כי זמן קצר לאחר־כך נדמה היה לי, כי עוד מעט אמות. אך במצב חמור זה היו המחשבות שמילאו את רוחי שונות משל רוב חברי. הם שאלו: „הנצא חיים מן המחנה? שכן אם לא נצא חיים, כל הסבל הזה חסר־טעם". השאלה שהטרידה אותי היתה: „היש טעם לכל הסבל הזה, לכל הגסיסה הזאת סביבנו? שכן אם אין לזה טעם, הרי בסופו של דבר אין פשר להצלה: חיים שפשרם תלוי במקריות כזו — בכך אם במקרה אתה ניצל, או לא — בסופו של דבר אינם כדאיים כל עיקר".

כמו ברוח דבריו של פראנקל, יוצק כל אחד מן הפרטיזנים אל תוך הפשר, כמו גם אל התקווה, את תכניו שלו. גם הפשר הפאתטי ביותר, כמו זה של פאן מצנאס, המקווה כי אשתו תשמע על מעשה ההקרבה שביצע למענה, איננו פשר נלעג. עצם קיומו, באדם שבור כמצנאס, מניע אותו לבצע מעשה גבורה וגורם לדוברנאנסקי לומר עליו: „בן אדם זה בכל זאת משהו יפה" (עמ' 142). גיבוריו האקזיסטנציאליסטיים של גארי חייבים לחיות את הרגע החולף. יותר מאשר מאיים עליהם המוות, מאיים צילו של היאוש. היאוש הוא החידלון האמיתי, בעוד המוות הפיסי מהווה לו נספח בלבד.

מציאותו של הפשר דוחקת את רגלי היאוש ומאפשרת השלמה אף עם הקשים במצבים, כפי שמהרהרת זושיה בעת מכירת גופה לגרמנים תמורת קופסת שימורים וסודות־צבאיים שיעזרו לחבריה הפרטיזנים: „אין „פעם אחרונה" בשביל לסבול, והתקווה אינה אלא תחבולת־עורמה של אלוהים בשביל לעודד את בני־האדם לשאת „יסורים חדשים" (עמ' 136).

בתוך מציאות של סבל מתמשך, מיטלטלות הדמויות בין קצותיו של הפרדוקס הקיומי: בין האבסורד וחוסר הפשר שבמאמץ לשרוד בעולם מתמוטט, לבין המשמעות שמעניקה כל דמות למאבקה. בהקשר זה, מרכרכת הלוגותראפיה של ויקטור פראנקל על ההתמודדות המכרעת: „האדם אינו נתבע — כפי שמלמדים כמה פילוסופים אקזיסטנציאליסטיים — לשאת את היעדר פישרם של החיים: אלא הוא נתבע לשאת את אי־יכולתו לתפוס תפיסה שכלית את פישרם".

לספר סיפורים

כמו דוברנאנסקי, גם רומן גארי עוסק באמנות הסיפור. כמתנגד נמרץ ל„רומן החדש" הצרפתי, נשאר גארי נאמן לסיפור הגאראקטיבי. שמרנותו הספרותית וקנאותו למבנה הסיפורי הקלאסי, עוררו עליו את זעמם של המחדשים. עד כי הרגיש מחוייב להסתתר תחת השם הספרותי אמיל אז'אר. המסווה הספרותי פעל כבומראנג נגד המבקרים: הם שתו בשקיקה את הריאליזם של אמיל אז'אר בעוד הם ממשיכים להחרים את גארי כריאליסט מיושן.

„חינוך אירופי", ספרו הראשון של גארי, שיצא לאור ב־1945, אינו מתיימר אלא לספר סיפור עלילתי באמצעים ריאליסטיים. ואמנם, הוא מסופר היטב, בפשטות פיוטית, ותרגומו הקולח של אביטל ענבר משמר רוח זו. הסיפור, כדרכן של אגדות, לוקה לעיתים בפשטנות, בציור הגובל בפלקאטיות של הדמויות וכדוגמת דוברנאנסקי), ובשימוש רב למדי בצבעי השחור והלבן. אלא שאין מדובר כאן באגדה: „הטובים", כמו גם „הרעים", אינם פרי רוחו של גארי. ובמקרה כזה, כאמור, גם הנאיביות נסלחת. שהרי, כפי שאומר פק (עמ' 91): „הם מספרים לנו סיפורי אגדה כשאנחנו מתחילים לחיות, וסיפורי אגדה כשאנחנו מתחילים למות. זה עדיין המצב. זה כל מה שהם יודעים לעשות בשבילנו, לאחר אלפי שנים..."

דבורה גילולה

התנועה השבתאית

יוסי בנאי וחנה רוט, בסצינת מתוך „נמר חברבורות" בתיאטרון „הבימה"

יעקב שבתאי
נמר חברבורות (מחזה)
ספרי סימן קריאה –
הוצאת הקיבוץ המאוחד,
תשמ"ו־1985, 58 עמ'.

הנוסח שלפנינו הוא הנוסח שנתנו למחזה חנן שניר ועדנה שבתאי לקראת הצגתו בתיאטרון „הבימה" (בכורה: נובמבר 1985). אמנם, המחזה הוצג קודם לכן בתיאטרון חיפה, בשנת 1974, אך הוא לא פורסם בדפוס ונותר בעזבונו של היוצר, וכפי שמציינים ח. שניר וע. שבתאי — ללא „גירסה סופית שעוצבה בידי המחבר". לפיכך, בנוסח שהכינו ל„הבימה", הם כללו „חלקי טקסט הנמצאים בכתב היד ושלא נכללו בנוסח תיאטרון חיפה".

יש מחזות שלא נכתבו כדי להיקרא, אלא נועדו מלכתחילה להצגה על במה, והם בבחינת טקסטים לשוניים חסרים, הזקוקים להשלמה של יסודות תיאטרון אחרים. כמו תפאורה, תאורה, תנועה, פעלולים וכמובן אמנותו של השחקן. נמר חברבורות נמנה על מחזות אלה, אם אפשר לקרוא לו מחזה. לקורא שלא ראה את ההצגה הוא מספק חומר קריאה דל, שהחסר מרובה בו על הקיים ואין בו די רמזים שבעזרתם יוכל הקורא להשלים עצמו את החסר ולבנות, בלא סיוע של במאי והצגה, עולם מלא, סיטואציה, רציפות עלילתית או דמויות מגובשות ומשמעותיות. אפילו גיבורו של המחזה, שבו נתלית העלילה כולה, לא עוצב בצורה המניחה את הדעת. אותו פינק, ספק רמאי ספק איש חזון בעל מעוף, בא לארץ־ישראל החלוצית של שנות העשרים ומבקש להקים בה קרקס, המבצע הכלכלי והאמנותי המתוכנן שנוטף ומסיר מן החלוצים־הסגפנים־האידיאליסטים את הקליפה האידיאולוגית הדקה שהתעטפו בה ומגלה את כמיהותיהם הכלכליות המודחקות. חסכונות מוצאים מן המחבוא וחלום הרווח הגדול סוחף ומתעתע בכולם. אחרים, שזנחו קריירה ויתרו על טיפוח כשרונותיהם ועלו ארצה לבנות ולהיבנות בה, מנערים את האבק מכמיהות נעוריהם שלא טופחו ולא באו על סיפוקן. בסופו של דבר נגוזים החלומות, נגלית הרמייה, והכל מת ונחנק באווירה העקר של ארץ האוכלת את חלוציה. פינק, שגנב לבבות נשים וגברים, מת מות תיאטרלי בחולות שעל שפת ימה של תל־אביב, במעין הצגה לא מתוכננת, ללא רווח, קהל או קופאי, ליד שלד הבניין שאמור היה להיות הקרקס.

מכל „האופרטה" הזאת רק סוחר הנשק יוצא וידו על העליונה. הוא לא השקיע את כספו בחלומות, ולא זו בלבד שלא הפסיד דבר, אלא אף יצא ברווח כלשהו — האקדח שמכר לפינק חזר אליו למכירה חוזרת.

רעיון יפה, הטומן בחובו אפשרויות מגוונות, שלא פותחו ולא יוצאו מן הכוח, יעיל בתור פארטיטורה לאלה המתכוונים לראות את ההצגה.

אודי (אנואר) שהרבני

שומע לחישותיו

לזוכרו של מיכאל מורד ז"ל

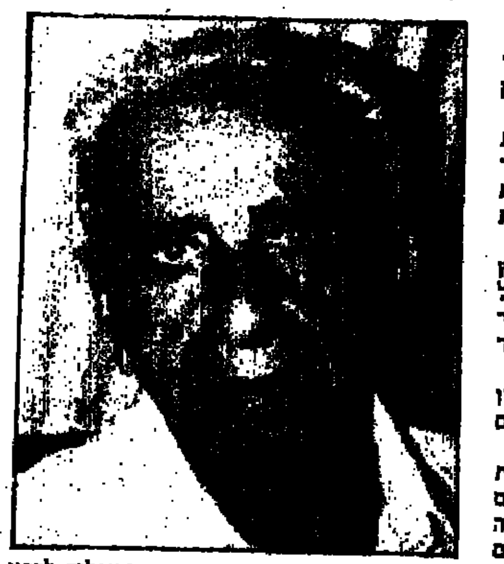

ביום 16.2.86 הלך לעולמו, בגיל 78, אחד מגדולי המשוררים היהודים בשפה הערבית, יוצאי עיראק בישראל, המחנך והמשורר הדגול מיכאל מורד.

מיכאל מורד נולד בעיראק בשנת 1908 ורכש את השכלתו התיכונית בבי"ס אליאנס. את תעודת הגמר במשפטים קיבל בשנת 1937. עד עלייתו ארצה בשנת 1950 עסק בהוראה, ושימש כמורה וכמנהל בבית הספר היהודי „שמש".

בתחילת שנות השלושים הוציא לאור את קובץ שיריו הראשון. מאז פירסם גם מחקרים רבים על גדולי המשוררים במדינות ערב מלפני האיסלאם ועד זמננו ואוסף של סיפורים חברתיים. מורד עמד להוציא לאור ספר נוסף ובו אוסף של מעלים.

בשנותיו הראשונות בישראל שימש עורך העיתון „אל־יום" בשפה הערבית, ופירסם מאמרים ספרותיים בקול ישראל.

נוסף על כל אלה היה מיכאל מורד מורה בבית ספר למורים „הדר עם", בסמינר המורים הערבים בחיפה ובסמינר המורים בבית ברל. כן שימש כמרצה לספרות באוניברסיטת תל־אביב וכמפקח ללימודים ערביים במשרד החינוך, כתב תכניות לימוד לבתי־ספר ערביים ומספר ספרי לימוד. כ־15 שנים השקיע במחקר הגניזה הקאהירית, עליה קיבל את התואר דוקטור.

מורד מיכאל היה מחנך לדוגמא, האהוב מאוד על תלמידיו. חלקם אף הלך בעקבותיו וירש ממנו את רוח שירתו. אחד מהם הוא המשורר הידוע, הכותב ערבית, עו"ד סלים שעשוע, אשר ליווה אותו בשנותיו האחרונות בכל המיפגשים הספרותיים והחברתיים.

מורד שילב בשיריו פילוסופיה וחוכמה. שיריו העדינים והאנושיים היו עמוקים במיבנם ובתוכנם.

מורד היה אחד המשוררים הבודדים בארצות ערב, שקראו לשיחרור האשה. במשטר שהפיאודליזם שלט בו, לא נרתע מורד מלהגן על זכויות הפלאחים ולדרוש את שיחרורם מעבדות תחת שלטונם של השייחים.

במותו של מורד מיכאל שכלה השירה הערבית אחד מגדולי משורריה, ויוצאי עיראק איבדו אחד מטובי יקיריהם.

קטע מן השיר „המשורר":

אין מאחורי בכיו ניצוץ של חיוך ואין מאחורי
חיוכו לעג וביטול מר
הוא הנביא אשר משמיע באוזנינו מה
שהמחשבות אינן מסוגלות להבין
והוא מביא אותנו להרגיש ברוחנו דברים
שהעיניים אינן יכולות לראות
מקומו בכל מקום אף כי היקום הסתירו
רחוק מהעם והוא בתוכו
ובעמקי נפשו הגדולה שוכן כל מה שהאדם בן
וכמו שהפלג הזך משוחח עם הים הגדול
כך משוחח המשורר עם הטבע
ושומע לחישותיו בלשון העופות
אוהב הוא את הבדידות ואין הוא מאמין
בבני אדם
הרחק מעליך את האנשים אל תתן להם
להיכנס אל תוך מקדשך
כי בקוצים אשר זרעת סביבו לא תפצע
את רגליהם
ובחומות אשר הקמת סביבו לא תמנע אותם
מלהיכנס
הם יחדרו כגנבה כשם שהאכזבה חודרת
אל תוך תקוותיך
ואם ייכנסו הרי יטמאו את מה שטיהרת
ויחללו את אשר קידשת
ויבזו את אשר כיבדת ואז תיאלץ להיות
להם לעבד.

חלון ראווה

איטליה של סילונה

איניאציו סילונה, "פונטמרה". מאיטלקית: עמנואל בארי. הוצאת זמורה־ביתן, 1986

המספר האיטלקי איניאציו סילונה מצטרף אל כמה נציגים של ספרות־העולם, שזכו אצלנו לאחרונה בפירסום כתביהם מחדש. בשנה שעברה הופיעו בזה אחר זה ספריו "בית־ספר לדיקטטורים" ו"לחם ויין", ואילו עתה מוגש לנו בעברית סיפרו הראשון "פונטמרה".

איניאציו סילונה

ספר זה, שנכתב ופורסם במהדורתו הראשונה [illegible], נחשב בעיני רבים ליצירתו [illegible] הדרום האיטלקי, הנתון בנחשלות ובעוני. הסופר הכיר עולם זה מילדותו: יליד חבל אברוצי, הוא גדל בסביבה כפרית, שהקידמה והמודרניזאציה לא הגיעו אליה. ידע מצוקה כלכלית ואסונות פרטיים. רוב בני־משפחתו מצאו את מותם ברעש־אדמה. הוא היה סוציאליסט וקומוניסט ונאלץ בשל אימת משטרו של מוסוליני להימלט מאיטליה לשווייץ. בארץ זו מצא מקלט ובה כתב את "פונטמרה" ואת יתר ספריו החשובים; וכמו שנהג בכמה מיצירותיו, אותן עיבד מחדש עם שובו לאיטליה בתום מלחמת־העולם השניה, פירסם מהדורה איטלקית מתוקנת וחדשה של "פונטמרה"; ממהדורה זו משנת 1960 נעשה התרגום העברי שלפנינו.

סילונה עצמו מעיד על הזיקה הפנימית העמוקה הקיימת בינו לבין סיפרו "פונטמרה", שכתב בהיותו פליט בודד בדאווס שבשווייץ, ועל צורך ההזדהות שלו עם כל מה שספג וזכר מן הכפר. "פונטמרה דומה אפוא מבחינות רבות לכל כפר דרומי השוכן מעט בשוליים, בין המישור להר, מחוץ לעורקי התנועה, ולכן הוא מפגר, מדולדל ונידח מעט יותר מאחרים," כותב סילונה. "ואולם לפונטמרה תווים ייחודיים משלה. האיכרים העלובים, אלה המפרים את האדמה אך נשארים מזי־רעב — ויהיו אלה פלחים, קוליז, פאונס, מוז'יקים או קפוני — דומים זה לזה בכל מקום על־פני האדמה, והם בבחינת אומה בפני עצמה, גזע בפני עצמו, כנסייה בפני עצמה; ואף על פי כן, עדיין לא נראו שני עניים שווים בכול".

איניאציו סילונה, שמת בז'נבה ב־1978, שבע תהילה ספרותית ומאבקים פוליטיים־חברתיים, הקדיש את "פונטמרה" לאחיו הצעיר רומולו, שעונה למוות בכלא פאשיסטי באיטליה ב־1932.

שעת קריאה

עוזי בר־כנען, "ילד אחד רגיל". ציורים: גיל־לי אלון
דורית אורגד, "שלושה בני שבע". ציורים: רוני יצחקי
רות אלמוג, "גילגיל". ציורים: הילה חבקין
הוצאת "מסדה", 1986

"שעת קריאה" הוא שמה של סידרה חדשה של ספרים לילדים, המתחילה להופיע בהוצאת "מסדה" בעריכתה של זהר שביט (עיצוב גראפי: דורית שרפשטיין). ההוצאה מגדירה את סידרת הספרים, שמחבריהם הם סופרים ישראלים העוסקים במציאות ישראלית, כמותאמת במיוחד לילדים המתחילים לקרוא ומטפחת בהם את אהבת הקריאה. כמובן, הספרים מודפסים באות גדולה, בניקוד מלא ובלוויית הרבה ציורים.

שלושת הספרים הראשונים שכבר ראו אור במסגרת זו מעידים ברורות על הקו המנחה את הסידרה: הגשת חומר סיפורי קל ונוח לקליטה, הלקוח מסביבתם הקרובה של הילדים, מהווייתם היום־יומית, מרקע־ילדותם וצמיחתם. סיפרו של עוזי בר־כנען, "ילד אחד רגיל", נפתח ב"סיפור על סבתא רבקה, סבא יפת ועל אותיות של ניאון" וזה מספר על ילד בן שלוש, הנאלץ להתגורר זמנית אצל סבו וסבתו — וסבו מלמד אותו לקרוא. בהאמינו כי עיסוק זה, להבדיל מאחרים, אינו משעמם לעולם. עוד מובאים בקובץ סיפור על אמא, סבינה התופרת, ועל תולעת־משי, סיפור על דוד זמיל, דודה לילי ועל חמישים מכלי ספריי, סיפור על אבא, על היום הראשון ללימודים ועל נמר מארץ האגדות וסיפור על סבתא זלפה, על ביישנים ועל מתנה מיללת (גור־חתולים).

ב"שמלת החג הלבנה של אמא", הסיפור הראשון בסיפרה של דורית אורגד "שלושה בני שבע", אנו קוראים על הצרה, שלתוכה נקלעת עדנה הקטנה כאשר היא מראה לנטע את שמלת־החג הלבנה של אמה. זו מתלכלכת והילדה נאלצת להחביאה על גג המחסן — כשבהמשך מישהו מנקה אותה במפתיע.

בסיפרה של רות אלמוג "גילגיל" מובאים סיפורי גליה, היא גילגיל: על השיעמום התוקף אותה בזמן השיעורים בבית־הספר, על געגועים לאביה כאשר הוא יוצא למילואים, על לידת אחותה התינוקת והיחס אליה...

בישול בטעם ובסיגנון איטלקי

אדה סרווי־מאכלין, "המטבח האיטלקי". מטעמי יהודי איטליה. תירגמה ועיבדה: נירה רוסו. הוצאת "כתר", 1986

הדבר הראשון שאנו לומדים מספר־בישול זה, המוקדש למטבחם המשובח של יהודי איטליה הוא, כי לא רק היהודים בארץ זו אהבו את תבשיליהם ו"שמרו להם אמונים", אלא גם האיטלקים־הנוצרים העריכום מאד. המליצו עליהם ואף קבעו פתגם נפוץ באיטלקית, המעיד על כך: "התלבש כתורכי ואכול כיהודי".

סיפרה של אדה סרווי־מאכלין שונה מספרי־בישול אחרים, המתרבים אצלנו בשנים האחרונות. שכן, עניין הבישול והמטעמים המיוחדים מתקשר כאן ברמותה של קהילה יהודית שורשית בעיירה פיטיליאנו שבחבל טוסקאנה, מקום־הולדתה של המחברת. היא מספרת באהבה על קהילה זו, שנתקיימה לאורך מאות בשנים מאז ימי־הביניים "והעמידה הרבה תלמידי־חכמים, אשר זיכוה בתואר "ירושלים הקטנה". קהילה בה כל היהודים קראו, כתבו ודיברו עברית, ובה היו בית־כנסת מפואר, שתי ספריות יהודיות, שתי ישיבות, בתי־ספר, גני־ילדים ובית־עלמין עתיק.

רק לאחר ההיכרות החטופה עם קהילת פיטיליאנו, מתוודע הקורא אל האמנות הקולינרית לפרטיה: תבשילים יהודיים לחג ולימי־חול, מידות ומשקלות, כלי־הבישול, עשבי־תיבול, תבלינים וירקות נותני־טעם, מתאבנים ומאכלי־ביצים, מרקים, אורז, פאסטה, קוסקוס וכופתאות, מיני בשר, דגים וירקות, סלטים ורטבים, לחם, פיצה ועכעכים, קינוח מתוק. בספר מופיעים גם השמות האיטלקיים של כל אלה. דפים רבים מעוטרים בציורי נוף איטלקי.

חיי איש וכתבי היסטוריון

דוד פלוסר, "יוספוס פלביוס". הוצאת משרד הבטחון - מוטכ"ל/קצין חינוך ראשי/גלי צה"ל, 1985

זהו סיפור נוסף, בו נתקבצו שיחות אשר שודרו בגלי צה"ל, במסגרת "האוניברסיטה המשודרת". פרופסור דוד פלוסר מהאוניברסיטה העברית בירושלים מציג את דמותו המורכבת ורבת־הסתירות של יוסף בן מתתיהו, אשר נודע בספרות העולמית בשם יוספוס פלביוס.

פרופסור פלוסר מבקש לתהות על קנקנו של האיש, שהיה ההיסטוריון הגדול של עמנו ופירסם את קדמוניות ישראל ברבים, ואשר תיאר בכתביו לא רק את תקופתו, תקופת בית שני, ואת המרד הגדול, אלא גם את תולדות ישראל מראשיתו.

פלביוס היה שנוי במחלוקת, ונצטייר כבוגד בעיני רבים מבני עמו. כשעבר למחנה הרומאים במהלכו של המרד והצטרף אל מחריבי ירושלים ובית־המקדש, אספסיאנוס וטיטוס. פלוסר מנסה לעמוד על שאלות רבות, המתקשרות בדמות זו על רקע תקופתה המסוערת. וזאת בשורה של פרקים: כמי בגד יוסף בן מתתיהו, הרקע התרבותי, העולם שבו הוא חי, יוספוס ברומי ורבן יוחנן בן זכאי ביבנה, כיתות בימי בית שני — צדוקים, פרושים ואיסיים, היסטוריוגרפיה יוונית ויהודית, היסטוריון מודרני או רשם־העתים, הרקע לאנטישמיות העתיקה, השפעת יוספוס על העולם הנוצרי, ההשפעה על העולם היהודי.

הספר מלווה באיורים עתיקים.

מ. אבי־שלמה

גלריה חדשה בת"א

בעלי הגלריה: מר יעקב קוטלר ומימר לאמנות חזותית.

הגלריה תנוהל ע"י הגב' מרגלית גוטמן, ויוצגו בה אמנים ותיקים לצד אמנים צעירים. כן תתרחשנה בה פעילויות תרבות ואמנות.

תערוכת פתיחה: האמן פנחס כהן־גן — "תפקיד עם דיבור" בין התאריכים 5.4־29.4.86.

שעות הפתיחה: א'־ה' — 10.00־20.00; ו' — 10.00־16.00.

לשירות הקהל תעמוד קפיטריה, הסמוכה לחלל התצוגה.

בשבע עיניים

אפיזודה של חינוך חקלאי ציוני

השנים 1944־1949 היו הפוגת־רווחה קצרה ועתירת־חוויות ליהדות רומניה — רווחה "בין המצרים". לאחר הפורענויות של מלחמת העולם השנייה, שאמנם לא הגיעו בהיקפן למימדי השואה בארצות השכנות ובכל מקום הן זכורות לדורי־דורות, ולדיראון־עולם (הפוגרומים בבוקארסט, ביאשי, בדורוהוי, השילוח לטראנסניסטריה) — נקרא הקץ לרומניה וליהודיה עם חיסול המישטר הפאשיסטי ב־23 באוגוסט 1944. לפעילות הציונית ולתנועות הנוער החלוציות היתה עת פריחה. הכול הבינו כי עצמאות ישראל ממשמשת ובאה ושערי הארץ עתידים להיפתח לקליטת המוני עולים. רבים שאפו לקבל הכשרה אינטנסיבית לקראת עלייה והתיישבות. כך נוסד בכפר קולנטינה שליד בוקארסט, בסתיו 1945, מטעם "החלוץ" וג'וינט, מוסד חינוכי חקלאי בשם "קולטורה אגריקולה". שבשלוש שנות קיומו התחנכו בו 100 תלמידים ותלמידות. בבית־הספר שפעל בפיקוח מישרד החקלאות הרומני, ושררה רוח מובהקת של ארץ־ישראל העובדת. ב־1949, בגבור הרדיפות האנטי־ציוניות של המשטר הקומוניסטי, ננעלו שערי "קולטורה אגריקולה".

כמה ממורי המוסד, מדריכיו ותלמידיו, וביניהם היוזם והמנהל, ישעיהו ורדי, הוציאו עתה קונטרס נאה, ארבע־לשוני (עברית, רומנית, אנגלית, צרפתית), בשם "בית־אולפנא לציונות מגשימה", המספר את תולדות בית־הספר החקלאי הציוני אשר פעל בהצלחה בתקופה הקצרה של תקופת "בין המצרים". מסכם י. ורדי: "גם אם לא הצליח בית־ספרנו להשלים את מטרותיו... אפשר להתנחם בעובדה כי בין העוסקים בתחום החקלאי לענפיו השונים בארץ ישנם כאלה אשר רכשו בבית־ספרנו את האהבה לחקלאות וגם את ההדרכה הבסיסית שהיתה להם יסוד להמשך התמחותם המקצועית".

י"ד

עיין ערך אהבה — מסיבה ספרותית

ביום א' 13.4.86 בשעה 21.00 תתקיים במועדון צוותא ת"א מסיבה ספרותית לכבוד צאתו לאור של "עיין ערך אהבה" מאת דוד גרוסמן. משתתפים: דוד גרוסמן, נאוה סמל, מרדכי וירשובסקי, מנחם פרי. מנחה: מיכאל הנדרליץ. קריאה: רפאל קלצ'קין ויהודה אלמוג.

עתון 77 — גליון חדש

מסתה של פועה שלו־תורן, ותרגומיה לשירי אמילי דיקנסון, לצידם של תרגומי שמואל רגולנט מציינים מאה שנים למותה של המשוררת האמריקאית החשובה. "עתון 77" מגיש בעיקר יצירה מגוונת בשיר, בסיפור, במסה ובדראמה: סיפורים מתורגמים מאת סלבומיר מרוז'ק ואנטון צ'כוב, שמעון בלס ועמלה עינת. ווריאציות של גבריאל מוקד. ורדיודרמה מאת יצחק א. אורפז: שירה משל אנדר אלדן, משה דור, מישל חדאד, גד יעקובי, גבריאלה אלישע, פואמה של המשורר הלבנוני הנודע שוקי אבו־שקרא, יהודית מוסל־אליעזרוב, שלמה שטרן, תמר משמר, איל מגר, ארז ביטון, שידלי קאופמן, שמעון צמרת ואחרים.

מאזנים חדש

במרכז הגיליון הכפול של "מאזנים" הרואה אור השבוע מתפרסם מישאל עורכי כתבי־עת ומוספים לספרות. בגיליון זה מתפרסמים שירים מאת דן פגיס, אורי ברנשטיין, משה דור, זביגנייב הרברט, משה בן שאול ואחרים. בפעם הראשונה בעברית מתפרסמות כאן שתי סונטות מאת המשורר הספרדי פרנסיסקו דה קוודו בתרגומו של יורם ברונובסקי וכן קטע מתוך "ידיד ההבלים" מאת ו. תקרי. חלק הפרוזה כולל עוד סיפורים מאת יותם ראובני, דן שביט, יוסל בירשטיין, גבריאל מוקד, אהרן אמיר וכן שני סיפורי־ים מאת ג'ון דורבך ואבשלום קוטה.

עוד מתפרסמות כאן מסות על שירת יהודה עמיחי, עיון משווה בין קפקא והבימאי ורנר הרצוג ומסה מאת דוד אבידן.

השוואת תרגומי שירה מוקדשת הפעם לשיר מאת פיליפ לארקין וסביבו - מסות על שירתו ותרגומי שיריו.

אומה ולשון

ספר הזיכרון לפרופ' אריה טרטקובר, שבעריכת ד"ר מנחם זהרי, פרופ' חיים רבין, ישעיהו הרן, ניסן הרפ, ופרופ' מיכאל זנד, בא להציב יד לזיכרו של מנהיג דגול של התנועה העברית ושל הקונגרס היהודי העולמי, ממניחי היסוד לחקר עמנו, תרבותו ותולדותיו.

באסופה שני שערים: "שער האומה" ו"שער הלשון".

בשער הראשון, "שער האומה", כלולים מחקרים ומאמרים שעניינם תולדות עמנו בדורות האחרונים וקורותיו והווייתו בימינו אנו.

בשער השני, "שער הלשון", — דברי מחקר ועיון, העוסקים בבעיותיה של העברית החדשה והמתחדשת.

השתקפויות

(המשך מעמ' 15)

הנערה היתה הצניעות (...) שהיא פוריטאניות מודגשת, התנהגות המונעת הפגנת נשיותה, פגישה עם גבר ביחידות, דיבור כל גירוי ארוטי וכל אשר עשוי ולוא בעקיפין לעורר הרהורי חטא. (...) אידיאל נשי זה טופח בתרבות ישראל דורות רבים ונשמר בקפידה עד סוף המאה הי"ט ומעבר למאה זו" (עמ' 40). ולא רק השמרנים והמסורתיים נהגו כך. גם המשכילים, שלחמו נגד נשואי־השידוכין סיגלו לעצמם גישה זו. כותב כנעני, ו"העלו על נס את צניעותה של בת ישראל." כך למשל יל"ג ש"אינו פוסק מלהלל את צניעותה של בת־שוע ולשבח גיבורה אחרת משלו, שהצטיינה בצניעות למופת, וכך גם פרץ סמולנסקין, הכותב בסיפורו "קבורת חמור": "רק זאת היא אהבה ברה וטהורה, אשר יהגה לב אשה לאלוף־נעוריה... ואהבה כזאת קיננה בלב אלה מבנות ישראל, אשר לא ראו פני גבר ולא ארחו־לחברה בלתי אם את אבותיהן, בטרם נתנו לבן לאיש אשר בחר בהן, אשר לא בילו הלילות על רצפת בית משחקים...".

ממון, תורה וייחוס

קני־המידה העיקריים לשידוכים היו, כאמור, ממון, תורה וייחוס, ושאר הגורמים נידחו לשוליים. התאמת מזג, יופי, נטיה־שבלב — כל אלה לא נחשבו בעיני ההורים. ש"י עגנון, שנתגלה ביצירת בגרותו כבעל ראייה הרבה יותר חופשית ונבונה, קיבל ביצירות נעוריו את מוסכמותיה של החברה היהודית. וכנעני, שהסתייע בעדות שמצא ב"הכנסת כלה" כותב: "גם עגנון אינו מבטל חלילה את חשיבותו של הממון בשידוכין. אולם באמן לשיטתו מצייר הוא מצב אידיאלי. אוטופי שישרר בעבר. ונוהגים פסולים בהווה. הוא ההווה של החברה המסורתית. האוטופיה ניתנה בהרחבה והעובדות המפריכות אותה כביכול סטיות ארעיות הן" (עמ' 45). "אמנם, ההון לא הוכיח את עצמו כיסוד מוצק בקיום החברה היהודית. כשם שהוא עשוי היה לגדול מהר בשעת־כושר, כך עלול היה גם להיעלם חיש־מהר" (עמ' 52). אולם, למרות זאת לא בטל ערכו כאחד הגורמים הראשיים בעשיית־השידוך".

הקריטריון השני בחשיבות היה תלמוד־תורה: "תלמידי חכמים נחשבו לעילית הרוחנית, מופקדים על שמירת ערכיה של היהדות, מייצגיהם הלגיטימיים של אורחות־חיים יהודיים כשרים ואמיתיים. ההנחה המקובלת היתה כי לומד תורה נתברך בכשרונות אינטלקטואליים גדולים, כי הוא שרוי בספירה של קדושה. כי התורה מעדנת את לומדיה ונוטעת בקרבם מידות ונימוסים נאים — התנהגות אקספלארית" (עמ' 48). ואילו הייחוס היה צירוף של שני הגורמים הקודמים, כשהוא צירוף של ייחוס־אבות, כלומר ענף־יחוסין נכבד, שבמסגרתו מצויים אישים ידועי־שם, בעלי הישגים רוחניים מוכרים, וגם ייחוס־משפחתי, המצביע על משפחה, שהיא גם מכובדת וגם אמידה.

כל הגורמים האלה רחקו לקרן־הזווית את ערך האהבה הכלל־אמצעית. ובנקודה זו מקדיש כנעני עיון קטן לסוגיית הסוציולוגיה של האהבה בחברה היהודית במזרח אירופה, ומצביע "באילו חוגים היתה האהבה ערך לגיטימי ומקובל עליהם ובאילו היתה פסולה..." (עמ' 66) והוא מביא ראיה מ"ספר הקבצנים" של מנדלי מו"ס.

שעתו של הרומאן

סימני תמורה של ממש החלו להסתמן בשנות השמונים למאה הי"ט, כשקם דור "שכבר התרחק מהמשפחה המסורתית־הקלאסית וממושגיה השליטים... שנתנסה הוא עצמו באהבה" (עמ' 67). את מקומם של "הקולות רווי הרגשנות, המעמדים התיאטרליים, האנחות, הפתטיות, ההצהרות הפומביות והוידויים" תפסו "הרגש, הדיבור המפוכח, ידיעת נבכי־לב־האדם. יחסי־אנוש מורכבים יותר, רבי־מגדרים". בפרק־זמן זה ניהל ליליינבלום את מאבקו הנמרץ "נגד נישואים כפויים ונישואי־בוסר ובעד החופש לאהוב".

התפתחות זו שהתרחשה בחברה היהודית, שהביאה לידי לגיטימיזאציה של האהבה, הניבה פירות גם בתחום הספרות: שעתו של הרומאן הגיעה. נוצרו התנאים הדרושים לקיומו ולהתפתחותו: "הדור נתרחק מאורחות־החיים המסורתיים ומדפוסי המשפחה המסורתית וכבר התנסה הוא עצמו באהבה" (עמ' 68). בד בבד עם תמורה זו התחולל גם תהליך האורבאניזציה של החברה היהודית, כאשר "רבים נהרו מהעיירה חסרת מקורות־פרנסה אל העיר הבינונית והגדולה". וספרות יידיש בעיקר שיקפה תהליך זה.

עד כאן מגיע דוד כנעני בתיאור התמורות שחלו בחברה ובמשפחה היהודית, ולא היה סיפק בידו להמשיך את מחקרו עד למאה העשרים.

הוא ייחד מקום מרכזי בעיוניו הסוציולוגיים־הספרותיים למושג הבית, ואין זה מקרה שקובץ מסותיו על חיי שיתוף נקרא בשם "בתי מידות" (1960); בספרו "מבית" (1977) כונסו מסותיו "בית בוואהרשה" ו"בית מידות, השנים הטובות" (על מרחביה), וגם ספרו, המחזיק את הכתבים מעזבונו, שמו "הבתים שהיו".

קולנוע

דני ורט

אמא מביכה

"אלני" בקולנוע "צפון" תל־אביב

אלני, היא אלני גאטצויאניס, בת הכפר ליאה ביוון, סמוך לגבול עם אלבניה. באוגוסט 1948 הוצאה אלני להורג על־ידי כיתת יורים של כוחות הגרילה הקומוניסטים. היא היתה לאחד מקורבנות מלחמת האזרחים האכזרית שהתחוללה באותן שנים. שלושים שנה אחר כך, שב בנה ניקי ליוון על מנת לחשוף פרטים על ימיה האחרונים של אמו, לגלות את עקבות האחראים למותה של האם ולנקום את נקמתה. הבן הוא ניקולאס גייג', השם האמריקני שאימץ לעצמו ניקולה גאטצויאניס, אחד מחמשת ילדיה של אלני. גייג' היה לימים כתב ה"ניו־יורק טיימס". את מסעו בעקבות אמו פירסם בספר שהיה לרב־מכר. הספר שנמכר היטב גם ביוון הביא להוצאת ספר בשם "אלני האחרת" מאת העיתונאי ואסילי קבתאס, שטען שהוצאתה להורג של אלני היתה מוצדקת משום שהעבירה מידע לאויב. ספרו של גייג' הגיע לידיהם של הבימאי הבריטי פיטר ייטס והתסריטאי האמריקני ממוצא יוגוסלבי סטיב טסיץ'. השניים שיתפו פעולה בעבר בסרט "תרגילים בהתבגרות", סרט חביב וחסר יומרות על נערים בעיירה אמריקנית קטנה.

הפעם היומרה של ייטס וטסיץ' היתה גדולה. אין הם עוסקים רק באהבת אם שאינה יודעת גבול. הם גם מנסים לנתח את ההתרחשויות הפוליטיות ביוון בתקופת מלחמת האזרחים. ייטס וטסיץ' החליטו להתמקד בשני מישורי עלילה. בראשון ניקולאס גייג' המבוגר יוצא בשליחות עיתונאית לאתונה, כשלמעשה הוא יוצא לחקור את עברו. חלק זה של הסרט מנסה להציגו יחד עם [illegible] עכשוויים שעוסקים בעיתונאים המעורבים בבעיות [illegible]. חלקו השני של הסרט מורכב מסידרת פלשבקים המשולבים בסיפור החקירה של גייג' ובהם מתואר גורלה המר של אלני.

ייטס וטסיץ', בהתבססם על ספרו של גייג', מציגים את אלני כקדושה מעונה, דמות גדולה מהחיים. בעלה כריסטוס, עזב את משפחתו ויצא למצוא פרנסה באמריקה. אלני מקווה להצטרף אליו יום אחד עם ילדיה. בכפר מכנים אותה "אמריקנה" משום החבילות שהבעל שולח לה מעבר לים. הכפר הקטן נקלע לקרבות שבין המלוכנים הימניים לפרטיזנים הקומוניסטים. הכפריים רודפי השלום נאלצים לשרת לסירוגין את האדונים המשתלטים על הכפר. בתחילה נדמה שאנשי הממשלה הם הרעים, אבל מסתבר בהמשך שהקומוניסטים אכזריים ורעים פי כמה. יום אחד מסתירה אלני בביתה את מורה הכפר, פעיל קומוניסטי, מפני כוחות הממשלה המחפשים אותו. לימים הוא שב לכפר בראש יחידת לוחמי גרילה ומשיב לה רעה תחת טובה. הוא מסלק את אלני מביתה שאותו הוא הופך למפקדה, ומבקש לגייס את בתה הבכורה. בסופו של דבר דורשים מאלני, כמו מכל נשות הכפר, לשלוח את ילדיהם לארצות הקומוניסטיות השכנות למטרת חינוך מחדש. אלני, שנכנעה עד כה להתעללויות הקומוניסטים, מתמרדת ומחליטה להבריח את ילדיה. מעשה שבעקבותיו היא מועמדת לדין ומוצאת להורג.

ייטס ביקש לצלם את סרטו ביוון. אולם כאשר אנשי איגוד הקולנוע ביוון קראו את התסריט הם סרבו לתת ידם לסרט. הבימאי נאלץ לצלם את סרטו בספרד עם שחקנים ראשיים בריטים ואמריקנים וניצבים ספרדיים. למראה התוצאה הסופית קל להבין את מחאתם של אנשי הקולנוע ביוון.

אין זו רק מלודרמה רגשנית אודות אהבת אם. זהו סרט מגמתי המכפיש את אחד הצדדים הלוחמים במלחמת האזרחים. במקרה זה הקומוניסטים, כשהוא מתעלם לגמרי ממעשי הצד שמנגד. עד עתה, על־פי הכתובים, ואפילו על־פי מרבית הסרטים שעסקו במלחמת האזרחים, מקובל היה לחשוב שהצד הצודק במלחמה זו היו הקומוניסטים ולא דווקא הימין הפאשיסטי. בא סרט זה והופך את היוצרות.

אבל, גם אם נניח למגמתיות חד־צדדית ברורה זו, הרי שהעלילה גופה לא טופלה באמצעים מעודנים. דמותה הגדולה של אלני משוחקת בג'סטות גדולות בידי השחקנית קייט נליגן. נליגן, שחקנית תיאטרון בריטית (ובזמנו הופיעה בסרט "חוד הנחש"), מנסה להיות במקרה זה אנה מאניאני או לפחות אירן פאפאס. התוצאה מגוחכת. מה שאמור להיות קורע לבבות נראה כפארסה בכיינית לא מוצלחת. אין לה אף לא רגע אמין אחד לאותה אם גדולה המנסה בכל כוחה לסוכך על גוזליה.

גם צידו השני של הסרט, המחקר העיתונאי שעורך גייג', אינו משפר את איכותו הכללית של הסרט. ג'ון מלקוביץ' ("מקום בלב", "דמעות של שתיקה") בתפקיד הבן המבוגר נתמודד על תפקיד דל בשר. גם לו, כמו לנליגן, הוצמדו לא אחת סיטואציות מביכות. השיא הוא באותו עימות בינו לבין קאטיס, הפוליטרוק שהיה אחראי ישיר למות אמו. הוא מכוון אקדח לראשו כשלפתע נכנסת לחדר נכדתו של קאטיס וגייג' מחליט לוותר על תוכנית הנקמה המקורית שלו.

בסרט מגמתי עד להחריד זה משתמש ייטס באמצעים של מלודרמות רוסיות מישנות החמישים ולאו דווקא מהמובחרות שבהן. ההסתמכות על סיפור אמיתי אינה מעוררת אמון במחזות המכבישים המתחוללים על הבד בהם הטראגי הופך ליקוני והזוועה מעוררת גיחוך.

אהבת אם: קייט נליגן כאלני (במרכז)

תערוכות

דורית קדר

מין בשאינו מינו

"דלות החומר כאיכות באמנות הישראלית", מוזיאון תל־אביב

במוזיאון תל־אביב מוצגת התערוכה הגדולה "דלות החומר כאיכות באמנות הישראלית". בראש ובראשונה מתחייבת הבהרה חד־משמעית: דלות החומר — אם אכן ישנה — עשויה לייצג אחת מאיכויות האמנות הישראלית. הבעייתיות הגדולה והסבוכה היא שמוזיאון תל־אביב, ובחלקו מוזיאון ישראל, הפכו במשך השנים למעין מחלקות סגורות הנועלות שעריהן בפני מה שאינו כביכול "דלות החומר".

האסתטי והיפה לשמו, ה"פשוט" או הפיגורטיבי, אינם מיוצגים. המוזיאונים, בעיקר מוזיאון תל־אביב סגר את שעריו מרצון במשך תקופה ממושכת בפני כל רוח אחרת.

כדאי אולי לרענן את הזכרון. כל אמן פיגורטיבי אשר הטביע חותם כל שהוא על האמנות האנושית, היה בסופו־של־דבר אמן המופשט, המבין לעומק את שלד הקומפוזיציה. צריך לקרוא מחדש את חוקי לאונרדו דה־וינצ'י על אמנות הציור על־מנת להיווכח כיצד נע האמן בין הידוע לבלתי־ידוע, בין העובדתי לדמיוני. הדברים מתבטאים גם בציוריו וברישומיו של דה־וינצ'י כמו באלו של רובנס. יתר־על־כן אמנים כפיארו דה־לה פרנצ'סקה, ורמר או ציורי הווילות מפומפיי מצביעים על חשיבה מופשטת.

אריה ארוך, תרגיל בקו 8, 1969

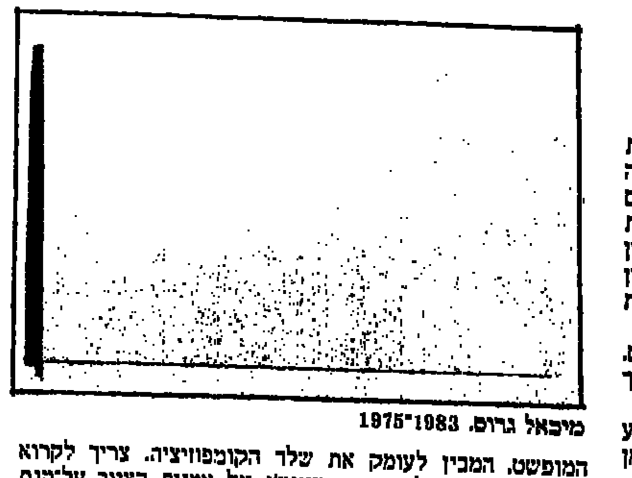

מיכאל גרוס, 1975־1983

מן האמור לעיל מסתבר כי — "דלות החומר" היא אחת האיכויות מיני רבות. אלא שדווקא היא זכתה באהדה מוצדקת כשלעצמה. רבים מאמניה המצויינים של ישראל אשר אינם נמנים על דרך חשיבה מסויימת אינם זוכים לעדנה.

אם כך הם פני הדברים, רצוי לבדוק מחדש את מהותה וטבעה של "דלות החומר". האם המדובר: א. בדלות המטרה: דלות של החומרים עצמם — צימצום בחומרי הציור? או: ב. במינימליזם קונצפטואלי־רעיוני. או: ג. דלות בעשייה ציורית: הנוטה לאנטי־מהוקצע, אנטי־גמור, אנטי־אסתטי בכוונה תחילה.

ואולי הכוונה לשלושת הפנים גם יחד?

התערוכה כפי שהיא מוצגת מקשה על הבחנה בהירה במגמותיה.

כיצד עומד רפי לביא האנטי־ערכי ליד קוספרמן המיסטיקן? כיצד עומד האסתטיקן בכל רמ"ח אבריו, אריה ארוך, ליד מיכאל דרוקס או יהודית לוין הנלחמים נגד המורשת האסתטית? מה, בעצם, המשותף בין מיכאל גרוס, יעקב דורצ'ין והנרי שלזניאק המצטיינים ברגישות שנובעת ממסורת קלסית לבין דוד ריב או נורית דוד הנוטים יותר לסכמטי וה"פשוט"? ועוד: מה בין קונצפטואליסט ולוגיקן כמו נחום טבת העמל על "נקיון צורני" עם התפרצות אמוציונלית כמו זו של גרשוני?

כיצד עומד ציבי גבע העמל על דו־ממדיות ופלקטיות פוליטית־רעיונית בצוותא עם מיכה אולמן המעצב יצירותיו מתוך נקודת זינוק של פסל שלא שוכח את מגוון איכויות הטקסטורה ומימד העומק? הרישומים של אביבה אורי שונים בתכלית ובזרימתם האקסטרוורטית, מרישומיו הקטנים של יצחק דנציגר המרוכזים ומכונסים בתוך עצמם. ולבסוף, מה מקומן של מיכל נאמן, ותמר גטר העמוסות במטען סימבוליסטי אישי בקשת רחבה זו?

מתברר, אם כך, שעבודות השייכות לתחומים מנוגדים לחלוטין קובצו יחד תחת שם שנכפה עליהן והמלאכותיות מתפרצת ופוגמת בכוליות המוצגת. התערוכה נסובה על מכנה משותף ומבוסס על מה שהיא לא: היא לא פיגורטיבית, לא אימיטטיבית, לא דקורטיבית, לא "יפה".

דומים הדברים לשם הכולל "ברוק" המאכלס בתוכו את רובנס, רמברנדט והקרצ'י תחת קורת־גג אחת.

לשם תזכורת כדאי לציין את הרוקוקו דווקא כפותח את עידן האמנות המודרנית ולהציע את ספרו של Levey על תרומת הפיגורטיביות האסתטיות ועינוג החושים לשמו לשם שיחרור הן מחכבים מגויסים ומצורות דוגמטיות.

אוסף היצירות עצמו נבחר בקפידה וכשלעצמו הוא יפה. בעיקר הכוונה לעבודותיו הנפלאות של אריה ארוך ז"ל.

תערוכת חובה.

צוותא לתרבות מתקדמת

פאסודובלה
מאת יהושע סובול ● בנוי: גדליה בסר
עם ליאורה רבלין ● יוסי פולק
מוצ"ש 12.4 ב־21.30 ● יום ו' 18.4 ב־21.30

שישי 11.4 ב־21.30 - שרון ליפשיץ
ב־24.00 - יהודית רביץ

שבת 12.4 - שחרית 11.11 - "מקהלת רינת" בניצוחו של סטנלי ספרבר. ביצירות: מנדלסון פליישר, גאוואלדי

א' 13.4 ב־21.00 - "מסיבה ספרותית" עם דוד גרוסמן ו"עיין ערך אהבה" בהשתתפות: נאוה סמל, ח"כ מרדכי וירשובסקי פרופ' מנחם פרי, רפאל קלצ'קין, יהודה אלמגור. מנחה: מיכאל הנדלזץ (הקלטה פומבית "קול־ישראל").
ב' 14.4 ג' 15.4 ב־20.30 - "קידוש".
ד' 16.4 ה' 17.4 ב־20.30 ו' 18.4 ב־15.00 "עלילות יחזקאל פיירמאן" - פרשת חייו של ברנר (תיאטרון החאן ירושלים).
ד' 16.4 ב־22.45 - "חיילי בדיל על חוף ירושלים".
ה' 17.4 ב־22.45 - "ג'אז בצוותא".
ו' 18.4 ב־21.30 - "פאסודובלה".
"חייל הלילה" סרטו של דני וולמן מוקרן מדי ערב ב־20.00
בצוותא מוצגת תערוכתם של נעמה חוז־אמיר ואבנר אמיר

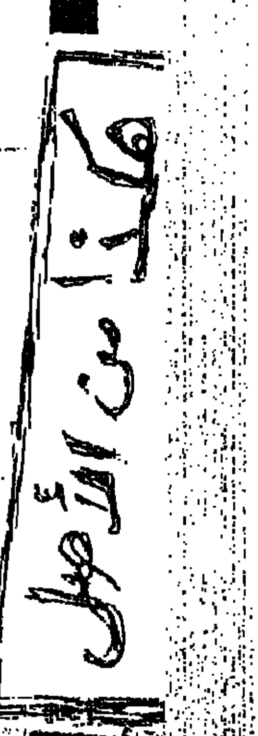

צוותא

„צוותא" קרית־מוצקין
ליל שבת, 11.4.86 שעה 22.00 המחזה: „שותפים לדירה" בביצוע: וורוניקה גוטליב, ישראל טרייסטמן, דינה לימון, חנה ריבר ויוסי שוחט.

„צוותא" אילת
ליל שבת, 11.4.86 שעה 22.00 – צוותא זמר בערב שירי אהבה והרבה יין, בהנחיית מיקי לוי.

„צוותא" רמת־השרון
ליל שבת, 11.4.86 שעה 22.00 יהודית רביץ בתוכניתה החדשה „דרך המשי".

„שבת־תרבות" 19.4.86 שעה 11.00 בבוקר משה אלין משוחח עם: השר גד יעקובי, הסכסולוגית רות חוטצנר ובימאי הסרט „לחם", רם לוי, זמרת אורחת: שולי נתן.

„צוותא" ירושלים
ליל שבת, 11.4.86 שעה 22.00 יוקרן הסרט „אהבת אם" עם: לילי דארנאס, מארי טורוציק.

שבת, 12.4.86 שעה 11.00 בבוקר עם: יורם לבנה – כנור, עירית לבנה – ויולה, גבי בלוטנר – צ'לו, פיטר מרק – קונטרבס, בתוכנית: מוצארט, סקוריני, רוסיני.

מוצ"ש שעה 21.00 יוקרן הסרט „אהבת אם".

יום שני, 14.4.86 שעה 21.00 ההצגה: „לגברת דאלי יש מאהב", בביצוע: חגית אבנון ויוסי־בן־שושן.

יום רביעי, 16.4.86, שעה 20.30 „על שאלות שאין להן פתרון". העתונאי אבי כצמן ישוחח עם פרופ' ישעיהו ליבוביץ.

יום חמישי, 17.4.86 שעה 21.00 „עניעכך" מחזמר קומי באנגלית.

ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.30 נארח את המוסיקאי שם־טוב לוי בתכניתו „טווס זהב". שם־טוב לוי ינגן בפסנתר וחליל. מלווה בגיטרה: עמוס חדני.

„צוותא" ראשון־לציון
ליל שבת, 11.4.86 שעה 22.00 ערב שירי ששה ארגוב. אורה זיטנר שרה וששה ארגוב מלווה בפסנתר.

מוצ"ש, 12.4.86 שעה 21.00 „שותפים לדירה" קומדיה אקטואלית משתתפים: דינה לימון, חנה ריבר, וורוניקה גוטליב, ישראל טרייסטמן ויוסי שוחט.

יום שלישי, 15.4.86 שעה 22.00 נארח את הזמרת נתנאלה.
שבת, 19.4.86 שעה 11.00 בבוקר חגיגה של סיפורים מגישים עירית ועזרא דגן. לילדים והורים.

„צוותא" רעננה
שבת, 12.4.86 שעה 11.30 בבוקר הצגה לילדים „אגדות מדגדגות".
יום חמישי, 17.4.86 שעה 21.00 עמיקם רוטמן מגיש: מבט חמישי. במה לאקטואליה.

„צוותא" כפר־סבא
ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.30 באולם מועצת הפועלים „הדודאים" – בני אמדורסקי וישראל גוריון בשירים ישנים וחדשים.

„צוותא" באר־שבע
ליל שבת 11.4.86 שעה 21.30 בבית יציב, ישראל זוהר „כזוהר ברקיע". אחרי המופע ריקודים.

„צוותא" מגדל־העמק
יום חמישי, 17.4.86 שעה 17.00 הצגת הילדים „אגדות מדגדגות".

מוצ"ש, 19.4.86 שעה 21.00 סוף שבוע עם רפיק חלבי והגיטריסט נפתלי להב.

„צוותא" כרכור
ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.00 „אנשים קטנים" (שלום עליכם). בביצוע שלושת השמוליקים: שמואל רודנסקי, שמואל עצמון, שמואל סגל.

„צוותא" רמלה
ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.00 ערב פנימי מיוחד לפעילי „צוותא".

שבת, 12.4.86 שעה 11.00 בבוקר תיאטרון בובות בביצוע: עירית שילה.

„צוותא" הוד־השרון
ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.30 שלישיית טרובדור בהשתתפות: דינה אבני – סופרן, ניצה עמית – סופרן, עפרה גולדהמר – אלט, עמוס גלוזמן – טנור, אריה אפשטיין – בס.

„צוותא" נהריה
ליל שבת, 11.4.86 שעה 21.00 בלדי אוליאר בפלמנקו, קלאסיקה, ג'ז ומקצב דרום־אמריקאי.

יום רביעי, 16.4.86 שעה 10.00 בבוקר פתיחת תערוכה של ציורי אקריליק של הצייר ינקו עמנואל.

בשעה 11.00 הצגה לילדים „ארץ הפלאות של עליזה".

„צוותא" קרית־חיים
מוצ"ש, 12.4.86 שעה 20.00 רב־שיח „תהליך השלום – כיצד", מנחה מאמציה רייז.

תל־אביב

אסתר
מרגלים שכאלה
בכורה ארצית
ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

אורלי
פירמידת הפחד
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

בית לסין
בוני וקלייד
ו' 14.30, 24.00
מוצ"ש וחול 23.15

בן יהודה
נפגש בסיבוב
יום ו': 10.00, 12.00
שבת 11.00 בבוקר
מוצ"ש 7.15, 9.30, 23.15
חול: 4.30, 7.15, 9.30

גת
פעמיים במשך החיים
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

גורדון
הסיפור האמיתי
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

דקל
הו, כלכותה!

דרייב אין
הנינג'ה האמריקאי – 7.15
הכבוד של פריצי – 9.30

הוד
רמבו
יום ו': 10.00, 12.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
גופות לוהטים
חול: 4.30, 7.15, 9.30
חזרה לעתיד
11.00 בבוקר בימים ג, ד, ה

לימור חדש
הכבוד של פריצי
7.00, 9.30

פאר
חלומות מתוקים
בכורה ארצית
ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

מוזיאון תל־אביב
חיוך הגדי
מוצ"ש 7.30, 9.30
חול 4.30, 7.30, 9.30

סינמה 1
לחיות ולמות בלוס־אנג'לס
יום ו': 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

סינמה 2
בחזרה לעתיד
יום ו' 10.00
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

פאריס
יום ו' 2.30: קונפורמיסט
4.30: דודס קאדן
שבת 11.00:
האחים מרקס במירוצים
1.00:
מונטי פיטון והגביע הקדוש
3.00: הרפתקה היא הרפתקה
5.00: שבלול
23.30: גלגל אותה
כל השבוע 12, 2, 4, 7.20, 9.00
ספניאל טאפ

חן 1
שורת המקהלה
ו': 9.50 – 12.20
מוצ"ש: 7.20 – 9.45
חול: 5.00, 7.20, 9.45
היפהפיה והיחפן
שבת 11.00 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30
ו' (18.4) בשעה 11.00 בבוקר בלבד

חן 2
נאטי גאן
יום ו': 10.00 – 12.00
מוצ"ש: 7.25 – 9.40
חול: 5.00 – 7.25 – 9.40
שבת – 11.00 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30
יום ו' 11.00 בבוקר בלבד

חן 3
שנת הדרקון
יום ו': 9.45, 12.20
מוצ"ש וחול: 9.40
היפהפיה והיחפן
מוצ"ש 7.30, חול: 5.00, 7.15
עליסה בארץ הפלאות
שבת 11.00 בבוקר
יום ג': 10.30, 12.30, 2.30
יום ו': 11.00 בבוקר בלבד

רון 4
סיפורה של מארי
יום ו' 9.55, 12.15
מוצ"ש וחול 7.20, 9.40
א' ב' 10.30, 1.30, 5.00, 7.20, 9.40
תינוק מוזר במשפחה
שבת 11.00 בבוקר
יום ג' 10.30, 12.30, 2.30, 5
ו' 11.00 בבוקר בלבד

חן 5
תרגיל לשוטרים מתחילים
יום ו' 9.50, 12.20
מוצ"ש 7.30, 9.45
5, 7.30, 9.45 ג–ה
א' ב' 10.30, 1.30, 5, 7.30, 9.40
הגוניס
שבת 11.00 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30
ו' 11.00 בבוקר בלבד

שחף
זכרונות מאפריקה
ו' 10.00, שבת – 11.00 בבוקר
מוצ"ש 5.45, 9.15
חול: 5.45, 9.15

תל־אביב
מחץ הדלתא
ו' 9.40, 12
מוצ"ש: 7.00, 9.30
חול: 4.30, 7.00, 9.30
נינג'ה
בימים ג, ד, ה 11.00 בבוקר
הנינג'ה האמריקאי
בימים ג, ד, ה 2.00

תכלת
להב משונן
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול: 4.30, 7.15, 9.30

צוותא
מוצ"ש וחול – 8.00
חייל חלילה

חיפה

אורה
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש וחול – 6.00, 9.00
מכירת מוקדמות לשבת
ביום שישי לפנה"צ בשעות
13.00–10.00 בקופת הקולנוע

חן
תלמידה מחשמלת
מוצ"ש: 6.30, 9.00
חול: 4.30, 6.45, 9.00

עצמון
נפגש בסיבוב
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

פאר
גבירתי המאמן
מוצ"ש: 9.15, 7.00
חול: 9.00, 6.45, 4.30

ארמון
תרגיל לרופאים מתחילים
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 6.45, 9.00

קרן אור המחודש
מסע העסקים של אבא
מוצ"ש וחול: 6.30, 9.00
אמריקאן גרפיטי
שבת 12.4 בשעה 23.30
כל מה שרצית לדעת על המין
חמישי, 17.4 בשעה 23.30

רון
מחץ הדלתא
מוצ"ש: 6.45, 9.00
חול: 4.00, 6.45, 9.00
הנינג'ה האמריקאי
בימים ג, ד, ה בשעה 11.00 בבוקר

אמפי
חבורת הזאבים
שבת: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

אורלי
לילות לבנים
מוצ"ש וחול: 6.30, 9.00

בת־ים

עצמאות
מחץ הדלתא
מוצ"ש 7.00, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.30
נקמת הנינג'ה
11.00 בבוקר בימים ג' ד' ה'

הרצליה

חיכל
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש וחול 6.00, 9.00

מלון דניאל
ביום ו' – 22.30
יהודה ברקן בתכניתו:
בטן על בטן
במוצ"ש – 7.15, 9.30
הבז ואיש השלג

ירושלים

אדיסון
מחץ הדלתא
מוצ"ש 7.15, 9.30
חול – 4.30, 7.00, 9.15
נינג'ה
11.00 בבוקר בימים ג, ד, ה

אורגיל
נאטי גאן
מוצ"ש 7.00, 9.00
חול: 4.30, 7.00, 9.00
מיום ו' הצגה נוספת ב־10.30

אורנע
גבירתי המאמן
מוצ"ש: 7.00, 9.15
חול: 4.30, 7.00, 9.15

בנייני האומה
עונה בוערת
מוצ"ש: 7.30, 9.30
חול: 7.00, 9.00

מיטשל
הסיפור האמיתי
מוצ"ש: 9.30, 7.30
חול: 7.00, 9.15

סמדר
בחר בי
מוצ"ש וחול: 9.15

כפיר
זכרונות מאפריקה
מוצ"ש – 8.30
חול: 5.45 – 9.00
בחזרה לעתיד
10.30 בבוקר בימים ג, ד, ה

הבירה
נפגש בסיבוב
מוצ"ש: 7.30, 9.30
א, ב 4.30, 7.00, 9.00
ג, ד, ה 10.30, 12.30, 4.30, 9.00, 7.00

בית אגרון
יום שישי 11.4.86
14.00 ויקטור ויקטוריה
16.15 סודי ביותר
מוצ"ש 12.4
18.15 סודי ביותר
20.00 מונטי פיטון
חוגגים בהוליבוד
21.30 מועדון הכותנה
24.00 מופע הקולנוע של רוקי

באר־שבע

חן
מחץ הדלתא
יום ו' 10.00, מוצ"ש וחול 7.00, 9.30

רמת־גן

רב גן 1
פעמיים במשך החיים
יום ו' 10
מוצ"ש: 7.20, 9.40
חול: 7.30, 9.40
א' ב' הצגה נוספת ב־5.00
נטי גאן
שבת 11 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30, 5.00
ו' 11.00 בבוקר בלבד

רב גן 2
נטי גאן
יום ו' 10
מוצ"ש 7.20, 9.40
חול 7.20, 9.40
א' ב' הצגה נוספת ב־5.00
חברי הדרקון אליוט
שבת 11 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30, 5.00
ו' 11.00 בבוקר בלבד

רב גן 3
שנת הדרקון
יום ו' 10
מוצ"ש: 6.50, 9.30
חול: 6.50, 9.30
א' ב' הצגה נוספת ב־4.15
הגוניס
שבת 11 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30, 5.00
ו' 11.00 בבוקר בלבד

רב גן 4
להב משונן
יום ו' 10.00
מוצ"ש 7.20, 9.45
א' ב' הצגה נוספת ב־5.00
היפהפיה והיחפן
שבת 11 בבוקר
מיום ג' 10.30, 12.30, 2.30, 5.00
ו' 11.00 בבוקר בלבד

אואזיס
שורת המקהלה
יום שישי: 10
מוצ"ש: 7.15, 9.30
חול: 5.00, 7.15, 9.30

ארמון
מרגלים שכאלה
יום ו': 10
מוצ"ש: 7.15, 9.30
ימי חול: 5.00, 7.15, 9.30

לילי
שושנת קהיר הסגולה
7.15, 9.30

חדרה

חוף חדרה
גולאג
7.00, 9.15

חולון

סבוי
מחץ הדלתא
ו' 10.00, מוצ"ש 7.00, 9.30
חול 4.30, 7.00, 9.30
הנינג'ה האמריקאי
11.00 בבוקר בימים ג, ד, ה

מגדל
מרגלים שכאלה
יום ו' 10.00, מוצ"ש 7.15, 9.30
חול 7.15, 9.30

מתנ"ס קרית שרת סינמטק
מוצ"ש 7.00, 9.00
סרט רוסי
ו' 10.00
אחי גיבורי המעלה
הצגה לילדים בשבת
סינדרלה

מועדון קולנוע לנוער

ארמון
להב משונן
מוצ"ש וחול 7.15, 9.30
שים פס על הפס
מוצ"ש 23.30
הרפתקאות אחיו הנבון של שרלוק הולמס
יום חמישי – 11.00

נתניה

שרון
נפגש בסיבוב
7.00, 9.15

סטודיו
הכבוד של פריצי
7.00, 9.30

תיאטרוני ישראל
מחר מוצ"ש, 12.4
תיאטרון הבימה:
יומן חוף ברייטון – 21.30
הספר מסיביליה – 21.00
נמר חברבורות – 20.30
התיאטרון הקאמרי
יאקוש ופופצ'ה – 20.30
קסטנר – בקרית־עתיד

שרותים • עזרה • התבורה

תורנות בתי־מרקחת

שישי
בת־ים: בת־ים — בלפור 45.
חולון: אסותא — טרומפלדור 4.
ירושלים: קופ"ח — מרפאת רוממה — רח' המ"ג 26.
נתניה: נאות שקד — נ. מסחרי אזורים.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: אבי — תל־חי 14.
תל־אביב: דינה — אצ"ל 52, שכ' התקוה; שרה רב — האוהר 1.
חיפה: חניתה — חניתה 22, נ"ה.
רחובות: המאוחרת — בנימין 21.

שבת
בת־ים: מזור — חביבה רייך 20; קופ"ח עין יהב — חולון.
חולון: מרכז — וייצמן 12; קופ"ח, עין יהב.
ירושלים: הר הזיתים (שבת); קופ"ח מרפאת רוממה, רח' המ"ג 26 (מוצ"ש).
נתניה: נאות שקד — מ. מסחרי אזורים.
פתח־תקוה: קופ"ח כללית — חיים עוזר.
רמת־גן: המגן — ביאליק 10.
תל־אביב: יהודה המכבי — יהודה המכבי 42 (שבת); כם — פרישמן 66 ושבת (מוצ"ש): סופרפארם — איינשטיין 40 ר"א (מוצ"ש).
חיפה: כלפור — מסדה 1.
רחובות: מאוחרת — בנימין 21.

תורנות בתי־חולים

תל־אביב והמרכז
● בית החולים ע"ש שיבא תל־השומר – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים בילינסון, פתח־תקוה – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים ע"ש רוקח, תל־אביב – בימים ב', ד', ו' – כירורגיה ופנימית, ילדים – כל השבוע.
● בית החולים איכילוב, תל־אביב – בימים א', ג', ה' שבת – כירורגיה ופנימית.
● בית החולים וולפסון, חולון – כל המחלקות – כל השבוע.
● בית החולים אסף הרופא – כל המחלקות – כל השבוע.

נתניה
● בי"ח לניאדו נמצא בתורנות למקרים דחופים – כל השבוע, כולל שבת.

ירושלים
שישי
הדסה ע"כ – ילדים.
ביקור חולים – פנימית, א.א.ג.
הדסה ה"צ – א.א.ג.
שערי צדק – כירורגית.
שבת
שערי צדק – ילדים, נשים, כירורגית, אורטופדית, עיניים.
ביקור חולים – א.א.ג.
הדסה ע"כ – פנימית.

ער ביד – אוזן קשבת בטלפון לילד ולנוער – קו לנוער במצוקה
ת"א – 226027 (24 שעות)
חיפה – 04"229488 (11.00–20.00)
נהריה – 04"920014 (11.00–20.00)
קו פתוח להורים במצוקה
בימי ב' רח"י – טל. 222732.

עזרה ראשונה

עזרה ראשונה לשעות הלילה
החסות לרפואת שיניים בתל־אביב — בימים א'–ה' מ־21.00 עד 24.00; בלילות שבת ומוצאי חג מ־18.00 עד 24.00, משבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00.
ירושלים: רח' בר־כוכבא 49, טל' [illegible]
חיפה: רחוב הנמל 26, קומה ג', טל. [illegible]
מדי יום ביומו, כולל ערבי שבתות וחגים, מ־20.00 עד 24.00 בערב.

מרפאות שיניים לעזרה ראשונה
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבת וחג בשעות 24.00–9.00. אחרי חצות באים לבלנה.
ריינגנץ מרכז רפואי 3 וליד הסתבה 23. 294869 .03"285822.

מרכז סיוע לנפגעות אונס
לרעננה האזור השרון, טל' [illegible] בשעות 17.00–21.00.

עזרה ראשונה נפשית
ער"ן ירושלים — טל' [illegible]
ער"ן תל־אביב — טל' [illegible]
ער"ן חיפה — טל' 04"672222
ער"ן באר־שבע — טל' 057"418111
ער"ן נתניה — טל' [illegible]

פילוק מיטורים
מוקד עת"א למקרים דחופים — טל' [illegible]

מד"א

ירושלים, ת"א, חיפה — טל' 101. רמת־גן, בני־ברק, גבעתיים — טל' [illegible]. חולון — טל' [illegible]. עפולה — טל' [illegible]. קרית־שמונה — טל' [illegible]. באר־שבע — טל' [illegible].

משטרה

ירושלים, תל־אביב, חיפה, רמת־גן, בני־ברק, חולון, פתח־תקוה – טל' 100. באר־שבע, נהריה, נתניה, נצרת – 100. אילת – 244. חדרה – 22444.

רכבות

מירושלים לתל־אביב דרום:
בימים א'–ה' בימי ו' וערבי חג: 7.30.
לבני־ברק ולחיפה:
בימים א'–ה': 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 11.30.
מתל־אביב לירושלים:
מת"א דרום בימים א'–ה': 16.00.

מכני ברק 8.18.
לחיפה: בימים א'–ה': 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.30, 20.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 7.00, 8.00, 9.00, 10.30, 12.00, 13.00, 14.00.
לנהריה: בימים א'–ה': 6.00, 8.00, 12.00, 14.00, 16.00.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 8.00, 12.00, 15.00.

מחיפה, בת־גלים:
לירושלים: א'–ה': 7.00.
לתל־אביב: א'–ה': 6.00, 6.30, 7.30, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 14.30, 15.30, 16.30, 17.30, 19.10.
בימי ו' וערבי חג: 6.00, 6.30, 7.40, 8.30, 10.00, 11.30, 12.30, 11.50.
מנהריה לחיפה ולתל־אביב: 6.35, 9.00, 10.40, 14.35, 16.35, 15.50.
לירושלים: 5.35.

שלוש הראשונות בטבלה הלאומית יקיימו משחקי בית

הפועל ת"א בלחץ — התקווה לשמור הפיסגה מול בית"ר י-ם

סיכויים עדיפים למכבי חיפה נגד באר־שבע ולמכבי ת"א מול כפר־סבא • קבוצות התחתית במאבקים מכריעים: שעריים ביבנה; הפועל חיפה בשכונת־התקווה; הפועל ירושלים תארח בימק"א את שמשון ויפו תשחק באיצטדיון עם מכבי פ"ת

המובילה בליגה הלאומית, הפועל תל־אביב, תצטרך להתאמץ מחר בבלומפילד בקרב־המוקד במחזור ה־24 כדי לשמור על הפיסגה, כשתארח את בית"ר ירושלים, השנייה בטבלה. מכבי חיפה, תשחק באיצטדיון עם הפועל באר־שבע והשלישית, מכבי ת"א, תתמודד ברמת־גן עם הפועל כפר־סבא.

אגב, מאבקי צמרת קובעים אך לא יחוללו שינויי מיקום. הדבר תלוי בעיקר בהפועל ת"א.

אצל קבוצות התחתית יעשו מאמץ כביר לזכות בנקודות־הצלה. שתיים מהן ישחקו בבית: הפועל ירושלים (15) תארח בימק"א עם שמשון ת"א, ויפו (13) תארח את מכבי פ"ת. שתיים נוספות ישחקו בחוץ: סוגרת הטבלה, הפועל חיפה, תתמודד בשכונת־התקווה עם בני־יהודה ת"א ומכבי שעריים (14) תצא למשחק בן ... ביבנה.

משחק רגוע יותר יהיה בפ"ת, בין קבוצות הפועל פ"ת ומכבי נתניה.

● בסיבוב הראשון ריתקו הפועל ת"א ובית"ר ירושלים את הצופים בקרב־הפכפך ברמת־גן, בו ניצחה הפועל ת"א — 3:2. מחר ייפגשו השתיים בבלומפילד. הפועל ת"א נמצאת ... היא לא הצליחה במחזורים האחרונים בליגה ומכבי חיפה ... בעורפה. באמצע השבוע

האלופה
נוצחה ע"י החיפנים בגביע (2:1), דבר שודאי לא תרם לבטחונה ולמוראל שלה. נוסף לכך הורחק שחקנה המצטיין, אלי כהן, אבל גם בית"ר ירושלים אינה בשיאה. מחר תשתדל לחזור למסלול מול קבוצה תל־אביבית שיודעת שזו הזדמנות עבורה להתאושש, אחרת תאבד את הפיסגה. משחק פתוח בו לא תפתיע כל תוצאה. ישפוט: משה אשכנזי.

● מכבי חיפה, מעודדת מנצחון הגביע של הפועל ת"א, תחזור לאיצטדיון בקרית־אליעזר ותארח את הקבוצה הצעירה של הפועל באר־שבע, הטובלת מחוסר יציבות. בסיבוב הראשון ניצחו החיפנים בבירת הנגב 2:1. גם הפעם מועמדים לזכות. כל תוצאה — לבד מנצחון מכבי חיפה — תהיה הפתעה גדולה. חניכיו של המאמן שלמה שרף מקווים לכבוש מחר את הפיסגה. אותה איבדו במחזור ה־12, בתקוה שהפועל ת"א תפסיד בבלומפילד. ישפוט: יהושע לויה.

● מכבי ת"א, שחזרה לתמונת האליפות, תארח באיצטדיון ברמת־גן את הפועל כפר־סבא. בסיבוב הראשון ניצחו הכפר־סבאים 1:0. מחר יתקשו לחזור על נצחונם מול קבוצה נמרצת שסיכוייה להיאבק על הכתר הכניסו בה מוטיבציה רבה. ישפוט: יאיר טילינגר.

● סוגרת הטבלה, הפועל חיפה, תתמודד בשכונת־התקווה עם בני־יהודה ת"א. המארחים, שלא ניצחו שבעה מחזורים רצופים, יעשו מאמץ לנצל את חולשת החיפנים ולחזור למסלול־ההישגים. לעומתם יודעים החיפנים היטב שכל מעידה מקרבת אותם לליגה הארצית. לכן יקיעו את הכל כדי לא לצאת בידיים ריקות. בסיבוב הראשון — 0:0. ישפוט: יעקב שיינר.

● מאבק לאי־אפשרות יתנהל ביבנה, בין קבוצות מכבי יבנה (12) ומכבי שעריים (14). אמנם 7 נקודות מפרידות בין השתיים בטבלה אך גם יבנה לא תקל ראש במאבק, שכן כל הפסד עלול להדירה לאזור. הביתיות מעניקה סיכוי עדיף ליבנה. בסיבוב הראשון — 1:2 לשעריים. ישפוט: יצחק כדייצחה.

● כדורגלני הפועל ירושלים, השקועים עמוק בתחתית, יעשו מאמץ עליון במגרש ימק"א כדי לגמול לשמשון ת"א, על נצחונה בסיבוב הראשון — 2:1. רק נצחון יוכל להחזיר לירושלמים את האמונה שביכולתם להינצל. אבל כדי לגבור על קבוצה טובה כשמשון חייבת ירושלים להתעלות. אם תמשיך לגלות יכולת פושרת, כבמחזורים האחרונים, ספק אם תוכל להשאיר את 3 הנקודות בבירה. ישפוט: יצחק רוזנברג.

● קבוצת תחתית נוספת, מכבי יפו, תבקש לנצל את ... איצטדיון באון — כדי לנצח את מכבי פ"ת. היפואים השתפרו מאוד לאחרונה. התלכיד שלהם טוב. אולם הפעם תלויה תוצאות המשחק ביכולתה של מכבי פ"ת, הטובלת מחוסר יציבות. אם יהיו הפתחים תקוותיהם בניצחונם תתקיימה יפו לגמול לירויבתה, שניצחה בירושלים בסיבוב הראשון 4:1. ישפוט: יוסף דיאמנט.

● משחק מעניין יהיה בפ"ת, בין הקבוצות הפועל פ"ת (11) ומכבי נתניה (9), שתי הקבוצות, ובמיוחד הפועל פ"ת, זקוקות לנקודות כדי להתבסס בלאומית. נתניה זכתה במחזורים האחרונים ליכולת טובה. הפועל פ"ת לא הצליחה להתעלות. אולם ביתיותה האפשר לה להיכנס בשוויון כמוה, כבי בסיבוב הראשון — 3:3. ישפוט: צבי שריר.

תחילת המשחקים מחר ב־3.30 אחה"צ.

דידו לא שיכנע
הכדורגלן הברזילאי אדיסון סילבה, המכונה דידו, נבחן אתמול במכבי חיפה ולא שיכנע. החיפנים לא נואשו ויערכו מבחן נוסף לכדורגלן הצנום, בן ה־23.
דידו ביקר בישראל לפני שנתיים עם קבוצת סאנטוס, התאהב בצעירה ישראלית והגיע השבוע ארצה כדי להתגייר ולשאת את חברתו לאשה.

הטבלה הלאומית
(אחרי 23 מחזורים)

1.	הפועל ת"א	18–38	44
2.	מכבי חיפה	15–34	43
3.	מכבי ת"א	20–33	39
4.	בית"ר ירושלים	24–33	38
5.	בני־יהודה ת"א	11–12	35
6.	שמשון ת"א	29–27	33
7.	הפועל באר־שבע	11–17	32
8.	מכבי פ"ת	30–28	32
9.	מכבי נתניה	24–28	30
10.	הפועל כפר־סבא	28–28	29
11.	הפועל פ"ת	30–28	28
12.	מכבי יבנה	23–17	28
13.	מכבי יפו	28–18	24
14.	מכבי שעריים	25–14	21
15.	הפועל ירושלים	35–23	20
16.	הפועל חיפה	39–15	18

משחקי השבת
● בני־יהודה — הפועל חיפה
● מכבי יפו — מכבי פ"ת
● הפועל ת"א — בית"ר י-ם
● מכבי ת"א — הפועל כפר־סבא
● מכבי יבנה — מכבי שעריים
● הפועל י-ם — שמשון ת"א
● הפועל פ"ת — מכבי נתניה
● מכבי חיפה — הפועל באר־שבע

דרבי רמת־גני — במוקד משחקי הליגה הארצית

ארצית
דרבי רמת־גני בין קבוצות מכבי רמת־עמידר והפועל רמת־גן יהיה מחר ב־3.30 במוקד משחקי המחזור ה־24 בליגה הארצית בכדורגל. עמידר, שנדחקה בשבת לשלישייה המובילה, תנסה לנצל את מגרשה ולחזור על ניצחון המשחק בסיבוב הראשון — 0:1.

● המובילה, קבוצת בית"ר נתניה, תתמודד באותה שעה בנתניה עם קבוצת התחתית של הכח רמת־גן. הנתניתים מועמדים לנצחון על קבוצה רמת־גנית, החוששת להיקלע לאזור המסוכן. בסיבוב הראשון — 1:2 לבית"ר נתניה.

● בסיבוב הראשון גברה בית"ר רמלה על בית"ר ת"א — 1:0. מחר, ב־3.10 בהרצליה, יגמלו, קרוב לוודאי, שחקני בית"ר ת"א ליריביהם, שאיבדו מסיכוייהם להתמודד על כרטיס העלייה.

● מאבק־קבוצות יהיה מחר ב־11 לפנה"צ באיצטדיון בקרית־אליעזר בין הפועל לוד, השלישית בטבלה, ובית"ר חיפה, האחרונה. המארחים, שהשלימו עם ירידתם לליגה א', ינסו להפתיע. בסיבוב הראשון — 0:0.

● קרב־תחתית יהיה מחר ב־3.30 ביהוד כשקבוצת הפועל יהוד (14) תארח את הפועל בית־שמש (15). יהוד מקווה עדיין להינצל. סיכויי בית־שמש להישאר בארצית קלושים. הביתיות תעניק, כנראה, נצחון ליהוד. בסיבוב הראשון — 0:0.

● קבוצת־התחתית של הפועל מרמורק תשתדל לנצל מחר ב־3.30 את מגרשה במשחקה עם קבוצת מרכז הטבלה של הפועל רמת־השרון. בסיבוב הראשון — 2:2.

● משחק שקול יהיה מחר ב־3.30 בחדרה בין שתי קבוצות הנמצאות במרכז הטבלה — הפועל חדרה (5) והפועל טבריה (8). בסיבוב הראשון — 0:0.

● המשחק השמיני, היום ב־3.30, יפגיש בעכו שתי קבוצות השוכנות לבטח במרכז הטבלה — הפועל חולון (6) והפועל עכו (9). עכו תנסה לגמול לירבתה, שניצחה בסיבוב הראשון — 0:2.

הטבלה הארצית
(אחרי 23 מחזורים)

1.	בית"ר נתניה	17–40	47
2.	בית"ר ת"א	21–40	43
3.	הפועל לוד	23–29	40
4.	מכבי עמידר	16–22	39
5.	הפועל חדרה	21–26	35
6.	הפועל חולון	24–26	35
7.	בית"ר רמלה	16–19	33
8.	הפועל טבריה	26–26	33
9.	הפועל עכו	18–25	32
10.	הפ. ר. השרון	28–28	31
11.	הפ. רמת־גן	26–26	29
12.	הפ. מרמורק	32–24	25
13.	הכח רמת־גן	30–16	25
14.	הפ. יהוד	23–19	24
15.	הפ. ב. שמש	33–16	15
16.	בית"ר חיפה	39–12	9

ליגה א'
המובילות ינסו לשמור על הפיסגה

המובילות בליגות א' בכדורגל — הפועל בית־שאן והפועל דימונה — ינסו לשמור מחר, במחזור ה־24, על הפסגות, ע"פ המשחק המכריע.

● צפון: הפועל בית־שאן — מכבי אח"י נצרת (2:3); הפועל עליה כפר־סבא — מכבי אור־עקיבא (1:1); מכבי טמרה — מכבי חדרה (0:0); הפועל קרית־שמונה — הפועל טירת־הכרמל (1:1), הפועל נצרת־עלית — הפועל קרית־אתא (2:1); הפועל רעננה — בית"ר נהריה (1:1); מכבי עפולה — מכבי שפרעם (1:1).

הצמרת הצפונית
(אחרי 23 מחזורים)

1.	הפ. בית־שאן	22–45	32
2.	בית"ר נהריה	24–33	30
3.	הפ. ק. שמונה	21–26	27
4.	עליה כ. סבא	27–32	26
5.	הפ. ק. אתא	15–18	26

● דרום: הפועל אשקלון — הפועל דימונה (0:0); בית"ר באר־שבע — הפועל אזור (1:1); מכבי הקמה ר"ג — הפועל בת־ים (1:1); הפועל קרית־אונו — לזרוס חולון (0:0); מכבי קרית־גת — הפועל קרית־מלאכי (1:1); הפועל ירוחם — הפועל ראשל"צ (3:0).

הצמרת הדרומית
(אחרי 22 מחזורים)

1.	הפ. דימונה	11–27	29
2.	הפ. ראשל"צ	*14–24	27
3.	לזרוס חולון	13–19	26
4.	בית"ר ב"ש	14–19	25

* משחק עורך

התפרעויות במשחקי כדורגל באירופה:
בבילבאו נפצעו 30 ובבאזל נעצרו 59

התפרעויות חמורות של אוהדי כדורגל היו בבאזל ובבילבאו. בבאזל נעצרו 59 איש בעקבות תגרה בין אוהדי כדורגל ממערב־גרמניה ושוויץ, לאחר נצחון גרמניה — 0:1.
בבילבאו נפצעו 30 איש בהתנגשות בין אוהדי כדורגל בסקוס ומשטרת בילבאו. 30 אחרים נעצרו. ההתפרעות החלה בעקבות הדחתה של אתלטיקו בילבאו מהגביע הספרדי על־ידי ברצלונה — 2:1. ברצלונה תשחק בגמר, ב־26 באפריל, נגד ריאל סאראגוסה. למרות שזו הפסידה בגומלין לריאל מדריד — 3:2. במשחק הראשון ניצחה סאראגוסה — 1:3.

ארה"ב — ישראל 43:74
בגביע העולמי לנכים

נבחרת הנכים של ישראל בכדורסל תתמודד היום נגד איטליה, על המקומות 5־8 במשחקי הגביע העולמי, הנערכים באוסטרליה. אתמול הפסידה ישראל במשחקה נגד מחזיקת הגביע, ארה"ב — 74:43, לאחר 41:27 במחצית.
נצחונה של ארה"ב הושג בזכות יכולת מעולה שהפגינו שחקניה, שניצלו את גובהם לחטיפת כדורים בהגנה, ולקליעה מוחלטת מתחת לסל הישראלי בהתקפה.
האמריקנים ניצלו את צאתם של כמה שחקני־מפתח בנבחרת ישראל במחצית השנייה.
לישראל קלעו: חגאי 14; שפרן 8; שם־טוב 7; פרח 4; לוי 4; גזיאל 4 וציון יעקב 2.

● רכיבה: שתי תחרויות רכיבה־על־סוסים יתקיימו מחרו קפיצות מכשולים ב־10 בבוקר במרכז הארצי לרכיבה כנות, ומירוצים למרחקים מ־1000 עד 2200 מ' ב־2.30 במעין־חרוד.

● קאראטה: אליפות הפועל במחוז הצפון תתקיים מחר ב־10.30 בבוקר בבית־הספר אורט בקרית־ביאליק (מול משטרת קרית־חיים).

● צעדת יזיעם ה־23 למרחק 15 ק"מ תיערך מחר. הזינוק ב־7 בבוקר מאנדרטת השיירה

אליפות ההתישבות בהתעמלות ובטניס

שתי אליפויות של ההתישבות העובדת, בהתעמלות ובטניס, ייערכו בסוף השבוע.
אליפות ההתעמלות תתקיים מחר ב־10 בבוקר באולם ברלין במכון־וינגייט, ואילו אליפות הטניס תתחיל כבר היום ב־1 בקרית־שמונה ותימשך מחר מ־9 בבוקר.

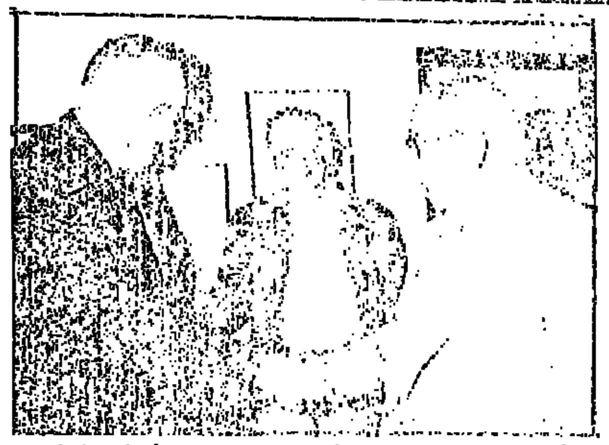

מנכ"ל ההתאחדות הבין־לאומית הכדורסל (פיב"א), בורה סטנקוביץ, טייח אונגל גיקור בן שלושה ימים בישראל בפגישה עם שר החינוך והתרבות, יצחק נבון. בנכרבה: יריב אורן, מנהל רשות הספורט. צילום: יוסף שילה, ישראל סאן

היום ומחר — סיום התחרויות בירושלים
מונסדורף — הישראלי היחיד שהעפיל לחצי־הגמר

טניס
מאת יצחק אשל

הטניסאי הישראלי עמוס מנסדורף, המדורג מספר 1 בתחרות המרג הגדול בירושלים, לא נזקק אתמול למאמץ מיוחד כדי לגבור בשלב רבע־הגמר על טמסן מראס משוויץ — 6:4, 6:3.

מנסדורף ייפגש היום בין בשלב חצי־הגמר עם גרי מילר מדרום־אפריקה, שניצח אתמול את הנערבי גרמני קארל שטייב — 6:4, 6:0.

את הפתעת התחרויות אתמול רשם האנגלי האלמוני, ניק פולוור, המדורג 911 בעולם, שגבר לאחר מאבק דרמטי על הישראלי שחר פרקיס. המדורג 180, המערכה הראשונה נוצחה ע"י האנגלי — 6:4, ובשנייה חבט פרקיס באורח — 7:6.

במערכה השלישית והמכרעת כשל פרקיס — 7:6, הטאבק הסתיים בשובר שוויון — 6:1, לזכות האנגלי, עליאף שפרקיס ניצב פעמיים על סף זכייה.

פולוור יתמודד היום בחצי־הגמר עם האוסטרלי וילי מאסור, המדורג מספר 2, שניצח ברבע־הגמר את בריאן לוין מדרום־אפריקה — 6:3, 6:0.

משחקי הגמר יתקיימו היום בין הגבר מחר ב־1 בגמר הטניס בירושלים.

השחקנים אתמול נערכו במעמד נשיא המדינה, חיים הרצוג.

לשלב הגמר בזוגות העפילו לוין ומילר מדרום־אפריקה, שיתמודדו עם ג'יסטרסטין ומנסדורף מישראל, ופאלין והנסלי מסינגפור ישחקו עם שחר פרקיס מישראל ובוב גרין מארה"ב.

לאחר נצחון קל על קפריסין 44:100
ישראל נגד פולין, בקרב מכריע הערב

כדורסל
שירות „על המשמר"

נבחרת הנוער של ישראל בכדורסל תתמודד הערב בקראקוב, יוגוסלביה, עם פולין, בטורניר המכריע על העפלה לגמר אליפות אירופה. בשבת ב־4 תשחק ישראל עם יוגוסלביה המארחת, בטורניר האחרון בטורניר הקדם־אירופי.

אמש גברה יוגוסלביה על פולין — 69:76.

אמש הביסה ישראל את קפריסין הקלושה — 100:44, לאחר 22:50 במחצית.

בנבחרת הישראלים שותפו וקלעו כל עשרת השחקנים. הירבו לקלוע: ארדיטי 18; גולדי 21; גרנש 14; הנבלר 12 ודהי 12.

הפועל רחובות — הפועל ראשל"צ 14:23 בפליי־אוף

כדוריד
מאת יוסף חכם

במשחק הפליי־אוף הראשון על המקום ה־3 בליגה הלאומית בכדוריד, גברה אמש קבוצת הפועל רחובות באולמה, על הפועל ראשון־לציון — 14:23, לאחר 7:12 במחצית.

המשחק לא התעלה לרמה גבוהה. שחקן הפועל רחובות, אלון גבריאל, הורחק בדקה הרביעית לאחר פגיעה בשחקן יריב.

שערים להפועל רחובות: אלי מוסינגוס 9; רון 5; גוז 4; כרמוני 3; יורם כהן 2. להפועל ראשון־לציון: קנון 5; רפאלי 3; ורד 3; דיין 2 ואקרמן 1.

שפטו נחום וכצקי ודני גוטמן, לעיני 200 צופים, בהיכל הספורט העירוני ברחובות.

המשחק השני בין שתי הקבוצות ייערך ביום שני באולם מכבי ראשון־לציון.

ארסנל נגד אברטון

הליגה האנגלית

המאבק בצמרת ובתחתית הליגה האנגלית בכדורגל מגיע לשיאו. מחר יעשו קרבות חשובים היכולים להשפיע על הזכיה בתואר.

המשחק המבוקר מחר יהיה בהיבורי כשארסנל, השישית בטבלה, תארח את האלופה אברטון, השנייה, כעוד שהמובילה, ליברפול, תופיע במגרשה נגד קבוצת התחתית של קובנטרי (18).

וכטאהאם (5) תארח היום את אוקספורד (19), וצ'לסי (4) תשחק בנוטינגהאם (8).

שלוש נציגות העיר בירמינגהאם, הסוגרות את הטבלה, ינסו לחלץ נקודות אבל רק לאסטון־וילה (20) סיכויים טובים לנצח כשתארח את ווטפורד (11). בירמינגהאם (21) תשחק בניוקאסל (10), ווסט־ברומיץ' (22) תופיע בלונדון, נגד קווינס־פארק־ריינג'רס (13).

שאר המשחקים: איפסוויץ' — מנצ'סטר־סיטי; לוטון — סוטהמפטון; מנצ'סטר־יונייטד — שפילד־וונסדיי; סאותהמפטון — לסטר.

אתלטיקה
סיבוב שני באליפות לאגודות

תחרויות הסיבוב השני באליפות ישראל לאגודות באתלטיקה תיערך מחר ב־4.30 אחה"צ בהדר־יוסף.

הגברים יתחרו בריצות 200, 800, 5000, 400, משוכות, גובה, מקולית ודיסקוס והנשים ב־200, 800, 400, משוכות, רוחק ודיסקוס.

אליפות מגידו במירוץ־שדה
אליפות המועצה האזורית מגידו במירוץ־שדה, המסורתית מדרון־האביב המסורתי בקיבוץ דליה, תתקיים מחר בקיבוץ דליה.
בתכנית: מירוצים לכל הגילאים. שעת הזינוק — 4.15 אחה"צ. האירוע מאורגן ע"י המועצה האזורית מגידו וקיבוץ דליה.

כל שוטרי רומא – במצב הכן

טרוריסטים מאיימים ל„זרוע מוות" בעת ביקור האפיפיור בבית כנסת

ארגוני טרור שבסיסם בלבנון דורשים לשחרר 2 מחבלים השפוטים ל־15 שנות מאסר ■ הרב הראשי של רומא מקווה שבעקבות הביקור יכונן הואתיקן יחסים עם ישראל

מאת אהרן גור
כתבנו באיטליה

רומא. — לקראת ביקור האפיפיור בבית־הכנסת ברומא, ביום א', גוייסו לתפקידי שמירה ובטחון יותר מ־2000 שוטרים וקארביניירים. הביקור יתקיים בשעה 5 אחה"צ. אך התחבורה מהוואתיקן, לאורך חופי הטיבר, במרכז העיר ועד בית־הכנסת בגיטו, תופנה לרחובות צדדיים כבר בשעות הבוקר המוקדמות. כל השוטרים העירוניים של רומא יועמדו במצב־הכן.

חשש מטרור

במפקדת המשטרה ברומא וגם במשרד הפנים חוששים מאפשרות של מעשי טרור בשעת הביקור. סכנה מוחשית ביותר נוכח הודעת „הקבוצה להגנה על העצירים הפוליטיים הערביים", שנמסרה לפני כמה ימים לסניף הביירותי של סוכנות הידיעות האיטלקית „אנסא". ההודעה מאיימת בזריעת „מוות ברחובות איטליה" אם לא ישוחררו הטירוריסטית הערביה ג'וזפין עבדו והמחבל הערבי מנסורי, שנידונו בבית־משפט איטלקי ל־15 ול־16 שנות מאסר, על שבמזוודותיהם נמצאו כמויות גדולות של חומר נפץ.

חוגי הבטחון האיטלקיים מתייחסים ברצינות רבה לאיום, וחוששים שהטרוריסטים הערביים ירצו לנצל דווקא את ההתקהלות של המונים גדולים, בכללם יהודים רבים, בקרבת בית־הכנסת ובגיטו כולו.

איטליה הגבירה באחרונה במידה ניכרת את השמירה בשדות־התעופה, בתחנות־הרכבת, סביב בתי־כנסת וליד כל המוסדות הדיפלומטיים, המסחריים, והתיירותיים, הקשורים בארצות־הברית ובישראל.

דרישות מדיני

הרב הראשי של רומא, אליו טואף, שיקדם את פני האפיפיור בשם אלף יהודי רומא, מקווה, כי הביקור יחולל דרישות מדיני, שיוביל אולי לכינון קשרים דיפלומטיים בין הוותיקן וישראל.

משקיפים מייחסים חשיבות סמלית רבה ל„מחוות השלום" של האפיפיור כלפי היהדות, אולם נזהרים מלהביע תקוות בתחום המדיני.

אחרי הצהרת התיאולוג השוויצרי האנס קינג, שדרש מן הוואתיקן במפגיע להכיר בישראל, הכריז עתה גם הפילוסוף היהודי עמנואל לוינס, בן ה־81, בוועידה שנערכה באוניברסיטת נאפולי לרגל הופעת התרגום האיטלקי לספרו על בעיות תלמודיות: „איני מבין מדוע הכנסיה הקתולית לא הכירה עד כה במדינת ישראל".

ישודר בטלוויזיה

הביקור שיערוך האפיפיור ישודר בטלוויזיה האיטלקית, בשידור חי, לאיטליה ולרחבי העולם. באמצעות לווין. בין היתר, יוקרן הביקור במרכז הקהילה הקתולית בניו־יורק, וזו תעביר אותו ל־61 קהילות קתוליות ברחבי ארה"ב. קומץ כתבים יורשה להכנס עם האפיפיור ללישכתו של הרב הראשי של רומא, אליו טואף, מחוץ לבית־הכנסת. בחזיתו ובצידו האחורי, הוקמו שני יציעים ענקיים לצוותי הטלוויזיה ולהמונים.

המורה שנחטף מוחזק בידי החיזבאללה

שר הפנים הצרפתי מבטיח שממשלתו תהלום בטרוריסטים

מאת ארנון יפה,
כתב „על המשמר" בצרפת

פריס. — ארגון „חיזבאללה" ממשיך לחטוף בני־ערובה צרפתיים. תחת שם חדש, „איסלמי ספין", נטל הארגון על עצמו את האחריות לחטיפת המורה הצרפתי, שנעלם במערב ביירות.

המורה, מישל בריאן, נעלם אחרי שלגם תה בבית־קפה, בדרכו לבית־ספר. הוא בן הערובה הצרפתי התשיעי המוחזק בידי „חיזבאללה". החטיפה אירעה כעבור שני דיפלומטים צרפתיים בכירים מנהלים שיחות בטהראן על התנאים לשיפור היחסים.

כמחווה, הביע שיראק הערכה לאיראן, בנאומו באסיפה הלאומית, אך שלטונות איראן טוענים, כי אין להם שום השפעה על חוטפי הצרפתים בלבנון.

שר הפנים הצרפתי החדש, שארל פסקוא, הבטיח, כי ממשלתו תזרע טרור בין המחבלים. „יש להפחיד אותם, במקום שיפחידו אותנו," אמר.

„פעולה ישירה" פעלה נגד „אירפראנס"

ליסבון. — ארגון הטרור השמאלני הצרפתי „פעולה ישירה" טען אתמול לאחריות לפיצוץ, שגרם אור ליום אתמול נזקים למשרדי חברת התעופה הצרפתית „אייר פראנס" בליסבון.

אלמוני הודיע לסוכנות הידיעות הפורטוגלית, כי „פעולה ישירה" ביצעה את הפיגוע „בשל שיתוף הפעולה של ממשלת פריס עם ארה"ב. כן אמר, כי ארגון הגרילה „מגלה סולידריות מוחלטת עם לוב".

הפיצוץ ניפץ חלונות בבניינים סמוכים, כולל משרדי חברת התעופה האמריקנית „טי.וו.איי".

קיבוצניקית
לטיפול בתינוק בן שנה
+ אחזקת בית עם לינה
03־483981

מפלגת אופוזיציה במצרים מבטלת תמיכתה בהסכם השלום

קאהיר. — מפלגת „אלאחראר" האופוזיציונית במצרים הודיעה, כי היא מבטלת את תמיכתה להסכמי קמפ־דייוויד.

מוסטפה כמאל מראד, ראש המפלגה, אמר, כי מפלגתו נמנתה עם הקוראים לקיום מו"מ לשלום ואף תמכה במדיניותו של הנשיא סאדאת ובנסיעתו לירושלים, אך נסיבות מדיניות בינלאומיות חייבו עיון מחדש בעמדת המפלגה.

לדבריו, אין ישראל מכבדת את הסכמי קמפ־דייוויד, היא ביצעה שורה של התקפות על אדמות ערביות בלבנון, בעיראק, בטוניסיה, ועשתה צעדים נוזיניים צבאיים, שהפכו את הסכם קמפ־דייוויד לחסר תוכן.

פחות חגיגות

מושל צפון סיני, מניר שאש, הודיע, כי הוחלט להעביר את רוב הכספים המיועדים לחגיגות „יום סיני", ב־25 באפריל, לקרן השתתפות בפרעון החובות של מצרים. (ע"מ)

עדי ראיה לתאונה קטלנית
התאונה אירעה בצומת מירוך עוז ביום 23.5.84 בין מיכלית ומכונית סיאט.
העדים היו, בעלי חוות של חברי קיבוץ. שמותיהם נרשמו, אך לא נגבתה מהם עדות.
עדותם של השניים חיונית ביותר!!
נא להתקשר לח"מ ברחיפות
מאיר הפלר או חיים פרורטר
עורכי דין
04־521343, 04־521471

איראן מזהירה את ארה"ב שלא להתערב במלחמת המפרץ

טהראן. — איראן איימה אתמול בנקיטת פעולה צבאית במקרה של התערבות נגדה מצד ארה"ב.

מפקד הצי האירני, מוחמד חוסיין מלקוראן, אמר, כי אוניות זרות חייבות להמנע מלהכנס לאיזור הקרבות במפרץ הפרסי, במחציתו האירנית של נתיב המים.

„אוניותינו נפגשות כמעט יום־יום באוניות אמריקניות, במהלך פעולות סיור שגרתיות. אם ניווכח שנוכחות האוניות הללו מהווה איום על האינטרסים שלנו, ניכנס לפעולה בצורה החלטית", אמר מפקד הצי, בשיחה עם העתון „אטלאת".

דובר משרד החוץ האירני אמר באותו עניין, כי ארצו, כמדינה החזקה ביותר במפרץ הפרסי, תתייצב באורח החלטי מול כל התערבות אמריקנית נגד המהפכה המוסלמית.

הדובר אמר את דבריו בתגובה על הודעתו של סגן נשיא ארה"ב, ג'ורג' בוש, שאמר לפני יומים בבחריין, כי במקרה של פרובוקציה, לא תמתין ארה"ב להזמנה כדי להתערב באורח צבאי במפרץ הפרסי, אלא תפעל להגנת הזרימה החופשית של הסחר בנתיבי־מים זה ותהיה מוכנה לסייע לארצות המפרץ הפרסי להגן על בטחון האיזור.

מפקד הצי האירני אמר, כי פעילות הצי האמריקני במפרץ ובים עומאן גדלה, באחרונה. אולם האוניות האמריקניות לא הפריעו לחיפושים שעורכים האיראנים באוניות אחר מטענים המיועדים לעיראק. במסגרת זו נבדקה גם אוניה אמריקנית, בחודש ינואר. (ע"ד)

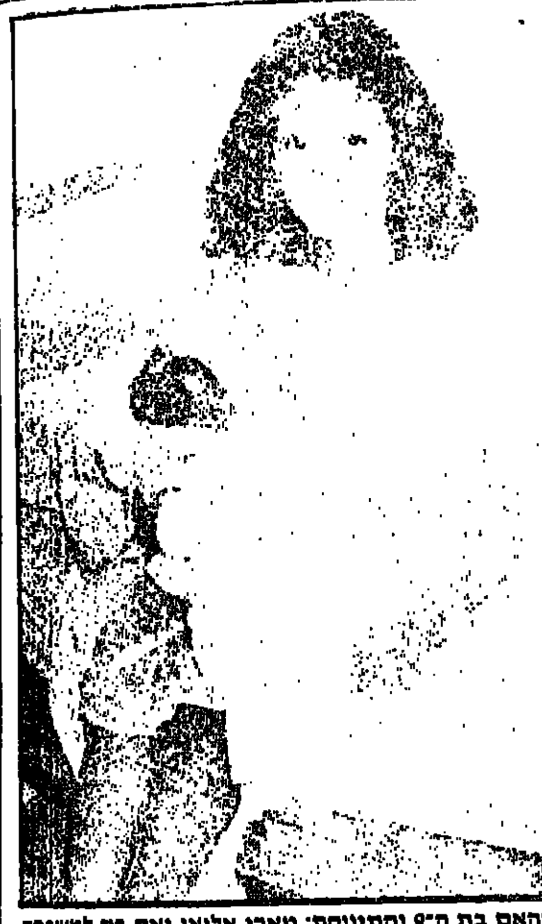

הילדה־האם בת ה־9 והתינוקת: מארי אליאן יאס בת למשפחת חקלאים מעיירה נידחת בצפון ברזיל חובקת את בתה דיאנה (תצלום: אי.פי)

טייסי העולם דורשים להחרים מדינות החסות של טרוריסטים

לונדון. — ראשי ארגוני הטייסים של חברות תעופה בעולם הציעו אתמול להטיל חרם בינלאומי על טיסות למדינות המעניקות מיקלט לחוטפי מטוסים ולמחבלים.

הקריאה הועלתה בוועידה שנפתחה בלונדון, ובה קרא רג'ינלד סמית, הנשיא אמריקני של הפדרציה הבינלאומית של אגודות הטייסים (איפאלפ"א), ל־16 אלף החברים, לאשר מדיניות חדשה, „בעקבות השנה החמורה ביותר בתולדות התעופה האזרחית הבינלאומית".

סמית קרא לטייסים להחרים גם כל „מדינה עבריינית", שבנמלי התעופה שלה אין ננקטים אמצעי בטחון נאותים. כן דרש צעדים שיבטיחו, כי כל הנוסעים וכל המטען יעברו בדיקות בטחוניות בנמלי־התעופה.

הטייסים ניצבו דום במשך שתי דקות־דומיה, לציון „אובדן חייהם של יותר מ־2,000 אנשים חפים מפשע", במעשי חטיפה וחבלה בשנת 1985.

נמלי קנדה פרוצים

עתונאים של רדיו־קנדה הוכיחו בראשית השבוע, בשידור בטלוויזיה, כי אפילו כיום אפשר לעלות בנמלי־התעופה הקנדיים לכל מטוס עם מטען ונשק.

עתונאי של רדיו־קנדה הצליח, בקלות מפתיעה, להכנס עם אקדח־זינוק ושתי אצבעות־דינמיט מדומות לאזורים מוגבלים בנמלי התעופה הבינלאומיים של מונטריאול וכן לשני מטוסים. הוא החזיק את האקדח במטען־יד והסתיר את שתי אצבעות הדינמיט המזוייפות מתחת למעילו.

נרתיק־היד עבר הקרנה בקרני רנטגן והעתונאי עצמו עבר דרך המיתקן לגילוי מתכות וליד השומרים. הוא לא האמין למראה עיניו, ולכן חזר פעם שניה על הניסוי — וגם הפעם בהצלחה מלאה. (ע"ד וע"צ)

זכו בפיס־רב־פרס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס מס. 15/86 שהתקיימה ביום 10.4.86 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך ־.160,000 ש"ח זכה המספר 232147.

כדור המזל לא עלה בגורל והפרס המצטבר בסך 90,000 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 340,000 ש"ח (כולל צבירה).

בסך ־.10,000 ש"ח זכה המספר: 308246.

בסך ־.4,000 ש"ח זכו המספרים: 419274, 768859.

בסך ־.250 ש"ח זכו המספרים: 004290; 098251; 225681; 227479; 274086; 274112; 297770; 301128; 318775; 396234; 401968; 410095; 440295; 493789; 551855; 552301; 555770; 578914; 594815; 610879; 629836; 637178; 643626; 650561; 652586; 691508; 724837; 735147; 780921; 817549; 824309; 882284.

בסך ־.120 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 0346; 5414.

בסך ־.20 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־869; 992.

בסך 12 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־: 044; 192; 903.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 1 או [illegible] או 8 זכו בסך של ־.2 ש"ח.

בסך ־.4 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 094; 096; 147; 193; 198; 217; 231; 239; 261; 286; 319; 599; 613; 725; 728; 745; 751; 795; 809; 849; 853; 865; 882; 908; 939; 984.

בסך ־.2 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 01; 04; 05; 10; 11; 13; 15; 16; 18; 21; 23; 37; 46; 48; 60; 63; 68; 71; 73; 85; 86; 89; 93; 98.

מלון אשל
בחוף הים הרצליה
חבילת נופש מיוחדת לחברי הקיבוץ
• חדר המוזמן ע"י הקיבוץ ל־6 ימים חוש ה־7 חינם.
לקראת הפסח
30.־ ש"ח בלבד (כולל מעיים)
ליחיד בחדר זוגי + ארוחת בוקר. ילד בחדר הורים חינם.
הזמן עוד היום טל: 052־77431־70208

העידן החדש של הדפוס
נערים ונערות! למה אתם מחכים!
הבטיחו עתידכם במקצוע המשלב טכנולוגיה מתקדמת ויצירתית
הצטרפו לבתי־הספר לאומנויות הדפוס

מסלולים למסיימי כיתה ט':
בית־ספר עירוני מקיף „עמל" ע"ש לוידי דיוויס.
רח' בני אפרים 226, ת"א, טל 03־476160
(בנים ובנות) בפיקוח משרד החינוך
תעודת בגרות ותעודת מקצוע

למסיימי כיתות ח' ט' ותיכונית הבינים:
בית־ספר תעשייתי „אורט יד שפרא"
רח' נס לגויים, תל כביר, ת"א
(בנים ובנות) בפיקוח משרד העבודה טל' 03־829147/8
תעודת מקצוע ותעודת גמר ממשלתית

למסיימי כיתות ז' ח' ט' (דתי):
„יד־החמשה" כפר חב"ד
טלפון 03־984237, 03־984671
(עם פנימיה) בפיקוח משרד החינוך
תעודת בגרות ותעודת מקצוע

למסיימי כיתה ח' (דתי):
„קרית נוער"
ירושלים, רח' הרב פרנק, טל' 02־441211 בית וגן
(עם פנימיה) בפיקוח משרד החינוך
תעודת בגרות ותעודת מקצוע

למסיימי 12 שנות לימוד:
המכללה לטכנולוגיות הדפוס מכללת „הדסה"
רח' הנביאים 37 ירושלים טל' 02־222291
בפיקוח מה"ט – תעודת „טכנאי דפוס"

מוגש ע"י קרן השתלמות ומחקר בענפי הדפוס, הנייר, הכריכיה והמו"לות

טלקס

● מפ"ם תובעת סיוע למנועי בית־שמש

משלחת מפ"ם, בראשות ח"כ ויקטור שם־טוב וחבר הוועדה המרכזית אפרים זילוני, נפגשה עם ועד העובדים והנהלת מפעל מנועי בית־שמש.

חברי הוועד קבלו על הודעות מודעי ורבין בעניין סגירת המפעל.

ח"כ שם־טוב קרא לממשלה לסייע למפעל על־ידי שמיטת חובות העבר שנגרמו בגלל ניהול כושל. אפרים זילוני הזכיר שממשלת ארה"ב סייעה למפעל „קרייזלר" שצבר חובות עתק. כיון שסבורה שהמפעל בריא מיסודו. מדוע שממשלת ישראל לא תנהג כך – שאל.

חברי הוועד וההנהלה הודו למפ"ם על נכונותה לסייע להם במאבקם. (שע"ה)

● להעביר את הטבע

חבר מועצת עיריית חיפה, ניסים שרם, מבקש מהעירייה להורות למחלקת הגנים להעביר את נקעות צמחי הבר, כגון אירוסים, רקפות ורקיסים, המושמדים עקב הבנייה המואצת על הר הכרמל, לאתרי נוף אחרים שייועדו לכך על־ידי העירייה כדי לשמרם.

לדבריו, הבנייה על הר הכרמל מתקדמת בקצב מדהים ושטחים ירוקים ופורחים הופכים לאזורי מגורים.
יואב אביב

● אפרסקים בתחילת האביב

שיטה חדשה להבכרת אפרסקים, המקדימה את הבשלת הפרי ב־6 עד 8 שבועות, שפותחה במרכז וולקני בבית־דגן, הוכתרה בהצלחה.

השיטה, פרי מחקריו של ד"ר אמנון ארז, מאפשרת הקדמת עונת האפרסקים וקבלת יבולים בתקופה שבה יש ביקוש רב לפרי בארץ ובחו"ל.

לפי השיטה החדשה מתרחשות הפריחה והלבלוב בסתיו והעץ חונט את פריו עוד לפני החורף. הבשלת הפרי נעשית בתחילת האביב. בשל צימצום העלווה על העצים מצטיין הפרי המבכיר בצבעו הנאה.
יוסף גלילי

● תחרות קאיאקים בכינרת

ב־17 באפריל תתקיים בצפון הכינרת תחרות קאיאקים ובצידה תחרות של „מקצוענים".

את האירוע מארגן מרכז הפועל, מועצה אזורית גולן, המתנ"ס בני יהודה והלגונה „גל חוף גולף".

התחרות נועדה לעודד ענף זה של פעילות ספורט, המקיף בארץ כ־130 קאיאקים.
יוסף שמי

● ארה"ב רכשה 14 מטוסים מהתעשייה האווירית

התעשייה האווירית מכרה בשנת 1985/6 13 מטוסי „ווסטווינד" ומטוס „אסטרה" אחד לשוק האמריקני. הדבר ראוי לציון בשל הקיפאון השורר בשוק בארה"ב.

מחירו של „ווסטווינד" נע בין כ־4 מיליון דולר ושל ה„אסטרה" – 5.5 מיליון דולר.
יוסף שמי

כמויות אדירות של נשק מצויות עדיין בכפרי מיעוטים

אמרו גורמים בטחוניים בעקבות חשיפת פרשת גניבת הנשק מצה"ל

מאת אריה מאיר, כתב עתי"ם ויואב אביב כתב „על המשמר"

כמויות עצומות של נשק בלתי־חוקי ואמצעי לחימה אחרים, הכוללים רימוני יד, חומרי נפץ, נפצים ואפילו מוקשים, מצויות בסליקים ובמקומות מחובא בכפרי המיעוטים ברחבי הארץ והכמויות שנתפסו לאחרונה, עם חשיפת פרשת גניבת הנשק מצה"ל, אינן מהוות אלא „קצה קרחון".

הערכה זו הביעו אתמול גורמים בטחוניים בעקבות מעצרם של 52 בני מיעוטים ותושב יהודי, החשודים במסחר בלתי־חוקי בנשק ובגניבת נשק ממחנות צה"ל.

חלק מהנשק הבלתי־חוקי המצוי בכפרים הערביים נגנב מהצבא וחלקו האחר הגיעו אליהם מפורצים שמצאו אותו במהלך פריצותיהם לדירות ברחבי הארץ.

עם זאת, ההערכה היא, שמירב הנשק הבלתי־חוקי הושג במהלך המלחמות האחרונות. כשמלחמת שלום הגליל היוותה מקור לא אכזב של נשק שהוברח ארצה מלבנון.

זורם לגורמים עויינים

מרבית הנשק נועד לשימוש ב„פנטזיות", חלקו האחר לחיסול חשבונות ולביצוע עבירות פליליות. ברם, כפי שהסתבר לאחרונה — זורם חלק ממנו לגורמים עויינים בגדה או ברצועה. שם נע מחירו של רימון יד בין 50 ל־100 דולר, ואילו מחירו של קלשניקוב או תת־מקלע עוזי, יכול לנוע בין 500 ל־5000 דולר — כל זאת בהתאם להיצע או לביקוש.

הוארך מעצר חשוד

תושב כפר־תבור, דוד בן שמול בן 22, נעצר אתמול בבית־המשפט המחוזי בחיפה ל־7 ימים כחשוד בגניבת נשק מצה"ל ומכירתו לגורמים עויינים.

בבקשה להארכת מעצרו טען באי־כוח המשטרה, כי בידי המשטרה חומר ראיות המצביע על חשדות כי בן־שמול גנב מצה"ל שני רובי „אמ.16" ושני אקדחים בעת שהיה בשירות חובה. לדבריו מכר החשוד את הנשק לדיאב עזיזה וזה מכרם לאנשי פת"ח ביהודה ושומרון.

ביקורת על ביהמ"ש

כתבנו בנצרת מוסר: קציני המשטרה במרחב העמקים החליטו לפרסם את פרשת חשיפת הנשק שנגנב ממחנות צה"ל לאחר שהטלת 6 חודשים מאסר על תנאי לאחד הנאשמים באחזקת נשק גנוב, ושיחרורם של אחרים מהחשודים בערבות גרמו לתיסכול ואכזבה בקרב השוטרים והקצונה הבכירה שחקרה את הפרשה.

השוטרים מתחו ביקורת חריפה על גזר־הדין ועל שיחרורם של חשודים רבים.

הוארך מעצר המורה החשוד בהפצת סמים ומעשים מגונים

מאת זהבה מוזס,
כתב „על המשמר"

מעצרו של המורה מבית־הספר הפתוח ע"ש אבשלום בראשון־לציון, החשוד בעישון סמים, אספקת סמים לתלמידיו ובמעשים מגונים, הוארך אתמול ב־7 ימים על־ידי השופט ישעיה נוסים בבית־משפט השלום ברחובות.

ד"ר רוברטו בסטרס בן 44 נעצר שלשום כחשוד בעישון סמים קשים, בהדרחת קטינים בעישון סמים ובמעשים מגונים בתלמידיו.

זהו העצור השישי בפרשת הסמים בבית־הספר, לאחר שבתחילת החודש נעצרו שתיים מתלמידותיו בחשד של עישון והפצת סמים קשים ושוחררו לאחר חקירה וכן שלושה תושבי ראשון לציון, שאחד מהם שוחרר.

נציג המשטרה, רס"ר מוטי קליין, אמר, כי המורה חשוד באספקת סמים לתלמידיו במסיבות שנערכו בבית־הספר ובחוגים שאירגן להם בביתו. כן נחשד המורה בביצוע מעשים מגונים בתלמידים תוך ניצול מעמדו.

„שעיר לעזאזל"

ב"כ החשוד, עו"ד אברהם רוזנווסר, הכחיש את מעורבות לקוחו בחשדות המיוחסים לו וטען כי רוצים להפכו לשעיר לעזאזל בעקבות מאמר שפורסם ב„מעריב" ב־11.8.85 ובו נאמר שהמורה מטיף לתלמידיו דעות שמאלניות קיצוניות ומשכנעם לא להתגייס לצה"ל.

השופט קבע כי טובת הציבור מחייבת את המשך המעצר, כיון שמדובר בחשד לעבירות חמורות ביותר. „עיינתי בחומר שאספה המשטרה עד כה ולפחות לגבי מקרה אחד יש חשד למעשה מגונה בתלמיד וכך גם לגבי מקרה אחד של אספקת סם", אמר השופט והוסיף, כי מדובר במורה בבית־הספר שהוא בעל השפעה על תלמידיו או על תלמידיו לשעבר.

תלמידי בית־הספר הפתוח התקשו אתמול לעכל את העובדה שמורם נעצר והביעו תקווה כי ישוחרר בקרוב.

מנהל בית־הספר, קובי גיסין, סירב להתייחס למעצרים בטענה שעדיין אינו יודע פרטים עובדתיים מגורמים רשמיים.

מהמשטרה נמסר, כי היא מנהלת חקירה מסובכת ורגישה בה מעורבים קטינים ומבוגרים בנסיבות מיוחדות ביותר.

הציבור עובר לצמודות למדד

הבנקים שמחוץ להסדר ירדו השבוע ב־9.8 אחוזים

מאת אלחנן הורוביץ

בצל „משבר מודעי" התנהל השבוע המסחר בבורסה. אתמול ירדו כל מדדי השערים של המניות. זה היום השני השתווה מספר השערים שירדו עם אלה שלא ירדו (עלו ונשארו בלי שינוי). ערך השוק של כל המניות ירד ב־0.8% אתמול וב־5.9% השבוע. בשוק איגרות החוב עלו אתמול הצמודות למדד ב־0.14% בממוצע והצמודות לדולר ירדו ב־0.2%. ל־2 מ־3 הנפקות בנק ישראל של צמודות למדד היו אתמול חתימות יתר, בעוד הנפקת הצמודה לדולר לא נמכרה כולה.

גלגלי הבורסה

הציבור הוציא אתמול 3 מיליוני ש"ח מקרנות הנאמנות המתמחות במניות והשקיע 3 מיליוני ש"ח בקרנות סולידיות. קרנות הנאמנות של בנק הפועלים בלבד גייסו 8 מיליוני ש"ח השבוע ו־26 מיליון ש"ח מתחילת החודש. מזה גייסה הקרן החדשה „חץ" 6 מיליוני ש"ח השבוע וכ־15 מיליון ש"ח מתחילת החודש וכ־74 מיליון ש"ח מאז הפעלתה.

בנק ישראל הציע אתמול במיכרז לציבור איגרות חוב צמודות למדד מסוג „שגיא" ומסוג „גליל" וצמודות לדולר מסוג „רמון". הנפקות „שגיא" ו„גליל" היו בערך נקוב של 25 מיליון ש"ח כ"א. הנפקתן הסתיימה בחתימות־יתר: ב־57 מיליון ש"ח הסתכמו ההזמנות ל„שגיא" וב־32 מיליון ש"ח ל„גליל". לעומתן הסתכמו כל ההזמנות ל„רמון" ב־17 מיליון ש"ח בלבד.

מכאן המסקנה: הציבור עוזב מהשקעות בלתי־צמודות אל השקעות צמודות ומעדיף צמודות למדד על צמודות לדולר.

השבוע ירדו מניות ההסדר ב־0.7% והמניות החופשיות ירדו ב־6.7%. הירידה הגדולה ביותר — 9.8% — נרשמה במדד השערים של מניות הבנקים המסחריים שמחוץ להסדר.

שערי מטבע־חוץ בנק הפועלים – 10.4.86

	יחידה	בנקנוטים קניה	בנקנוטים מכירה	העברות והמחאות קניה	העברות והמחאות מכירה	שערים יציגים
דולר אמריקני	1	1.45	1.51	1.4708	1.4892	1.4801
לירה שטרלינג	1	2.11	2.21	2.1474	2.1742	2.1640
מרק גרמני	1	0.62	0.65	0.6304	0.6383	0.6350
פרנק צרפתי	1	0.19	0.20	0.1985	0.2010	0.1994
גילדן הולנדי	1	0.55	0.58	0.5609	0.5678	0.5640
פרנק שוויצרי	1	0.74	0.78	0.7531	0.7625	0.7589
כתר שבדי	1	0.20	0.21	0.1998	0.2023	0.2008
כתר נורווגי	1	0.20	0.21	0.2016	0.2041	0.2029
כתר דני	1	0.17	0.18	0.1711	0.1732	0.1723
מרק פיני	1	0.27	0.29	0.2804	0.2839	0.2824
דולר קנדי	1	1.04	1.09	1.0631	1.0763	1.0698
דולר אוסטרלי	1	1.01	1.09	1.0507	1.0638	1.0575
ראנד דר' אפריקאי	1	0.43	0.72	0.7122	0.7211	0.7171
פרנק בלגי	10	0.30	0.32	0.3110	0.3148	0.3130
שילינג אוסטרי	10	0.88	0.92	0.8983	0.9096	0.9045
לירה איטלקית	1,000	0.90	0.96	0.9204	0.9318	0.9274
ין יפני	100	0.80	0.84	0.8189	0.8292	0.8230

בפליליים

פקד שהיכה חשוד במוט ברזל ישלם 250 ש"ח

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

פקד יצחק אמיר, קצין חקירות במשטרת מרחב הירקון, נידון אתמול בבית־הדין המשמעתי של המשטרה בפתח־תקווה ל־3 חודשי מאסר על תנאי ו־250 ש"ח קנס לאחר שהורשע בשימוש באלימות ללא צורך.

התביעה טענה, כי בנובמבר 1982 הובא ראסם זמל, טייח מכפר ערבה בגליל, לחקירה במרחב הירקון. נכנס פקד־אמיר למשרד ו„החל לתת לו מכות בפנים ובראש. בעיטות בבטן וסטירות". לדברי התביעה תפס הקצין גם מוט ברזל והיכה את החשוד וכתוצאה מכך נגרם לו שבר בקרסול רגל שמאל.

לפקד אמיר 6 הרשעות קודמות בגין אלימות.

הקצין כפר באשמה, אולם השופטים העדיפו את גירסת המתלונן. הם התחשבו בכך שפקד אמיר משרת 18 שנה בתפקידי מודיעין ובילוש וחקירות ונחשב לאיש משטרה מסור ויעיל. כן התחשבו בעובדה שמיום ביצוע העבירה חלפו שלוש וחצי שנים והסתפקו בעונש של מאסר על תנאי וקנס.

עו"ד יצחק קדמי חשוד בזיוף בפרשת הקרקעות

מאת ניצה רימון, כתבת „על המשמר"

עורך־דין יצחק קדמי בן 55 מהוד השרון, ראש המועצה המקומית לשעבר, נעצר ע"י היחידה לחקירת פשעים חמורים של המשטרה כחשוד בעריכת ייפוי כוח בלתי חוזר והצהרה כוזבים למכירת אדמות בשומרון ושוחרר אתמול בבית־משפט השלום בפתח־תקווה בערבות של 5000 ש"ח.

נציג המשטרה, פקד אלי סויסה, אמר בבית־המשפט, כי בעל אדמות ערבי מהשומרון, אנאלפבית, הוחתם על מסמכים ריקים שהוצגו בפניו כקבלה על שכר עבודה.

עורך־דין קדמי ביקש מהשופט לאסור את פירסום הפרשה בטענה שהוא בעל מעמד ציבורי כראש מועצה לשעבר ועוסק בעריכת־דין 24 שנים. בהמשך הדיון ביטל את דרישתו.

דרכונו הופקד במשטרה והוא נדרש להתייצב במשטרה בכל עת שיידרש. כן נאסר עליו ליצור קשר עם המעורבים בפרשה.

מאסר ממושך לאונסי ימאית אמריקנית

מאת יואב אביב
כתב „על המשמר"

שלוש ושלוש וחצי שנות מאסר בפועל הוטלו אתמול בבית־המשפט המחוזי בחיפה על שני צעירים שהורשעו באונס ימאית אמריקנית בעת שזו בילתה חופשת חוף בנמל חיפה. בגזר־דינם אמרו השופטים אברהם פרירמן, נתן קליינברגר ומלכיאל סלוצקי, כי „מעשים כאלה מוציאים את דיבת הארץ רעה ופוגעים בשמה הטוב". הם אמרו עוד, כי „לא מן הנמנע שהתנהגותה של המתלוננת נטעה בליבם של הנאשמים את האמונה כי לא תתנגד לבעילתה. אלא שלמעשה לא היתה מוכנה להרחיק לכת עד כדי כך".

הם גזרו על עיסא סלמה 42 חודשי מאסר בפועל ושנת מאסר על תנאי למשך 7 שנים ועל נפתלי קיהל 36 חודשי מאסר בפועל ושנה מאסר על תנאי ל־7 שנים.

בכתב האישום שהוגש נגד השניים נטען, כי בנובמבר 1985 בילתה המתלוננת ששירתה כימאית אמריקנית וכאלקטרונאית על אחת מאוניות המלחמה של הצי השישי יחד עם שני הנאשמים בפאב בעיר התחתית בחיפה. בהמשך הערב הסיעו הנאשמים את המתלוננת לחוף הים בחיפה. שם בעלו אותה בכוח ובניגוד לרצונה.

לחברתנו
איריס וויס ולכל המשפחה
משתתפים באבלכם הכבד במות האב
אברהם הולצמן
ההלויה היום יום שישי 11.4.86 בשעה 14.00
נפגשים ליד בית הקברות
קיבוץ בית־קמה

ליוסקה וזיוה ולכל המשפחה
איתכם בצער ובאבל במות האח
אברהם הולצמן
קיבוץ שובל

בצער רב וביגון עמוק הננו מודיעים
על מותו של בננו ואחינו האהוב
גברי הנגבי
בדמי ימיו בניכר
המתאבלים
הוריו: מאשה ודוד הנגבי
קיבוץ מרחביה
אחיו: אמי הנגבי ובני ביתו
אחותו: עדנה שבתאי ובני ביתה

במלאת שנה לפטירתו של יקירנו
אריה כספי ז"ל
נתיחד עם זכרו ביום שני 14/4/86 ה' בניסן תשמ"ו
בשעה 18.00 באולם „ביתנו", רח' ירושלים 29 חיפה
המשפחה

לבנק קונטיננטל
איתכם באבלכם הכבד במות
משה גלזנר
כל בית רפאל כץ ושות'